

อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9

เรือโทหญิง เสียงพิน อ่ำโพธิ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

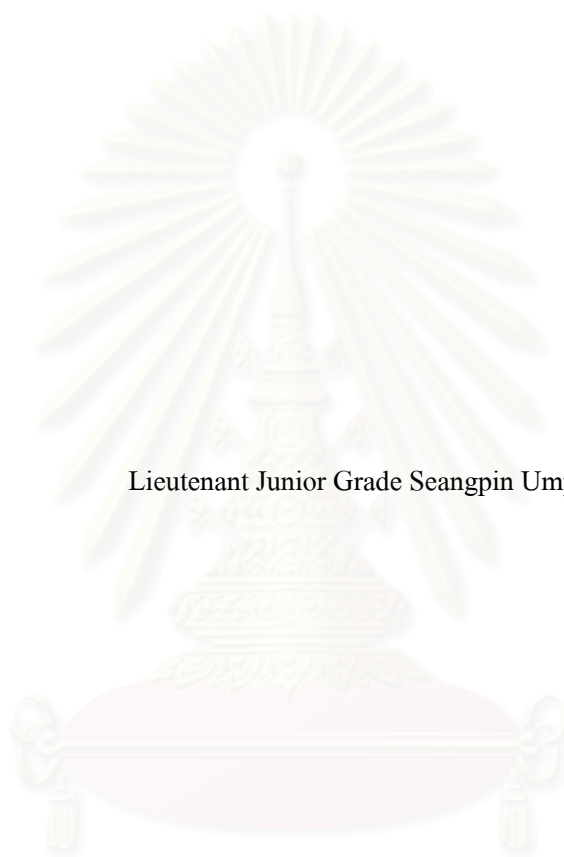
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1030-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SCENARIO OF ADMINISTRATION IN NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION
OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH DURING THE NINTH NATIONAL PLAN
FOR HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT

Lieutenant Junior Grade Seangpin Umpo

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science Program in Nursing Education

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974 –13-1030-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9
โดย เรือโทหญิง เสียงพิน อ่ำโพธิ์
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา รัชชกุล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา รัชชกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

เสียงพิมพ์ อ่าโพธิ์, เรือโทหญิง : อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 (SCENARIO OF ADMINISTRATION IN NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH DURING THE NINTH NATIONAL PLAN FOR HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT)
 อ. ที่ปรึกษา: ศศ. ดร. สุชาดา รัชชกุล , 131 หน้า ISBN 974-13-1030-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ประชากรที่ศึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญการบริหารการศึกษาพยาบาล จากกระทรวงสาธารณสุข รวม 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบสอบถามรอบแรกมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและเลือกตอบ รอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานการพยาบาลศึกษาจะมีการบริหารในลักษณะคณะกรรมการ บุคลากรทุกคนจะมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร มุ่งให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้จักคิดวิเคราะห์แสวงหาความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรม มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื้อหาจะมีการบูรณาการ มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น บุคลากรจะได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาในระดับสูง มีการประเมินคุณภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ การบริหารงานอยู่ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันทั้งในและนอกประเทศ การจัดกิจกรรมมุ่งให้นักศึกษามีสมรรถนะที่พึงประสงค์ทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม บูรณาการกิจกรรมให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เน้นให้นักศึกษามีกิจกรรมร่วมกับชุมชนมากขึ้น การบริหารงบประมาณจะมีลักษณะพึ่งตนเอง มีอิสระในการบริหารภายใต้ระบบการตรวจสอบจากสังคม อาคารสถานที่จะได้รับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบริหารงานการศึกษายะให้ความสำคัญกับชุมชน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ

สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
 ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติดี
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4277597436: MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORDS: SCENARIO / NURSING EDUCATION ADMINISTRATION

/ THE NINTH NATIONAL PLAN FOR HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT

SEANGPIN UMPO : SCENARIO OF ADMINISTRATION IN NURSING COLLEGES

UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH DURING

THE NINTH NATIONAL PLAN FOR HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT.

THESIS ADVISOR: ASSIST.PROF.SUCHADA RATCHUKUL. Ed.D. 131 pp.

ISBN 974-13-1030-7

The purpose of this research was to study the scenario of administration in nursing colleges under the jurisdiction of the Ministry of Public Health during the Ninth National Plan for Higher education development by using Delphi Technique. The population consisted of 19 experts in nursing education administration from the Ministry of Public Health. The questionnaires developed by the researcher, were sent to the sample for 3 rounds. The first round was an open-ended form and checklist .The second and third round were rating scales. Data were analyzed using median and interquartile range.

The findings were as follow: In the experts' viewpoint, nursing education administration should be organized by the committee and emphasized the members' participation. The curriculum objectives should be set for students to have broad vision perspective as well as to be able to adapt and living in changing environment and dynamic society. Additionally, student would have inquiry mind, be able to effectively search for wisdom and life long education, have good moral and ethical thinkings, good reasoning, and skills analytically problem-solving . Curriculum should integrated among community based care, quality assurance and emphasizing on student center. People in community should involve in the curriculum plan and relevant the community needs. The personnel should be supported to continue their education and personnel evaluation system should be established administration, in form of network, should be collaborated both nationally and internationally. The student affairs should be integrated with objective of curriculum and emphasis the graduate nurses' desirable competencies: personality, academic, moral and ethic and community involvement. The budget should be self-reliance and have freedom under social accountability system. The building should be used more effectively. Education administration should be community oriented. Academic' s plan and activites should prioritize communit'es' need.

Field of study Nursing Education

Student' s signature

Academic Year ____2000

Advisor' s signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชานา รัชชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานคณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ กรุณาให้คำแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนบางส่วนสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ จากสถาบันพระบรมราชชนก และผู้อำนวยการวิทยาลัย พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบความตรงตาม เนื้อหาของเครื่องมือ ตลอดจนกรุณาตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่านจากสถาบันพระบรมราชชนก ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

กราบขอบพระคุณ คุณยาย คุณแม่ ผู้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของผู้วิจัย ขอบคุณน้องสาว และเรืออากาศเอก ศุภชัย พักเปี่ยม สำหรับความเอื้ออาทรรวมถึงกำลังใจที่ดียิ่ง แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านสำหรับความห่วงใยและกำลังใจที่มีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

เสียงพิณ อัมโพธิ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.3 คำถามการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
3.1 ประชากรและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ.....	73
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	77
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
รายการอ้างอิง.....	110

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ.....	118
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง.....	121
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	123
ประวัติผู้วิจัย.....	131

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	การลดลงของความคลาดเคลื่อนเมื่อจำนวนผู้เชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น ของเทคนิคเดลฟาย..... 64
2	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์..... 82
3	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์..... 84
4	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการดำเนินการเรียนการสอน..... 86
5	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารงานบุคลากร..... 88
6	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารกิจการนักศึกษา..... 91
7	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่..... 93
8	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน..... 95
9	คำมัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของลักษณะการบริหารจัดการวิทยาลัย..... 97

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 โครงสร้างการบริหารงานของสถาบันพระบรมราชชนก.....	29
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	72
3 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	80

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในสังคม เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่มีต่อการอุดมศึกษาในฐานะกลไกสำคัญ ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ดังนั้นบทบาทหน้าที่และรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาจึงถูกกำหนดด้วยความต้องการของสังคม ในประเทศไทยเริ่มมีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกขึ้นในปี พ.ศ.2459 คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรในฐานะข้าราชการของรัฐ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งขึ้นจึงเป็นหน่วยงานของราชการ ส่งผลให้การบริหารสถาบันอุดมศึกษามีความล่าช้าและคนในมหาวิทยาลัยยึดติดกับความเป็นข้าราชการมากกว่าความเป็นมันสมองของชาติ (อุทุมพร จามรมาน, 2542) แม้ต่อมาจะมีแนวคิดให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการที่รับใช้สังคม คิดค้นองค์ความรู้ใหม่แต่การดำเนินการเป็นไปได้ยากและล่าช้า เนื่องจากความผูกพันที่มีต่อระบบราชการต้องดำเนินการตามขั้นตอนของระบบราชการ สถานการณ์เหล่านี้จึงเป็นสิ่งผูกมัดให้เกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารงาน (ครองนวล จรณะหุต, 2536:3) จากการศึกษาของ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์ (2534) ได้ชี้ให้เห็นถึงภาวะวิกฤตของสถาบันอุดมศึกษาว่า เกิดจากการที่มหาวิทยาลัยของรัฐขาดอิสระในการบริหารงาน เนื่องมาจากต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบราชการ สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัญหาเรื่องการบริหารสถาบันการศึกษาก็เป็นปัญหาสำคัญที่สุดสำหรับการอุดมศึกษาของไทย

ในปี พ.ศ.2507 เริ่มมีแนวคิดเรื่องการให้สถาบันอุดมศึกษาออกนอกระบบราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ครั้งนั้นมีการจัดสัมมนาหาแนวทางการปฏิรูปสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการสัมมนาได้ข้อสรุปว่า สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรเป็นสถาบันในกำกับรัฐมากกว่าเป็นของราชการโดยตรง ซึ่งจะทำให้สถาบันมีความคล่องตัวและเป็นอิสระในการบริหารงานมากขึ้น (บัณฑิต คงอินทร์, 2537) แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลได้เพียงแต่มีการจัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ. 2515 เพื่อดูแลและควบคุมสถาบันอุดมศึกษา จนกระทั่งปี พ.ศ.2537 จึงได้มีการนำแนวคิดนี้

มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม คือ การตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐแห่งแรกของประเทศไทย

นอกจากปัญหาการบริหารซึ่งเป็นปัญหาหลัก ที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องเปลี่ยนไปเป็นสถาบันในกำกับรัฐแล้ว สิ่งที่เป็นตัวเร่งให้มีการนำแนวคิดนี้สู่การปฏิบัติมากขึ้นคือ สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น เนื่องจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นระบบเปิด (Open System) ต้องมีการติดต่อกับสัมพันธ์ทั้งในระดับบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ดังนั้นเพื่อที่จะอยู่ในสังคมโลกได้รัฐบาลจึงต้องปรับเปลี่ยนให้การอุดมศึกษาของประเทศสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเผชิญอยู่ เพราะการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นแหล่งวิชาการและแหล่งปัญญาที่ยิ่งใหญ่ อีกทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ (พระธรรมปิฎก , 2538) โดยที่สภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสังคมเทคโนโลยีข่าวสาร ส่งผลให้ระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและก้าวหน้ากว่าในอดีตที่ผ่านมา จึงเกิดการแข่งขันขึ้นในวงการอุดมศึกษา ความต้องการนักศึกษาที่มีคุณภาพมีสูงขึ้น ต้องการให้นักศึกษาแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่นได้ทั่วโลก ปัจจัยเหล่านี้กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร เพื่อจัดการบริหารสถาบันให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่มีปัญหาอย่างมากในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ทำให้ต้องมีการกู้ยืมเงินจากธนาคารแห่งการพัฒนาเอเชีย (Asia Development Bank: ADB) และหนึ่งในเงื่อนไขการกู้ยืมเงินคือ การให้มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งต้องเป็นสถาบันในกำกับรัฐภายในปี พ.ศ. 2545 เนื่องจากผลการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมพบว่า ประเทศไทยจะพัฒนาได้อย่างรวดเร็วต่อเมื่อสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการปรับบทบาทให้มีความคล่องตัวในการบริหาร องค์กรและบุคลากร (อุทุมพร จามรมาน , 2542)

รัฐบาลพยายามที่จะแก้ปัญหานี้โดยวางหลักการพัฒนาระบบบริหารการอุดมศึกษาให้มีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารงาน รวมถึงการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่สถาบันการศึกษาให้มากที่สุด (เริงจิตร กลันปุระ, 2540; อานันท์ ปันยารชุน, 2542; คณะกรรมการจัดทำแนวทางปฏิรูปการศึกษา, 2543) วิธีการสำคัญที่รัฐบาลนำมาใช้แก้ปัญหาคือ พัฒนาการบริหารสถาบันอุดมศึกษาให้อยู่ในลักษณะสถาบันในกำกับรัฐ มีอิสระในการบริหารจัดการภายในสถาบัน โดยมีแนวคิดว่าการดังกล่าวจะช่วยให้ การบริหารจัดการมีความคล่องตัว ส่งเสริมให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการได้ (เกริกพงษ์ บุษราคัม, 2543; อมเรศ ศิลอาอ่อน, 2543) ดังนั้นในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาอุดมศึกษาจึงมีแนวปฏิบัติรองรับเรื่อง

การบริหารสถาบันในกำกับรัฐบาลทั้งสิ้น นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น จะประกอบไปด้วย แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะ 5 ปี โดยมุ่งหวังที่จะให้แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นแผนเชิงรุกที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ปัจจุบันแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาวมีเป้าหมายในการพัฒนา การอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2543-2557 และแผนนี้ได้ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายของแผน พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ซึ่งจะเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 นี้เป็นการวางแผนพัฒนาอุดมศึกษา ในบริบทที่ต่างจากแผนพัฒนา อุดมศึกษาฉบับก่อนๆสืบเนื่องมาจากผลของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย วัตถุประสงค์ และการมีส่วนร่วมใน การวางแผนจัดการศึกษา ซึ่งจากการระดมความคิดร่วมวางแผน กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ ของประชาชนสรุปได้ว่า แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 นี้จะมุ่งพัฒนาการ อุดมศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย สามารถพัฒนาระบบบริหารของตนได้อย่าง มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว สามารถตรวจสอบได้นอกจากนี้ยังมีวิสัยทัศน์ให้สถาบัน อุดมศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) และได้จัดทำข้อสรุปแนว นโยบาย วัตถุประสงค์ของแผนที่ได้จากการระดมความคิดดังกล่าว เสนอให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่งใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แต่ละสถาบันต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นความจำเป็นของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้อง เปลี่ยนสภาพเพื่อเตรียมการออกนอกระบบราชการ ซึ่งความจำเป็นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อ วิทยาลัยพยาบาลด้วย เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลเป็นหน่วยงานราชการ ในสังกัดกระทรวง สาธารณสุข ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้บริการ ด้านสุขภาพแก่ประชาชน โดยผลิตบัณฑิตทางการแพทย์ให้แก่โรงพยาบาลสังกัดกระทรวง สาธารณสุขทั่วประเทศ จากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มีมาตรการที่จะ ส่งเสริมวิทยาลัยพยาบาลให้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ โดยต้องคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐาน การศึกษาของชาติ รวมถึงสนับสนุนให้วิทยาลัยพยาบาลมีการปรับปรุงระบบบริหารตามแนวทาง สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ พร้อมทั้งวิทยาลัยพยาบาลต้องมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ ของตนให้ชัดเจน (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) และด้วยเหตุที่การศึกษาพยาบาลนั้น เป็นการศึกษา ที่มีลักษณะเฉพาะ เป็นศิลปแห่งการช่วยเหลือดูแลแก่บุคคลและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์ และศิลป์ของการพยาบาลรวมถึงศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการจัดการทางพยาบาลศึกษาจึง ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และผู้บริหารการศึกษาพยาบาลต้องเป็นผู้ที่ตระหนักใน

หน้าที่รับผิดชอบบริหารงานให้ครอบคลุมภารกิจทุกด้านของสถาบันการศึกษาพยาบาล (พิสมัย อานัญจนินชย์, 2541) จากการศึกษาประวัติการก่อตั้งวิทยาลัยพยาบาลพบว่า วิทยาลัยพยาบาลแห่งแรกของกระทรวงสาธารณสุขนั้นมีการจัดตั้งในปี พ.ศ. 2498 ชื่อว่า “โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยกรมแพทย์” ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ จนถึงในปี พ.ศ. 2517 มีการปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงสาธารณสุข และได้มีพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งกองงานวิทยาลัยพยาบาลขึ้นทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข จนกระทั่งในปี พ.ศ.2536 จึงได้มีตราพระราชกฤษฎีกาให้วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมดที่สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาลเข้าร่วมอยู่ในสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันพระบรมราชชนก ปัจจุบันมีวิทยาลัยในสังกัด 35 แห่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ทำหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ รวมทั้งการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาพยาบาล และบริการวิชาการแก่สังคม (สถาบันพระบรมราชชนก, 2540 ค: 2) ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพนั้นนักการศึกษาให้ความเห็นว่าเป็นขึ้นอยู่กับความสามารถและแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถาบันการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารเช่นเดียวกับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเตรียมการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีคุณภาพในการให้บริการแก่สังคมต่อไป

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นได้ให้ความหมายของ “ผู้บริหารสถานศึกษา” ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาแต่ละแห่งและเป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานด้านต่างๆของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ Campbell (1981) กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และผู้ที่มีความสำคัญในการวางแผนคือผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการปฏิบัติของผู้บริหารจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการศึกษา นักการศึกษาหลายท่านได้จำแนกบทบาทของผู้บริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า ควรมีการบริหารจัดการสถาบันครอบคลุมในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานกิจการนักศึกษา ด้านบริหารงานงบประมาณและอาคารสถานที่ รวมถึงด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน (ภิญญโธ สาร, 2519 ; นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2529 ; ฟ้ามูย เรื่องเลิศบุญ, 2539 ; อุทุมพร จามรมาน, 2542 ; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543 ; Fisk, 1957 ; Smith and other, 1961) โดยต้องมีการบริหารในทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา แต่จากการที่ต้องอยู่ภายใต้ระบบราชการซึ่งไม่เพียงแต่ไม่เอื้อต่อความคล่องตัวแล้ว ยังกลับเป็นอุปสรรคในการ

บริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาลอีกด้วย และจากมติคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนที่เห็นชอบปรับบทบาทภารกิจของกระทรวงสาธารณสุข โดยพิจารณาถ่ายโอนงานการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง (สถาบันพระบรมราชชนก, 2543 ข) ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ พ.ศ. 2542 หน่วยงานดังกล่าวคือกระทรวงศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ยังมีทิศทางให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งหมดเป็นสถาบันในกำกับของรัฐ ประกอบกับมีพระราชบัญญัติองค์กรมหาชน พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้โรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นสถานที่รองรับบัณฑิตพยาบาลศาสตร์จากวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จัดตั้งเป็นองค์กรมหาชนอยู่ในกำกับของรัฐ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2542) ดังนั้นจากปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้สูงที่วิทยาลัยพยาบาล ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการภายในวิทยาลัย

โดยที่ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีการดำเนินการจัดการบริหารภายใต้โครงสร้างและระเบียบราชการ ดังนั้นหากต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารสถาบันแล้ว ผู้บริหารจะมีแนวทางบริหารจัดการภายในสถาบันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาล ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาและแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ที่มุ่งให้สถาบันอุดมศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ครอบคลุมด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

คำถามการวิจัย

วิทยาลัยพยาบาลควรมีการดำเนินการบริหารงานของวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนา อุดมศึกษาระดับที่ 9 ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหาร งานกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านการบริหารงาน ความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิทยาลัยพยาบาลประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของสถาบันพระบรมราชชนกปีการศึกษา 2543 จำนวน 14 คน และผู้อำนวยการหรือรักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ใช้หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ไม่รวมวิทยาลัยพยาบาลที่เป็นสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ) จำนวน 31 คน รวมประชากรที่จะศึกษาทั้งสิ้น 45 คน ผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาครั้งนี้เลือกจากประชากรที่ศึกษาจำนวน 19 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล หมายถึง แนวทางในการบริหารจัดการภายในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ตามความคิดเห็นหรือทัศนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนก และผู้อำนวยการหรือรักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาอุดมศึกษาระดับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวสามารถวัดและประเมินออกมาได้ ด้วยการใช้แบบสอบถามตามเทคนิคเดลฟาย ยึดหลักการบริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) และ Fisk(1957) ครอบคลุมการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านการบริหารงานวิชาการ** หมายถึง การวางแผน การจัดการ การควบคุมดูแล รวมถึงการประเมินผลการจัดการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ การกำหนดแผนงานของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่สามารถผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพ การกำหนดคณะกรรมการบริหาร

หลักสูตร การดำเนินการจัดการเรียนการสอน สื่อ โสตทัศนกรรมต่าง ๆ การประเมินผลการเรียน การสอน การสร้างบรรยากาศทางการเรียนการสอนภายในวิทยาลัยพยาบาล การพัฒนาและ ส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัย สร้างสรรค์องค์ความรู้ทางวิชาชีพพยาบาล การนำความรู้จากการวิจัย มาประยุกต์ใช้ การแสวงหาความร่วมมือระหว่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการ กำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพ

2. ด้านการบริหารงานบุคลากร หมายถึง การวางแผน การจัดการ การควบคุมดูแล รวมถึงการประเมินผลการจัดการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์พยาบาล การสรรหาอาจารย์ การกำหนดภารกิจของอาจารย์ การจัดสวัสดิการ การพัฒนาและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการและ ทักษะทางวิชาชีพแก่อาจารย์พยาบาล การให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล การสร้างและพัฒนาอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่ง ทางวิชาการ การแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบัน และการสร้างระบบธุรการที่เอื้อต่อการจัด การเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาล

3. ด้านการบริหารงานกิจการนักศึกษา หมายถึง การวางแผน การจัดการ การควบคุมดูแล รวมถึงการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักศึกษาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ ให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและการดำรงชีวิต ขอบเขตงานกิจการนักศึกษา และแนวทางของผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้มี ระเบียบวินัย มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งการสร้างระบบให้นักศึกษายึดมั่นในระบอบ ประชาธิปไตย

4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ หมายถึง การวางแผน การจัดการ การควบคุมดูแล การใช้งบประมาณเพื่อบริหารวิทยาลัย แหล่งที่มาของงบประมาณ การหา งบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของวิทยาลัย การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการบริหารและการใช้อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัด การเรียนการสอนและการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. ด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การวางแผน การจัดการ ดูแลให้วิทยาลัยพยาบาลและนักศึกษาพยาบาล เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน การประชาสัมพันธ์วิทยาลัยพยาบาล การมีส่วนร่วมช่วยเหลือ สังคม รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้การจัดการเรียนการสอนของ วิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิทยาลัยพยาบาล ทราบแนวโน้มที่ควรเป็นในอนาคตของวิทยาลัย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะตามมา
2. เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายบริหารงานวิทยาลัยพยาบาลต่อไปในอนาคต
3. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพ การบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 เพื่อใช้ประกอบการวิจัยโดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดการอุดมศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการอุดมศึกษา
 - 1.2 จุดมุ่งหมายและภารกิจสถาบันอุดมศึกษา
 - 1.3 แนวคิดและหลักการทางการอุดมศึกษา
 - 1.4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษา
 - 1.5 แนวโน้มการอุดมศึกษาของไทย
 - 1.6 วิสัยทัศน์การพัฒนาการอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9
2. การบริหารสถาบันอุดมศึกษา
 - 2.1 การบริหารองค์การ
 - 2.2 บทบาทและสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.3 แนวคิดการบริหารการศึกษา
3. การจัดการศึกษาพยาบาล ในกระทรวงสาธารณสุข
 - 3.1 นโยบายการพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ
 - 3.2 สถาบันพระบรมราชชนก
 - 3.3 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
 - 3.4 หลักสูตรการศึกษาพยาบาล
 - 3.5 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาพยาบาล
4. พระราชบัญญัติการศึกษาและแผนพัฒนาการศึกษา
 - 4.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 4.2 แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ.2543 – 2557)
 - 4.3 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549)
5. แนวคิดเรื่องการวิจัยอนาคต
 - 5.1 ความหมายของการวิจัยอนาคต
 - 5.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต

- 5.3 ลักษณะการวิจัยอนาคต
- 5.4 วิธีการทำนายอนาคต
- 5.5 เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทหลักในการผลิตทรัพยากรบุคคลให้กับประเทศ สถาบันจะมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ในเชิงวิชาการ มีวิสัยทัศน์ยาวไกล มีความรู้ความเข้าใจในหลักการอุดมศึกษา และที่สำคัญคือการรู้จักประยุกต์ศาสตร์ทางการบริหารมาใช้ในการบริหารสถาบันให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง จึงจะทำให้การบริหารจัดการเกิดความเป็นเลิศตามภารกิจที่ตั้งไว้

1.1 ความหมายของการอุดมศึกษา

ความหมายของคำว่าอุดมศึกษาได้มีนักการอุดมศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) กล่าวว่า การอุดมศึกษาคือการศึกษาในระดับสูงซึ่งจัดให้กับผู้เรียนที่มีประสบการณ์ วุฒิภาวะสูงและผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษามาแล้ว

Good (1973) กล่าวว่า การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษา (Post Secondary Education) ซึ่งจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบันบัณฑิตศึกษา สถาบันวิชาชีพ เป็นต้น

Page and Thomas (1971) กล่าวว่า การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่สาม (Tertiary Education) รับผิดชอบสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือผู้มีความรู้เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาเข้าศึกษา

Brubacher (1978) กล่าวว่า เป็นการจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนในระดับสูง (Higher Learning) ซึ่งมีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเป็นสถาบันหลักในการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดนวัตกรรมการเผยแพร่ความรู้และความชำนาญ

กล่าวโดยสรุป การอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่จัดในสถาบันหลักสำหรับจัดการศึกษาในระดับสูง ภายหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยม

ในประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหลายระดับหลายประเภท หลายสังกัดในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งระบบจำกัดรับและไม่จำกัดรับ นอกจากนี้ยังมีสถาบันเอกชนที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกด้วย ดังนั้นนักการศึกษาจึงแบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

วราภรณ์ บวรศิริ (2540) แบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
3. สถาบันวิทยาลัยของรัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิชาชีพเฉพาะของรัฐ

อุทุมพร จามรมาน (2542) แบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยของรัฐ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน
2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน
3. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตร ปวช. ปวส. และปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพทางช่างต่าง ๆ โดยออกใบรับรองวุฒิบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นใบประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญญา และปริญญา
4. สถาบันราชภัฏในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพครู และสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับปริญญา
5. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนหลักสูตร ปวช. ปวส. และปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ โดยออกใบรับรองวุฒิบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นใบประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญญา และปริญญา
6. สถาบัน วิทยาลัย และโรงเรียนเฉพาะทาง เช่น วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม เป็นต้น

สรุปโดยภาพรวม จะเห็นว่าระบบอุดมศึกษาของไทย มีสถาบันประเภทต่าง ๆ กระจายอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหลายหน่วยงาน มีโครงสร้างการบริหารองค์กรหลายประเภท ภายใต้บริบทของระบบราชการที่มีกฎระเบียบมากมาย และวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง

สาธารณสุขถือว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตสาขาการพยาบาลให้กับสังคม

1.2 จุดมุ่งหมายและภารกิจสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งรวมวิทยาการต่าง ๆ และวิทยาการที่มีอยู่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้า วัฒนธรรม อารยธรรมของสังคมนั้น ๆ ดังนั้นความเจริญก้าวหน้าของประเทศย่อมต้องอาศัยสถาบันอุดมศึกษาเป็นสำคัญ สถาบันอุดมศึกษาเริ่มมาจากความต้องการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ตามความต้องการของสังคมในแต่ละสังคม ดังนั้นภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา จึงต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา ได้มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาไว้หลายทัศนะ ดังนี้

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2528) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษามี 3 ประการ คือ

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษา และถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างสรรค์จริยธรรม ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ

2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยถือว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งวิชาการชั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษยชาติ

3. ทำนุ บำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524) ได้กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. ฝึกฝนให้เป็นคนสมบูรณ์ คือ มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม

2. ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและประยุกต์วิชาการนั้น

3. ส่งเสริมพัฒนาสังคมไทย โดยเป็นอุปกรณ์ให้เกิดการประเมินผลการพัฒนาไปด้วยตัวสังคมเอง

4. สนับสนุนและส่งเสริมวิชาชีพและอาชีพต่าง ๆ อย่างไม่จำกัดสาขา โดยการให้ภาคทฤษฎีสอดคล้องกับภาคปฏิบัติให้มากที่สุด

5. เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่มวลชนอย่างมากที่สุด และกว้างขวางที่สุด

พจน์ สะเพียรชัย (2537) กล่าวว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะเป็นจุดท้าทายสำหรับอุดมศึกษาที่ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมีภารกิจที่ต้องปรับ 5 ด้านคือ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านโครงสร้างระบบการบริหาร อุดมศึกษาต้องยึดมั่นในการสร้างกำลังคนที่มีความสมบูรณ์ และสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยให้การศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นสากล

ดังนั้นสรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้การศึกษาในการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพ รวมถึงส่งเสริมและจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อให้คนนำความรู้ไปใช้พัฒนาประเทศ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ในสภาพการณ์ปัจจุบัน

ในส่วนของภารกิจของสถาบันอุดมศึกษานั้น ได้มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

ตีปพนนท์ เกตุทัต (2532) ได้สรุปภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาโดยยึดหลักความเป็นเลิศทางวิชาการไว้ 4 ประการ คือ

1. ให้การศึกษาวิชาชีพชั้นสูง ที่จะทำให้นักศึกษาได้ยึดไปประกอบอาชีพ และในการผลิตนักศึกษาในวิชาชีพต่าง ๆ สถาบันอุดมศึกษา ควรมีแผนที่สอดคล้องกับแผนและนโยบายของประเทศ

2. ให้การศึกษามูลฐานอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะ และวิทยาการที่จะทำให้นักศึกษาเป็นผู้รอบรู้กว้างขวาง โดยสนับสนุนให้นักศึกษากระทำกิจกรรมส่งเสริมในและนอกหลักสูตร

3. ทำการวิจัยแสวงหาความรู้ใหม่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การค้นคว้าใฝ่หาความจริง ทำให้นักศึกษาเป็นผู้มีความคิด วิจัย มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

4. เป็นสถาบันที่ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2528) กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลัก 4 ประการ คือ

1. การสอนวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม

2. การวิจัย ค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

3. การบริการวิชาการแก่สังคม

4. การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

กล่าวโดยสรุปว่า สถาบันอุดมศึกษานั้นมีภารกิจในการให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพแก่นักศึกษา เพื่อให้คนนำความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพพัฒนาตนเองและประเทศต่อไป นอกจากนี้สถาบันยังมีภารกิจในการค้นคว้าวิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมถึงมีภารกิจในการปลูกฝัง ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติ และอบรมให้นักศึกษาเป็นคนดี

1.3 แนวคิดและหลักการทางการอุดมศึกษา

แนวคิดและหลักการพื้นฐานทางการอุดมศึกษาที่สำคัญ (วราภรณ์ บวรศิริ , 2540; อุทุมพร จามรมาน, 2542) ประกอบด้วยหลักการดังนี้

1.3.1 ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ถือเป็นหลักการที่สำคัญทางการอุดมศึกษา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตคนเพื่อออกมาพัฒนาประเทศ

จึงต้องมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถประกอบภารกิจหลักได้เป็นผลดี ความเป็นเลิศทางวิชาการจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการวิจัยค้นคว้าเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ และนำความรู้ที่ได้ไปให้บริการวิชาการต่อสังคม ซึ่งรวมทั้งการฝึกอบรมช่วยพัฒนาสังคมและชุมชน เผยแพร่อนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

1.3.2 ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) หลักการความเป็นอิสระนั้น เนื่องมาจากการที่สถาบันอุดมศึกษา เป็นแหล่งที่รวบรวมความรู้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ไว้มาก ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในกิจการและธรรมชาติของการอุดมศึกษาเป็นอย่างดี จึงควรเป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง มีอิสระในการดำเนินงานภายในของตนเอง ปราศจากการแทรกแซงหรือถูกควบคุมจากภายนอก เป็นองค์กรที่ปกครองตนเอง สามารถดำเนินกิจการภายในเป็นเอกเทศได้

1.3.3 ความมีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) เสรีภาพทางวิชาการถือว่าเป็นพื้นฐานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ความจำเป็นต้องมีเสรีภาพทางวิชาการนั้น เนื่องมาจากความเป็นอิสระในการค้นคว้า สร้างสรรค์ความรู้ เพื่อพัฒนาสังคม สถาบันอุดมศึกษา ยังเป็นแหล่งที่ให้การศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาความรู้ให้แก่นิสิตนักศึกษาและประชาชน ก่อให้เกิดการถกเถียงการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์ ดังนั้นคณาจารย์และนักศึกษาจึงต้องมีความเป็นอิสระในการแสวงหาความรู้ใหม่ สามารถวิเคราะห์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาแก่ชุมชนและสังคมด้วย

สรุปได้ว่าแนวคิดและหลักการในการบริหารสถาบันอุดมศึกษานั้น มุ่งสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นสำคัญ เพราะวิชาการจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาสังคม สำหรับการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องมีอิสระในการดำเนินงาน สามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง ปราศจากการแทรกแซงควบคุมจากภายนอก บุคลากรในสถาบันมีเสรีภาพทางวิชาการ สามารถค้นคว้าสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ

จากสภาวะการณ์ปัจจุบันของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาด้วย และด้วยเหตุที่มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังนั้นในอนาคตการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงต้องมีการปรับทิศทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการอุดมศึกษาด้วย

1.4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษา

กระแสการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และกระแสโลกาภิวัตน์แล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายประการ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการการศึกษา เช่น ปัจจัยจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ความคาดหวังของสังคมที่มีต่ออุดมศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ หรือแม้แต่ความจำกัดด้านงบประมาณจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศไทย การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแผน พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ทบทวมหาวิทยาลัย, 2543) ทำให้ต้องมีการปรับบทบาทและภารกิจของการอุดมศึกษาให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยประเด็นที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2542; ทบทวมหาวิทยาลัย, 2543)

1.4.1 กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมาพร้อมกับสังคมสารสนเทศ ทำให้เกิดการ สื่อสารด้านความรู้และสารสนเทศ แพร่หลายกระจายถึงกันอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการ อุดมศึกษา ทำให้เกิดการเปรียบเทียบและเกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงการอุดมศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ

1.4.2 เทคโนโลยีสารสนเทศ ความเจริญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เปลี่ยน รูปแบบและศักยภาพของการสื่อสารสารสนเทศ วิธีการเข้าถึงสารสนเทศรวดเร็วและ มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีหลายรูปแบบ ขยายขอบเขตของความรู้ที่มนุษย์พึงแสวงหา อย่างไม่จำกัดรูปแบบและเวลา จึงเป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการปรับกระบวนการบริหารจัดการระบบ และรูปแบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.4.3 ข้อจำกัดด้านงบประมาณ งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้กับการอุดมศึกษามี จำนวนลดลง เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าจัดการอุดมศึกษาเป็นสิ่งที่แพงต้องใช้งบประมาณจำนวน มาก ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษามีศักยภาพที่สามารถหารายได้มาจุนเจือการดำเนินงานของตน จึงอาจจะลดการจัดสรรงบประมาณสำหรับการอุดมศึกษา และในขณะเดียวกันรัฐก็จะให้ความสำคัญ เป็นอิสระในการบริหาร (Autonomy) ของสถาบันอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งรูปแบบการ ใช้จ่ายงบประมาณจะให้ความยืดหยุ่น สามารถเลื่อนไหลการใช้จ่ายในระหว่างหมวดต่าง ๆ การอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับนโยบายและการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว

จะเห็นว่าในอนาคต การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะถูกกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากความเจริญของเทคโนโลยีสารสนเทศ กระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงข้อจำกัดในด้านงบประมาณจัดการศึกษา ส่งผลให้การอุดมศึกษาต้องมีการปรับบทบาทและภารกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

1.5 แนวโน้มการอุดมศึกษาของไทย

นักการอุดมศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะต่อแนวโน้มของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยมองแรงขับเคลื่อนของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และจากเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้นักการอุดมศึกษาคาดการณ์ว่า แนวโน้มการอุดมศึกษาของไทยในอนาคตจะมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (ฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศบุญ, 2539; อุทุมพร จามรมาน, 2542; ศุภติ พลสารรัมย์, 2542; ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2542)

1.5.1 การจัดการอุดมศึกษา จะมีลักษณะเป็นการอุดมศึกษาเพื่อมหาชน ประชาชนทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระดับนี้ มีลักษณะการจัดการที่หลากหลายสนองต่อคนทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ด้อยโอกาส คนยากจน และผู้พิการที่สามารถเรียนได้ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และรัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการ เพื่อส่งเสริมให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อมวลชนโดยแท้จริง

1.5.2 พันธกิจหลักของการอุดมศึกษา คือการพัฒนาบุคคลและการพัฒนาสังคม กล่าวคือ ด้านการพัฒนาบุคคล มุ่งหวังที่จะพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม การที่สถาบันอุดมศึกษาจะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ได้นั้น การจัดการเรียนการสอนต้องยึดนักศึกษาเป็นศูนย์กลางเน้น “การเรียนรู้” มากกว่า “การสอน” ให้นักศึกษารู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้แสวงหาความรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ นักศึกษาต้องได้รับการฝึกให้มีความสามารถในการวิเคราะห์หรือคิดอย่าง มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่ม มีทักษะในการประกอบอาชีพ ในด้านการพัฒนาสังคม การอุดมศึกษาต้องมีบทบาทในการแก้ปัญหาสังคม ชี้นทางที่ดีกว่าเดิม บอกเหตุเตือนภัยอันจะเกิดขึ้นและแสวงหาทางป้องกัน ต้องผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักในปัญหาสังคมและพร้อมจะแก้ปัญหานั้น ๆ

1.5.3 การวิจัย จะเป็นการกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้มแข็งของสถาบัน และเพื่อความเป็นอิสระทางวิชาการ ประกอบกับนโยบายการเปิดเสรีทางการค้า การเข้ามาลงทุนของต่างชาติ ก่อให้เกิดความต้องการความรู้บนพื้นฐานทาง

เศรษฐกิจและการประยุกต์ใช้ศาสตร์จากต่างประเทศ ดังนั้นในการพัฒนาประเทศ สถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่หลักที่ต้องสร้างงานวิจัย

1.5.4 การบริหาร สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เน้นการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่มองไปข้างหน้า ยึดหลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการบริหารและสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบกิจการการอุดมศึกษาด้วย

1.5.5 การอุดมศึกษาจะเป็นบริการสาธารณะ ดังนั้นการสนับสนุนงบประมาณจะมาจากงบประมาณแผ่นดินเป็นหลัก อย่างไรก็ตามรัฐควรแสวงหาการสนับสนุนจากเอกชนและเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาแสวงหารายได้ของตนเอง และรัฐควรมีมาตรการช่วยเหลือการเงินแก่นักศึกษาที่ขาดแคลน

1.5.6 ระบบการศึกษา จะเปลี่ยนรูปแบบที่มีการเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนการสอนจะเป็นแบบ Inquiry Learning ความเจริญของเทคโนโลยีและภาษาศาสตร์จะมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน

1.5.7 ระบบการประเมินผล จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการอุดมศึกษา คุณภาพจะมีหลายมิติ (Multidimensional) ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาได้แก่ คุณภาพของการเรียนการสอน หลักสูตร การวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา อาคารสถานที่ อุปกรณ์ และการบริการวิชาการ องค์กรอิสระระดับนานาชาติ จะเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ และจัดอันดับมาตรฐานในสาขาวิชาต่าง ๆ

1.5.8 ความร่วมมือ จะเป็นเรื่องที่สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดขึ้น ทั้งความร่วมมือระหว่างสถาบันในประเทศและสถาบันต่างประเทศ ความร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นต้น กิจกรรมความร่วมมือ ครอบคลุมถึงการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนบุคลากร การทำวิจัยร่วมกัน ตลอดจนการร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้การบริหารจะมีแนวโน้มของลักษณะความร่วมมือแบบความเป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership)

สรุปว่าในอนาคตการอุดมศึกษาของไทยจะเป็นการศึกษาเพื่อประชาชนทุกคน มุ่งที่จะพัฒนาคนในทุก ๆ ด้าน ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเข้ามาเป็นส่วนประกอบในการจัดการเรียนการสอน และจะมีการสร้างงานวิจัยและความรู้ใหม่ที่สนองตอบความต้องการของท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศต่อไป และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอุดมศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้การบริหารจัดการ

การอุดมศึกษา มีการกระจายอำนาจการบริหาร มีอิสระในการจัดการภายในสถาบัน และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย

นอกจากแนวคิดและหลักการในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว การบริหารสถาบันอุดมศึกษายังต้องมีทิศทางการทำงานที่คำนึงถึงนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ที่จะเริ่มใช้ในปี 2545 – 2549 นี้เป็นแผนที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอวิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ซึ่งถือว่าเป็นทิศทางหรือแนวทางที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง ต้องยึดถือเพื่อดำเนินการปฏิบัติต่อไป

1.6 วิสัยทัศน์การพัฒนาการอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9

การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอนาคตตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ซึ่งจะเริ่มใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2545- 2549 จะมีแนวคิดในการยึดคน ชุมชน และสังคมเป็นแกนหลักของการพัฒนา โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาคนให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีการสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนั้นจุดมุ่งหมายการพัฒนาอุดมศึกษาในอนาคต คือ การทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย มุ่งพัฒนาระบบอุดมศึกษาทั้งระบบให้สามารถผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถชั้นนำและผลักดันให้ประเทศพัฒนาได้มากขึ้นมีระบบเศรษฐกิจที่ตั้งบนฐานองค์ความรู้ (Knowledge Based Economy) ซึ่งการจะพัฒนาไปสู่จุดนั้น ระบบอุดมศึกษาต้องสร้างให้เกิดภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) ให้เกิดกับคนในชาติ สำหรับวิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มีดังต่อไปนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

1.6.1 มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความเป็นผู้นำ มีความคิดและมีวิจรรณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาประเทศ

1.6.2 เป็นการศึกษาของปวงชน กระจายโอกาสสู่ประชาชนทุกคน

1.6.3 มีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐาน เป็นนิติบุคคล สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพตรวจสอบได้ ภายใต้อกลไกการประกันคุณภาพ และยกระดับให้ทัดเทียมกับสากล

1.6.4 มีพันธกิจในการให้การศึกษาชั้นสูงทางวิชาการและวิชาชีพ จัดฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่เป็นความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ มีการวิจัยและ

พัฒนาความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึง การจัดการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สรุปว่า แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 มุ่งให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีทั้งความรู้ และคุณธรรม เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาได้ ลักษณะการบริหารงานมีความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย สามารถบริหารจัดการภายในสถาบันด้วยตนเอง ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งความรู้ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้พัฒนาชุมชนและสังคมได้

2. การบริหารสถาบันอุดมศึกษา

2.1 การบริหารองค์การ

คำว่า “การบริหาร” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ภิญโญ สาธร (2519) กล่าวว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) กล่าวว่า การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

พนัส หันนาคินทร์ (2524) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่จัดดำเนินงานของสถาบันหรือหน่วยงานนั้น ๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุปการบริหาร คือ กระบวนการหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารใช้ความสามารถในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งวัสดุอุปกรณ์ บุคคล มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของ “องค์การ” ได้มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้หลายท่าน ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) กล่าวว่า การจัดองค์การ คือ กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สามารถทำให้การประกอบการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2535) ให้ความหมายของคำว่าองค์การ คือ ความสัมพันธ์ที่มีแบบแผนระหว่างบุคคลกับกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องขึ้นอยู่ระหว่างกันเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายเฉพาะ

สมคิด บางโม (2540) กล่าวว่า องค์การคือ กลุ่มบุคคลหลาย ๆ คนร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การรวมกันของกลุ่มต้องถาวร มีการจัดระเบียบภายในกลุ่มเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละคน ตลอดจนกำหนดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้ยึดถือปฏิบัติ

Weber (1996) กล่าวว่าองค์การคือ การนำส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมารวมกันอย่างมีระเบียบแบบแผนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้อำนาจปกครองบังคับบัญชา การประสานงาน และให้การควบคุมงานเป็นไปได้อย่างดีตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

Schein (1970) กล่าวว่า องค์การเกิดจากแนวคิดที่สำคัญดังนี้

1. ความคิดเกี่ยวกับการประสานการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บุคคลคนเดียวไม่สามารถทำอะไรให้บรรลุตามความต้องการได้ทั้งหมด

2. ความคิดที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การประสานร่วมมือจะไปได้ด้วยดีจะต้องมีวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกัน

3. ในเรื่องการแบ่งงาน ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะของแต่ละบุคคลในองค์การซึ่งมีต่างกัน ดังนั้นการแบ่งงานจึงต้องแบ่งตามความสามารถหรือทักษะที่ได้เรียนรู้มา

4. ในเรื่องสายการบังคับบัญชาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากการประสานงานระหว่างบุคคลในองค์การจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่มีการควบคุมแนะนำหรือจัดสายการบังคับบัญชา

จากแนวคิดและความหมายข้างต้นจะเห็นว่า องค์การคือ การรวมตัวของกลุ่มบุคคลในการทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ดังนั้นการบริหารองค์การ จึงสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งวัสดุอุปกรณ์ และบุคคลมาดำเนินงานภายในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 บทบาทและสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

Tellefen (1990) กล่าวว่า การบริหารสถาบันอุดมศึกษาในอนาคตมีแนวโน้มเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลกับงานที่ต้องตัดสินใจได้แก่ งานด้านการบริหารสถาบัน นอกจากนี้ Campbell (1981) กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถาบันการศึกษา แนวทางการปฏิบัติของผู้บริหารจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ สำหรับกลไกที่สำคัญในการบริหารสถาบันการศึกษาได้แก่ กระบวนการในการตัดสินใจของผู้บริหาร นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการตัดสินใจและงานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ Griffiths (1959) กล่าวว่า งานของผู้บริหารคือ การดูแลแต่ละตำแหน่งในองค์การให้มีภาระรับผิดชอบที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของตน โดยผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดแนวทางและกำกับดูแลอีกที นอกจากนี้ Simon (1957) และ Drucker (1966) กล่าวว่า การตัดสินใจของผู้บริหารสามารถใช้ให้ครอบคลุมงานบริหารสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจในเรื่องต่างๆไปเพื่อกำหนดนโยบาย ตัดสินใจตาม

อำนาจหน้าที่ กฎระเบียบที่วางไว้ หรือการตัดสินใจเฉพาะเรื่องบางเวลา นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งการตัดสินใจบริหารจัดการสถาบันการศึกษานั้นผู้บริหารต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผลกระทบจากนโยบายการศึกษาของชาติ มาใช้ประกอบในการตัดสินใจ

ในการจัดระบบประเภทของการตัดสินใจ มีนักการศึกษากล่าวถึงหลายท่าน ดังนี้

Barnard (1969) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นเทคนิคที่ช่วยกำจัดทางเลือกให้แคบลง เป็นทางเลือกในการดำเนินงานที่ผู้บริหารคิดว่าดีที่สุดโดยผู้บริหารจะมีการตัดสินใจใน 2 ระดับ คือ

1. การตัดสินใจระดับนโยบาย ส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจของคณะและผู้บริหารระดับสูง เช่น กระทรวง ทบวง กรม เพื่อกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานอย่างกว้าง ๆ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นโยบายและแผนของประเทศ

2. การตัดสินใจในระดับปฏิบัติการ เป็นการตัดสินใจของผู้บริหารระดับรองลงมาที่รับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงมาตีความและวางแนวทาง เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดและสอดคล้องกับการตัดสินใจในระดับนโยบาย ผู้ตัดสินใจในระดับนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล

Drucker (1966) ได้แบ่งการตัดสินใจในการบริหารเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การตัดสินใจในเรื่องทั่วไป เป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดหลักการ นโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เป็นการตัดสินใจเพื่อคนทั่วไปในองค์กร

2. การตัดสินใจเฉพาะเรื่อง เป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นเพื่อการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องเฉพาะคนบางคนบางกลุ่ม

Simon (1957) แบ่งรูปแบบการตัดสินใจดังนี้

1. การตัดสินใจแบบสามัญปกติ เป็นการตัดสินใจในหน้าที่การงานปกติหรืองานประจำ ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจมีกำหนดไว้ในกฎระเบียบ

2. การตัดสินใจแบบวิสามัญ เป็นการตัดสินใจในลักษณะงานที่ต้องพิจารณาเฉพาะเรื่องกรณีไป นอกเหนือจากงานประจำ

จะเห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่ต้องทำหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งในงานประจำหรืองานทั่วไปแล้ว ประการสำคัญคือต้องทำหน้าที่ตัดสินใจในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษาด้วย ซึ่งในส่วนของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลนั้น ประพนอม โอทกานนท์ (2543:38) ได้แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารระดับกลาง โดยที่ผู้บริหารระดับสูงหมายถึง ผู้บริหารสูงสุดของสถาบันการศึกษาพยาบาล

อาจเรียกชื่อเป็น คณบดี ผู้อำนวยการ และในส่วนของผู้บริหารระดับกลาง หมายถึง ผู้บริหาร
 อันดับรองลงมาจากระดับสูง เช่น หัวหน้าภาควิชา รองคณบดี เป็นต้น

นอกจากนี้สภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ย่อมส่งผลกระทบต่อ
 ต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับ
 สภาพการณ์ปัจจุบันด้วยกล่าวคือ ผู้บริหารสถาบันการศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการมี
 วิสัยทัศน์ทางการอุดมศึกษา มีวุฒิภาวะทางวิชาการและวิชาชีพ ถือว่าผู้ได้บังคับบัญชาเป็น
 เพื่อนร่วมงานมีสิทธิเสนอความคิดเห็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน สร้างความ
 สัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อหาทางสนับสนุนบทบาทหน้าที่ของสถาบันที่มีต่อชุมชนให้
 กว้างขวาง นอกจากนี้ต้องพยายามเรียนรู้สภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องทราบ
 ความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาปรับให้การบริหารสถาบันบรรลุเป้าหมายการจัดการเรียน
 การสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ควรมีการส่งเสริมและเพิ่มคุณภาพอาจารย์
 จัดหาอุปกรณ์ประกอบการศึกษาให้เพียงพอ เป็นตัวการที่จะเปลี่ยนแปลง (Change Agent)
 พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและทันสมัยกับเหตุการณ์ (ฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศบุญ, 2539; อุทุมพร
 จามรมาน, 2542; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

2.3 แนวคิดการบริหารการศึกษา

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้
 นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2529) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษาเป็น
 กิจกรรมที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านทั้งด้าน
 บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถพฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ
 ความต้องการของสังคม โดยอาศัยกระบวนการต่างๆอาศัยสิ่งแวดล้อมทรัพยากร สำหรับพัฒนา
 บุคคลให้เป็นไปตามเป้าหมาย

ภิญโญ สาธร (2519) กล่าวว่าการบริหารการศึกษา คือกิจกรรมที่บุคคลหลาย
 คนร่วมกันทำ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เป็นคนดี โดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งเป็นแบบ
 แผน และไม่แบบแผน

Good (1973) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือ การนำ การควบคุม และการจัด
 กระบวนการต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษา เช่น การบริหารบุคลากร การวางแผนการเรียนการสอน
 การจัดกิจกรรม หลักสูตร การแนะแนว เป็นต้น

Campbell (1981) กล่าวว่าการบริหารการศึกษาคือ การจัดแผนยุทธศาสตร์
 (Strategy) เพื่อให้การศึกษابรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่าการบริหารการศึกษานั้น เป็นกระบวนการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านให้มีบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมตรงกับความต้องการของสังคม

ในเรื่องการบริหารการศึกษานั้นได้มีนักการศึกษาให้แนวคิดไว้ ดังนี้

Fisk (1957) กล่าวว่างานบริหารการศึกษาสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ

1. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่สถานศึกษาตั้งอยู่ (Responsibilities Relating to The Community) ซึ่งถือว่าเป็นงานระดับสถาบัน (Insitutional Level) เป็นการติดต่อประสานกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อแสวงหาความช่วยเหลือทางการเงิน และอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา บทบาทนี้จะมีความสำคัญมากเพราะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ในขณะที่มีวงเงินจำกัดและประการที่สำคัญคือ สถานศึกษาซึ่งเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของชุมชน จึงต้องทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสร้างสัมพันธ์กับชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจการของสถาบัน

2. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรือปรับปรุงโอกาสทางการศึกษาหรืองานด้านวิชาการ (Improvement of Educational Opportunity) ซึ่งเป็นงานสำคัญของสถาบันศึกษา ทั้งนี้หน้าที่ของสถาบันคือการให้ความรู้ ดังนั้นกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการและการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี นับว่าเป็นงานวิชาการทั้งสิ้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการของสถาบัน

3. การบริหารงานบุคคล (Obtaining Developing Improving and Retiring Peronnel) นับตั้งแต่การแสวงหา บรรจุ พัฒนา และปรับปรุงอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน ตลอดจนการให้พนักงานหรือออกจากสถาบันของบุคลากรทุกประเภท การบริหารบุคคลนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบุคคลจัดเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากสำหรับการบริหารจัดการทั้งปวง

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และบริการต่าง ๆ (Providing and Maintaining Fords and Facilitis) งานบริหารนี้ได้แก่ งานสารบรรณ การเงิน การบัญชี อาคาร สถานที่ พัสดุ ครุภัณฑ์ การให้บริการต่าง ๆ แก่อาจารย์ นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ การส่งเสริมการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด

สำหรับทบวงมหาวิทยาลัย (2543) ได้แบ่งงานบริหารการศึกษากายในสถาบันอุดมศึกษาเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานทั่วไป คือ งานที่เกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหาร อำนาจความรับผิดชอบงานในระดับนโยบายบริหารโครงสร้างการบริหารงานเป็นต้น ปัจจุบันการบริหารการศึกษานั้นเรื่องการกระจายอำนาจ ให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมระหว่าง

ชุมชนกับสถาบันการศึกษา ส่งเสริมการสร้างร่วมมือ สร้างความรู้สึกรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน ในอนาคตชุมชนและสังคมจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารสถาบัน เนื้อหาหลักสูตรต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประกอบการจัดการเรียนการสอน สถาบันอุดมศึกษาจะเข้าไปมีส่วนร่วมต่อชุมชน มีบทบาทในการชี้แนะให้บริการทางวิชาการต่อชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรู้จักและเห็นความสำคัญ และสนับสนุนให้สถาบันได้รับประโยชน์จากชุมชนและนำประโยชน์นั้นไปบริหารการศึกษาต่อไป

2. การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญของสถาบันการศึกษาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ครอบคลุมเรื่องวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน เนื้อหา หลักสูตร รวมถึงบรรยากาศการเรียนการสอนถือว่าเป็นงานวิชาการทั้งสิ้น จากการทำผลกระทบนานาประการ ทำให้ในอนาคตการบริหารงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษามีแนวโน้มที่จะมีรูปแบบอิสระมากขึ้น เป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์งานวิชาการที่มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศ หลักสูตรจะมีการพัฒนาให้มีความหลากหลาย ความเป็นสากล มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวและความก้าวหน้าทางวิชาการ สภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น ความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของสังคม เนื้อหาหลักสูตรจะยึดหลักเน้นความจริง อิงสภาพปัญหา อิงความรู้ท้องถิ่นและชุมชน สอดแทรกจริยธรรม นำความรู้จากการวิจัยมาใช้ ฝึกทักษะที่พึงประสงค์

3. การบริหารงานบุคลากร เป็นงานที่มีความสำคัญต่อการบริหารองค์การต่าง ๆ เพราะบุคคลเป็นเสมือนหัวใจและรากแก้วขององค์การ ถ้าหน่วยงานใดขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคลากร องค์การนั้นย่อมไม่ประสบความสำเร็จไปได้ การบริหารงานบุคลากรของสถาบันการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งการบริหารด้านนี้จะครอบคลุมในเรื่องของการสรรหาบุคลากร การกำหนดคุณสมบัติบุคลากร การส่งเสริมสวัสดิการและการพัฒนาทักษะความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพแก่บุคลากร สำหรับแนวโน้มในอนาคต การบริหารงานบุคลากรจะมีลักษณะการบริหารที่เป็นลำดับขั้นหรือแนวนอน เน้นการทำงานตามภารกิจ เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถวินิจฉัยและตัดสินใจได้เอง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จะมีความร่วมมือในการใช้บุคลากรร่วมกันระหว่างสถาบัน สร้างและพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ โดยยึดหลักความเป็นเลิศทางวิชาการ ความแข็งแกร่งในวิชาชีพ ความสามารถในการบริหารจัดการและความเป็นสากล

4. การบริหารงานการเงินและงบประมาณ คือเรื่องการจัดการการเงินและงบประมาณ การตรวจสอบการกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ การเตรียมการและการเสนองบประมาณ การพิจารณาและอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งแนวโน้มในอนาคตจะมีการปรับให้เป็นอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารมากขึ้น มีการนำความรู้ด้านการประกอบการเชิงธุรกิจเข้ามาใช้ การจัดสรรงบประมาณจากรัฐให้แก่สถาบันอุดมศึกษาจะอยู่ในรูปของเงินอุดหนุนหรือเงินก้อน และสนับสนุนให้สถาบันมีการพึ่งตนเอง สามารถระดมเงินงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของสถาบัน ปรับปรุงอัตราค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อเป็นการรับผิดชอบร่วมกันของผู้เรียนและสถาบันการศึกษา การบริหารงบประมาณต้องเป็นแบบ Output Based Funding โดยมองการใช้จ่ายต่อหน่วย (Unit Cost) หรือต่อตัวนักศึกษาเป็นหลัก มีระบบการตรวจสอบภายหลังสำหรับการใช้จ่ายประมาณนั้น ๆ

5. การบริหารกิจการนักศึกษา คืองานที่ครอบคลุมในด้านการรับนักศึกษา ระเบียบการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การจัดปฐมนิเทศ การให้คำปรึกษา เป็นต้น ซึ่งเป็นงานเสริมของสถาบันอุดมศึกษา จุดมุ่งหมายของงานบริหารกิจการนักศึกษาคือ การกระทำทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ กล้าทำในสิ่งที่ดี ดังนั้น การบริหารกิจการนักศึกษาจึงเป็นเรื่องของการจัดหาและสนับสนุนกิจกรรมที่จะมาเสริม นอกเหนือจากหลักสูตรการเรียนการสอนประจำ สถาบันอุดมศึกษาจึงไม่ควรมองข้ามการบริหารงานการศึกษาด้านนี้ ในอนาคตการบริหารกิจการนักศึกษาจะยึดหลักการกระจายอำนาจไปตามระบบย่อย ใช้รูปแบบการประสานงาน ยึดมั่นความเป็นประชาธิปไตย และหลักมนุษยสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมต้องมีลักษณะการบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมบริการวิชาการ แก่ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีโลกทัศน์กว้างไกลและมีจิตสำนึกที่ดี พัฒนาความเป็นอยู่ของนักศึกษา จัดสวัสดิการนักศึกษา การบริการนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งงานบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

Campbell and other (1981) แบ่งงานบริหารการศึกษาเป็น 7 ประเภทดังนี้ งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานพัฒนาหลักสูตร งานกิจการนักศึกษา งานบุคลากร งานจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ งานการเงินและธุรการ งานจัดโครงสร้างองค์การ

Smith and other (1961:70) แบ่งงานบริหารการศึกษา 7 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารกิจการการเงิน ด้านการบริหารอาคารสถานที่ ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริหารทั่วไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดการบริหารสถาบันของทบวงมหาวิทยาลัย และแนวคิดของ Fisk มาเป็นแนวคิดหลักในการแบ่งงานบริหารการศึกษา โดยแบ่งงานด้านการบริหารการศึกษาเป็น 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

3. การจัดการศึกษาพยาบาล ในกระทรวงสาธารณสุข

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นถึงผลของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่กระทบต่อการอุดมศึกษา ทำให้การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับบทบาทและภารกิจให้เหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ซึ่งส่งผลให้วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำเป็นต้องมีการปรับบทบาทในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งด้วย ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข เห็นถึงความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาพยาบาล จึงได้มีนโยบายการพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพสำหรับการจัดการศึกษาพยาบาล

3.1 นโยบายการพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ (สุจริต ศรีประพันธ์ , 2542)

วิสัยทัศน์

บุคลากรของกระทรวงสาธารณสุขจะเป็นผู้มีภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงานทั้งทางวิชาชีพและทั่วไป ควบคู่ไปกับการเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างมีคุณภาพ

นโยบาย

ด้านการผลิตบุคลากร กระทรวงสาธารณสุขจะต้องผลิตบุคลากรในสาขาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกตามความจำเป็น ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อให้ครอบคลุมการบริการในกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในสังกัดพัฒนาบทบาทและคุณภาพให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านกำลังคนของประเทศ

ด้านการพัฒนาบุคลากร บุคลากรของกระทรวงสาธารณสุขทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับภารกิจความรับผิดชอบและสภาพการณ์ในพื้นที่ ด้วยกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมกับสถานการณ์โดยการมีส่วนร่วมและระดมทรัพยากร จากภาคี ความร่วมมือในสังคม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

แนวทาง

1. ศึกษาความต้องการกำลังคนสุขภาพของระบบสาธารณสุขของประเทศ ทั้งเชิงคุณภาพ ปริมาณ และการกระจาย
2. ผลิตนุคลากรในสาขาที่เป็นความต้องการของสังคมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการนั้น ๆ
3. พัฒนาสถาบันการศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพในการผลิต และพัฒนาบทบาทด้านการพัฒนาบุคลากรเพิ่มขึ้น
4. พัฒนาบุคลากรระหว่างประจำการ(In-Service Training) ควบคู่ไปกับการพัฒนางานและพัฒนาวิชาการโดยพัฒนาทักษะการทำงาน (Skill Being) ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางปัญญา (Intellectual Being) บนพื้นฐานแห่ง คุณธรรม จริยธรรม และความรักต่อประชาชน และองค์กร
5. สร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) โดยพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาบุคลากรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (HRD networking)
6. เน้นการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) การทำงานเป็นหมู่คณะ (Team Approach) ประสานความร่วมมือ (Partnership) กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข
7. ให้ยึดถือความซื่อสัตย์ สุจริต เกรงครัตินสัจจะ หน้าที่ ตั้งใจทำความดี เป็นแบบอย่างและผนึกกำลังกันทำความดีความถูกต้องให้ปรากฏ

มาตรการ

1. ทุกหน่วยงานมีแผนการพัฒนาบุคลากรทุกกลุ่มทุกระดับ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความจำเป็นของหน่วยงาน โดยมีคณะทำงานทำหน้าที่ประสานงาน สนับสนุน ควบคุม กำกับการให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ โดยเน้นการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการพัฒนาความรู้ความสามารถทั่วไป การพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาเฉพาะสาขา
2. ให้หน่วยงานจัดสรรทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาบุคลากรเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของจำนวนเงินงบประมาณ หอมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำของบุคลากรทั้งหมดที่กำลังปฏิบัติงานในหน่วยงาน ทั้งนี้ให้กำหนดเวลาในการพัฒนารายบุคคล โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 5 วันทำการต่อคนต่อปี
3. เน้นการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางกว้าง สามารถเชื่อมโยงความรู้ความสามารถในวิชาชีพและวิชาการเฉพาะสาขา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข

4. ให้มีการประยุกต์ใช้กระบวนการต่าง ๆ ที่หลากหลายในการพัฒนาบุคลากรทั้งการฝึกอบรมภายในและภายนอกหน่วยงาน (Off-The-Job Training) พัฒนาในการปฏิบัติงาน (On-The-Job Training) ทั้งนี้ให้เน้นการเรียนรู้ในที่ทำงาน (Learning at the Workplace) และพัฒนาให้หน่วยงานเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

5. ให้สถาบันพระบรมราชชนกทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ ตลอดจนดำเนินการพัฒนาวิชาการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข

6. พัฒนาความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านสุขภาพในระดับนานาชาติ

กล่าวโดยสรุปกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายที่จะผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการเป็นคนดี มีคุณธรรม มุ่งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้วยกระบวนการที่เหมาะสม ระดมทรัพยากรและความร่วมมือในสังคม โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมเป็นหลัก

ท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลต้องมีการดำเนินการทั้งในเรื่องการปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐ รวมถึงการกระจายอำนาจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลได้กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการทบทวนบทบาทและภารกิจให้สอดคล้องกับนโยบายในเรื่องดังกล่าว ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขในฐานะองค์กรหนึ่งของรัฐ ได้มีการทบทวนบทบาทและภารกิจด้วยเช่นกัน และภารกิจหนึ่งที่กระทรวงสาธารณสุขได้พิจารณา คือ เรื่องการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมายาวนานกว่า 50 ปี โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลด้านการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล คือ สถาบันพระบรมราชชนก

3.2 สถาบันพระบรมราชชนก

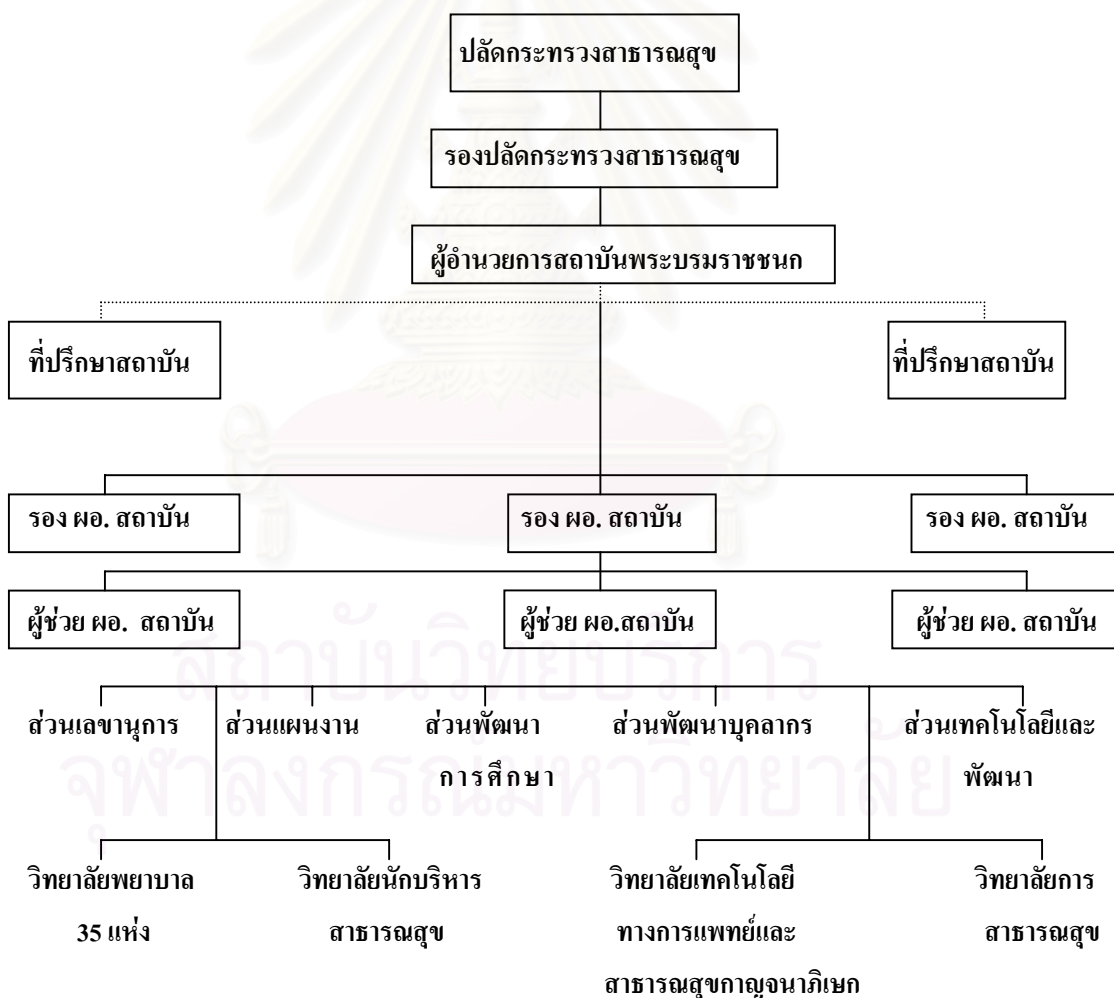
สถาบันพระบรมราชชนกหรือชื่อเดิมว่า สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2536 เป็นหน่วยงานระดับสถาบัน ที่มีสถานภาพใหญ่กว่ากอง มีบทบาทหน้าที่ 5 ประการ (สุริยะ วงศ์คงคาเทพ และคณะ , 2543) ดังนี้

1. เสนอความเห็นในการกำหนดนโยบาย และความต้องการกำลังคนด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการสาธารณสุข
2. วางแผนการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้สอดคล้องและตอบสนองนโยบายและความต้องการของกระทรวงสาธารณสุข
3. ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข

4. พัฒนามาตรฐานการศึกษา วิชาการและการฝึกอบรมบุคลากรด้านสาธารณสุข

5. ประสานและสนับสนุนด้านการผลิต และพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

โดยที่โครงสร้างการบริหารงานของสถาบันพระบรมราชชนก มีหน่วยงานในสังกัด ได้แก่ในส่วนกลางซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก และส่วนต่างๆ 5 ส่วน ทำหน้าที่ดูแลด้านบริหารและวิชาการ อีกหนึ่งหน่วยงานของสถาบันพระบรมราชชนกคือ หน่วยงานในส่วนภูมิภาคมีหน้าที่ผลิตบุคลากรสาธารณสุข ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ทั้ง 35 แห่งทั่วประเทศ จัดเป็นหน่วยงานหนึ่ง在此ด้วย (ดังแผนภาพที่ 1) ภารกิจหลักของสถาบันพระบรมราชชนก เน้นเรื่องการผลิตบุคลากรเป็นหลักโดยที่วิทยาลัยพยาบาล รับผิดชอบเรื่องการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล

แผนภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของสถาบันพระบรมราชชนก

ที่มา : สถาบันพระบรมราชชนก , 2544

3.3 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่รับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรทางการพยาบาล รวมทั้งการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และบริการวิชาการแก่สังคม (สถาบันพระบรมราชชนก, 2540 ข: 9) นอกจากนี้ อัมพล จินดาวัฒน์ (2539: 24-26) ยังกล่าวถึงบทบาทของวิทยาลัยว่า เดิมมีบทบาทเพียงการผลิตนักศึกษา แต่ต่อไปวิทยาลัยพยาบาลต้องเพิ่มบทบาทการพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขระหว่างประจำการด้วย บทบาทการวิจัยและการพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น มิฉะนั้นวิทยาลัยก็จะอยู่กับที่ บทบาทในด้านการบริการวิชาการแก่สังคมก็จำเป็น เพราะวิทยาลัยสร้างมาด้วยเงินภาษีอากรของประชาชน ดังนั้นก็ควรทำงานบริการวิชาการให้กับประชาชนในชุมชนที่วิทยาลัยตั้งอยู่ บทบาทการส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมยังเป็นบทบาทที่ทิ้งไม่ได้ เพราะถ้าทิ้งจะทำให้วิทยาลัยห่างไกลจากมิติทางมนุษยสัมพันธ์ และจิตวิญญาณมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลนั้นจะดำเนินการตามนโยบายจากสถาบันพระบรมราชชนก ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาจมีการมอบหมายงานให้กับรองผู้อำนวยการในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เช่นด้านวิชาการการจัดการเรียนการสอนจะมีรองผู้อำนวยการงานวิชาการ รับผิดชอบปฏิบัติตามหลักการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ หรืออาจมีรองผู้อำนวยการงานวิจัยและพัฒนา รับผิดชอบวางแผนดำเนินการวิจัยเป็นต้น (พิศมัย อานัญจนิชย์ , 2541) ในส่วนของการบริหารจัดการในวิทยาลัยพยาบาลนั้น ได้แบ่งโครงสร้างการบริหารวิทยาลัย ดังนี้ (วรรณพร อรรถธรรมสุนทร, 2539: 104 - 113)

1. ฝ่ายบริหารและแผนงาน แบ่งเป็น งานบริหารทั่วไป และงานแผนงาน โดยฝ่ายนี้จะทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ อาคารสถานที่ การเงินและพัสดุ ยานพาหนะ อัตราค่าจ้าง การประสานงานการศึกษา และงานประชาสัมพันธ์

2. ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการเกี่ยวกับการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ครอบคลุมงานปกครองและสวัสดิการ งานวิจัยและประเมินผล

3. ภาควิชา มีหน้าที่ในการเสนอความเห็นในการกำหนดนโยบายของวิทยาลัย ทำแผนการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอน ค้นคว้าวิจัย ให้บริการวิชาการ เป็นต้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าวิทยาลัยพยาบาล จะมีบทบาทในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลรวมถึงการพัฒนาสมรรถนะความรู้ความชำนาญทางวิชาชีพให้แก่พยาบาลประจำการ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาสร้างความรู้ที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพและ

ต่อชุมชน มีบทบาทในการบริการวิชาการให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน และบทบาทในการส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีจำนวน 35 แห่งกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ แต่ละแห่งจะมีชื่อว่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แล้วตามด้วยชื่อจังหวัดที่วิทยาลัยพยาบาลแห่งนั้นตั้งอยู่ ยกเว้นวิทยาลัยพยาบาลที่ได้รับพระราชทานนามอยู่แล้ว 3 แห่ง คือ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี และวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม มหาสารคาม

การบริหารจัดการภายในวิทยาลัยพยาบาลนั้น ผู้บริหารต้องศึกษาทำความเข้าใจถึงลักษณะโครงสร้างขององค์กร ลักษณะการบริหารและภารกิจของวิทยาลัย ซึ่งจำเป็นต้องสอดคล้องกับลักษณะการบริหารของหน่วยงานที่วิทยาลัยนั้นสังกัดด้วย โครงสร้างการบริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลในปัจจุบันนั้น ประพนอม โอทกานนท์ (2543) กล่าวว่า มีโครงสร้างและการจัดการในหลายลักษณะและเรียกชื่อต่างกัน ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเป็นคณะวิชาในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย เช่น คณะพยาบาลศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และคณะพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยเอกชน

ลักษณะที่ 2 จัดเป็นวิทยาลัยพยาบาลอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลักษณะที่ 3 จัดเป็นวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงหลักของตนเอง เช่น วิทยาลัยพยาบาลของเหล่าทัพ สังกัดกระทรวงกลาโหม

ลักษณะที่ 4 จัดเป็นภาควิชา ของคณะวิชาอื่นที่ใกล้เคียง เช่น ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี และภาควิชาพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ลักษณะที่ 5 จัดเป็นหลักสูตรเปิดเรียนทางไกล รับสมัครผู้เรียนตามคุณสมบัติที่กำหนด ไม่จำกัดจำนวนรับ หลักสูตรอยู่ภายใต้สาขาวิชาคือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต 2 ปี (ต่อเนื่อง) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ลักษณะที่ 6 จัดเป็นสำนักวิชาภายใต้สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ เช่น สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และกำลังจะจัดตั้งในลักษณะเดียวกันในมหาวิทยาลัยนเรศวร

นอกเหนือจากลักษณะองค์กรที่มีความหลากหลายแล้ว สถาบันการศึกษาพยาบาลยังมีการบริหารในลักษณะเป็น “สถาบันสมทบและสถาบันร่วมผลิต” อีกด้วย การบริหารงานในลักษณะเป็นสถาบันสมทบได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย และวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ สมทบกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงต่าง ๆ และในส่วนของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้มีการนำวิทยาลัยพยาบาลเข้าสมทบกับ

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งแต่พ.ศ.2539 เพื่อสร้างความร่วมมือทางวิชาการ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิต และมีผลให้นักศึกษาได้รับปริญญาบัตรจากมหาวิทยาลัยที่เข้าสมทบ ดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข , 2542)

1) สมทบกับมหาวิทยาลัยมหิดล มี 9 แห่งคือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราชนบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิจักรีรัช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรีชัยภูยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าเพชรบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกองเทพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสยามนาท วิทยาลัยบรมราชชนนีพระพุทธรบาท วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี

2) สมทบกับมหาวิทยาลัยบูรพา มี 2 แห่ง คือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิจลบุรี และวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า

3) สมทบกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น มี 5 แห่งคือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทรินทร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนุรธานี และวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

4) สมทบกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มี 2 แห่งคือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนीलำปาง และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพะเยา

5) สมทบกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มี 5 แห่งคือวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิตริง

วิทยาลัยพยาบาลที่สมทบมหาวิทยาลัย จะมีการบริหารการศึกษาโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงานและประสานรายวิชา แต่ไม่มีหน่วยงานเฉพาะเป็นผู้รับผิดชอบ การจัดผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ คณะกรรมการประสานงานจะเป็นผู้พิจารณาจัดเชิญอาจารย์ผู้สอนซึ่งได้แก่ อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข สถาบันพระบรมราชชนก อาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดที่สถาบันการศึกษาพยาบาลตั้งอยู่ อาจารย์ผู้ควบคุมหรือประสานงานรายวิชาจะดูแลรับผิดชอบและประสานงานในรายวิชานั้น ๆ โดยอาจารย์ผู้ประสานจะแจ้งลักษณะรายวิชาวัตถุประสงค์รายวิชา หัวข้อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและการวัดประเมินผลให้กับอาจารย์ผู้สอน ยึดแนวทางประมวลการสอนจากส่วนพัฒนาการศึกษา สถาบันพัฒนากำลังคนทางด้านสาธารณสุข แต่ทั้งนี้จะให้อิสระแก่อาจารย์ผู้สอนในการกำหนด เนื้อหาวิชา กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการสอนและการวัดประเมินผลเพื่อให้เหมาะสมกับผู้สอนแต่ต้องสามารถ

บรรลุมิติวัตถุประสงค์รายวิชา ซึ่งทางสถาบันการศึกษาจะแจ้งขอบเขตและแนวนโยบายความต้องการผ่านผู้ประสานงานให้อาจารย์ผู้สอนทราบ (ตรีชดา ปูนสำเร็จ ,2541:39)

ส่วนการบริหารในลักษณะสถาบันร่วมผลิตจะมีวิทยาลัยพยาบาล 4 แห่ง ของกระทรวงสาธารณสุขคือวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครสวรรค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์ ที่เป็นสถาบันร่วมผลิตบุคลากรพยาบาลกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งสถาบันร่วมผลิตทั้ง 4 แห่ง จะมีการบริหารจัดการการศึกษาที่แตกต่างไปจากวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่สภทบมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (กระทรวงสาธารณสุข , 2542)

จากลักษณะองค์กรการบริหารงานที่แตกต่างกันย่อมมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด และย่อมมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการภายในสถาบันการศึกษาพยาบาลในการที่จะจัดการเรียนการสอน การเป็นคณะวิชาหนึ่งหรือการเป็นสถาบันสมทบหรือการเป็นสถาบันร่วมผลิตของมหาวิทยาลัย จะทำให้นักศึกษาได้รับการดูแลในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีหลากหลายสาขาวิชานักศึกษามีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรงทั้งจากอาจารย์ เพื่อนนักศึกษาและจากบุคคลในวงกว้าง เหล่านี้คือความแตกต่างหลากหลาย ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายของลักษณะองค์กรและ การบริหารงานเช่นนี้พบว่าแต่ละสถาบันมีข้อดีที่ต่างกัน สิ่งสำคัญของการบริหารจัดการภายในสถาบัน คือ ผู้บริหารต้องระดมทรัพยากรที่มีขององค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน

การบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล ในปัจจุบันมีด้วยกันหลายด้าน สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ (ประนอม โอทกานนท์ ,2543)

1) **ด้านการบริหารงบประมาณ** งบประมาณของวิทยาลัยพยาบาลในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้มาจากงบประมาณแผ่นดินเงินรายได้ของสถาบันและเงินบริจาค การบริหารงานงบประมาณ จะต้องมีการจัดทำแผนและจัดสรรงบประมาณครอบคลุมทุกภารกิจของสถาบันแล้วยังต้องมีการประเมินการใช้งบประมาณ ตลอดทั้งมีระบบการตรวจสอบการเงินและงบประมาณของสถาบัน

2) **ด้านการบริหารบุคคล** เป็นงานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวิทยาลัยพยาบาล การบริหารบุคคลอย่างเป็นระบบก็คือ ต้องมีการกำหนดหน้าที่ขอบข่ายงานแต่ละตำแหน่งที่ชัดเจน มีระบบการสรรหา ระบบการพัฒนาบุคลากร และระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นธรรม

3) **ด้านการบริหารงานวิชาการ** งานสำคัญเกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาของสถาบัน งานวิชาการของสถาบันต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการกำหนดโครงสร้างการบริหาร มีแผนงานที่ชัดเจนตัวอย่างเช่น การเป็นสถาบัน

การศึกษาสมทบ (Affiliate) การเป็นสถาบันร่วมผลิต การจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาค ไตรภาค และจุลภาค เหล่านี้ต้องมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งต้องมีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด

4) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** งานด้านการเรียนการสอนหมายถึง งานด้านผลผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลระดับต่าง ๆ สถาบันต้องทำหน้าที่บริหารจัดการโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลรับผิดชอบแต่ละหลักสูตร / โปรแกรมการศึกษา เอกสารหลักสูตรต้องเผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนการสอนต้องจัดให้มีประมวลรายวิชา มีการผลิตตำรา คู่มือ เอกสารคำสอนที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้สอนต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน วางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

5) **ด้านการบริหารงานวิจัย** ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพราะผู้บริหารคือผู้นำสถาบัน ต้องมีการคิดค้นแสวงหาคำถามความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสนับสนุนบุคลากรของสถาบันให้มีทักษะในการดำเนินโครงการวิจัย

กล่าวโดยสรุปว่าวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปัจจุบันมี 35 แห่ง มีโครงสร้างและการบริหารงานใน 2 ลักษณะ คือ มีการบริหารในลักษณะสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และในลักษณะสถาบันร่วมผลิต 4 แห่ง และผู้บริหารจะทำหน้าที่ในการบริหารในหลายด้านด้วยกัน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะไม่ศึกษาสถาบันที่มีการบริหารในลักษณะสถาบันร่วมผลิตกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และผู้วิจัยยึดกรอบแนวคิดเรื่องการบริหารการศึกษาของ Fisk (1957) และทบวงมหาวิทยาลัย (2543) มาเป็นกรอบในการศึกษาครอบคลุมการบริหารการศึกษา 5 ด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

3.4 หลักสูตรการศึกษาพยาบาล

สำหรับการบริหารจัดการการศึกษาพยาบาลนั้น สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนคือ “หลักสูตร” โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความสามารถของผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่สังคมคาดหวัง ทั้งนี้ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อความสามารถและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา จะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมในแต่ละสมัย วิทยาลัยพยาบาลจึงต้องมีหลักสูตรที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมด้วย

3.4.1 ประเภทของหลักสูตรการศึกษาพยาบาล

หลักสูตรการศึกษาพยาบาลของประเทศไทย ปัจจุบันจำแนกประเภท ได้ดังนี้

3.4.1.1 หลักสูตรระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 2 ปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่ซับซ้อนในสายงานการพยาบาลตำแหน่งพยาบาลเทคนิค การปฏิบัติงานอยู่ภายใต้การนิเทศของพยาบาลวิชาชีพ หลักสูตรนี้รับผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาศึกษา 2 ปี ผู้สำเร็จจะได้วุฒิประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ระดับต้น ในปัจจุบันหลักสูตรนี้มีนโยบายที่ชัดเจนที่จะลดและเลิกการผลิตไป ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป

3.4.1.2 หลักสูตรระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมพยาบาลผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1 ปฏิบัติการพยาบาลทั่วไปในสายงานการพยาบาลตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ หลักสูตรจำแนกเป็น 3 ประเภท

1) **หลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี** เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี สำเร็จแล้วได้วุฒิปริญญาตรีบัณฑิตหรือประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (เทียบเท่าปริญญาตรี)

2) **หลักสูตรระดับปริญญาตรีต่อเนื่อง 2 ปี** เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาวุฒิปริญญาตรีพยาบาลศาสตร์ระดับต้น หรือผู้มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีทางการพยาบาล ระยะเวลาเรียน 2 ปี สำเร็จแล้วได้วุฒิปริญญาตรีบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (เทียบเท่าปริญญาตรี)

3) **หลักสูตรปริญญาตรีในระบบทางไกล** เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีทางการพยาบาล จัดสอนในระบบการศึกษาทางไกล สำเร็จแล้วได้วุฒิปริญญาตรีบัณฑิต หลักสูตรมีเพียง 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3.4.1.3 หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาพยาบาลวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถทางการพยาบาลขั้นสูง มีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำ เข้าใจและสามารถทำการวิจัยได้ จัดสอนเฉพาะในสถาบันสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ หลักสูตรระดับมหาบัณฑิตและหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิต

3.4.1.4 หลักสูตรระยะสั้น เป็นหลักสูตรการศึกษาพยาบาลที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเฉพาะทางการพยาบาล คุณสมบัติของผู้เรียน ระยะเวลา วุฒิปัตร จะกำหนดตามความต้องการของการจัดทำหลักสูตรแต่ละหลักสูตร

ในส่วนของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข หลักสูตรที่เปิดดำเนินการสอนเพื่อผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ปัจจุบันมีดังนี้ (พิสมัย อานัญจวนิชย์, 2541: 17)

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2537 หลักสูตรนี้รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี เมื่อสำเร็จการ

ศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ เทียบเท่าปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ระดับต้น (พ.ศ. 2535) หลักสูตรนี้รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาในการศึกษา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ระดับต้น) ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลเทคนิค

3. หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ต่อเนื่อง 2 ปี) เทียบเท่าปริญญาตรี (พ.ศ. 2535) หลักสูตรนี้จัดขึ้นสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ระดับต้น)หรือพยาบาลเทคนิค ใช้เวลาในการศึกษา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ต่อเนื่อง) เทียบเท่าปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ

ในปัจจุบันวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่ได้นำหลักสูตรเข้าสมทบกับมหาวิทยาลัยที่ตั้งในภูมิภาคของตน เพื่อที่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสามารถรับพระราชทานปริญญาบัตรได้ และยังก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและทบวงมหาวิทยาลัย ในการใช้ทรัพยากรบุคคล สถานที่ อุปกรณ์ ที่มีอยู่ร่วมกัน อีกทั้งวิทยาลัยพยาบาลต่าง ๆ จะได้รับการพัฒนามาตรฐานการศึกษา รวมถึงยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับการประสาทปริญญาบัตรแทนการได้รับประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญาตรี (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข หนังสือราชการที่ สธ 0216/33/287 ลงวันที่ 15 เมษายน 2537 อ้างถึงใน พิสมัย อานัญจวนิชย์, 2541: 18) ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลที่สมทบกับทบวงมหาวิทยาลัยแล้ว ทำให้หลักสูตรได้รับการรับรองจากทบวงมหาวิทยาลัย จึงเปลี่ยนชื่อหลักสูตรเป็น หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีรายละเอียดของหลักสูตรนี้ ดังนี้ (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537)

ปรัชญาของหลักสูตร

สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข เชื่อว่าสถาบันการศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบในการเตรียมพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลทุกระดับ เพื่อสนองความต้องการด้านบริการพยาบาลในสังคมไทยซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวในด้านชีวิต สังคมต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยใช้กลไกการปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลในสภาวะของการมีสุขภาพดีและ

การเจ็บป่วย การบริการการพยาบาลมุ่งช่วยให้มนุษย์มีสุขภาพดี เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมีสุขภาพดีเป็นสภาวะที่ไม่อยู่นิ่ง ซึ่งบุคคลสามารถพัฒนาและสนองความต้องการพื้นฐานได้ในระดับที่เขาสามารถปฏิบัติกิจกรรมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความพอใจและมีคุณภาพ

การพยาบาลเป็นบริการที่จำเป็นยิ่งของสังคม และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบบริการสาธารณสุข ปฏิบัติการโดยการประยุกต์ในมิติทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ พร้อมทั้งใช้กระบวนการพยาบาลในการให้บริการพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่บุคคลทุกคน เป้าหมายของการพยาบาลคือการช่วยบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้มีการพัฒนาเพื่อที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ มีสุขภาพดี ดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมในชุมชนของตนอย่างมีคุณภาพตลอดวงจรชีวิต

การบริการพยาบาลสามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับของบริการสุขภาพ และในสภาพสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ การพยาบาลจึงต้องอาศัยความสามารถทางสติปัญญา ทักษะทางสังคมและปฏิบัติการทางวิชาชีพโดยใช้หลักการทฤษฎีในศาสตร์ทางการพยาบาล และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและใช้กระบวนการพยาบาลในการส่งเสริมการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า การเตรียมเพื่อให้พยาบาลมีความสามารถดังกล่าวข้างต้นนั้น บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด การวิเคราะห์ห้วงวิจารณ์ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้อง ทักษะการเป็นผู้นำและความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและวิชาชีพ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นลำดับ โดยเกิดจากตัวผู้เรียนเองและจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความพร้อมที่จะเรียนและใฝ่รู้ใฝ่เรียน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้สอนและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถและมีเจตคติที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นแกนนำในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติการพยาบาลมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมมาตรฐานแห่งวิชาชีพและดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถทำหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของวิชาชีพการพยาบาลในการให้บริการพยาบาลได้ทุกระดับของการบริการสาธารณสุขแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความสามารถดังนี้

1. ตระหนักและคำนึงถึงคุณค่าของวิชาชีพการพยาบาล และสิทธิมนุษยชนของบุคคล ครอบครัวและชุมชน
 2. ให้บริการพยาบาลโดยใช้ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีทางการพยาบาล กระบวนการพยาบาลและศาสตร์สาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นศักยภาพการดูแลตนเองของบุคคล ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพตามความต้องการ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชน
 3. แสดงความสามารถในการคิด วิจัย ญาณ และตัดสินใจ โดยอาศัย หลักการเชิงวิชาการทางคลินิกในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน
 4. ปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพและบุคลากรหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการให้บริการสาธารณสุขทุกระดับ
 5. ริเริ่ม ปรับปรุง แก้ไขในการบริการและการบริหารจัดการทางการพยาบาล ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี
 6. มีส่วนร่วมในการทำวิจัย และ/หรือนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุง การพยาบาล
 7. มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นหลักในการปฏิบัติ การพยาบาลและการดำรงชีวิต
 8. สอน บริหาร และนิเทศงานบุคลากรที่อยู่ในความรับผิดชอบ
 9. ใฝ่หาความรู้และมีการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
 10. สนับสนุนหลักการประชาธิปไตยและดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม
- กล่าวโดยสรุป หลักสูตรพยาบาลนั้นมีวัตถุประสงค์ ในการผลิตพยาบาลที่ตระหนักถึงคุณค่าวิชาชีพพยาบาลและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ให้บริการพยาบาลโดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีการพยาบาลและยึดหลักของกระบวนการพยาบาล มีความรู้ สามารถนำความรู้ที่นำไป แก้ไขปัญหาได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความคิดริเริ่มในการสร้างงานวิจัย และนำผลงานวิจัยมาใช้ ในการพยาบาลมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

3.5 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาพยาบาล

วิวัฒนาการการจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการผลิตกำลังคนสาขา พยาบาลศาสตร์ ที่ต่อเนื่องยาวนานและสนองความต้องการของประเทศในด้านบริการสุขภาพ โดยมีจุดเด่นคือวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ ดังนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จึงมีมากกว่าสถาบัน

การศึกษาพยาบาลอื่น ๆ (ละเอียด แจ่มจันทร์, 2540: 2-3) และในการจัดการศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ยึดหลักสำคัญในการมุ่งผลิตพยาบาลให้มีคุณภาพ สามารถให้บริการพยาบาลที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย (กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ, 2540 อ้างถึงในพิสมัย อานัญจวนิชย์, 2541: 13)

แต่จากผลกระทบของกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านได้ส่งผลต่อการบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะผลจากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ซึ่งเป็นแผนหลักของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาพยาบาลด้วยกล่าวคือ ในอนาคตความต้องการบุคลากรพยาบาลในเชิงปริมาณมีแนวโน้มลดลงแต่ต้องการพยาบาลที่มีความสามารถสูง มีความสามารถหลายลักษณะ สามารถประยุกต์ใช้งานได้จำเพาะสอดคล้องกับสภาพงานที่ซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากในอนาคตจะมีการพัฒนาที่มุ่งสู่ระบบการประกันคุณภาพมากขึ้น ความต้องการกำลังคนจะถูกกำหนดโดยผู้ใช้ในแต่ละองค์การมากกว่ากำหนดจากรัฐโดยรวม การจัดรูปองค์การภาครัฐจะมีลักษณะแยกเป็นองค์กรอิสระ มีขนาดเล็กลง มีอำนาจการบริหารที่เบ็ดเสร็จภายในตัว รวมทั้งนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้ความต้องการบุคลากรที่ต้องลงทุนลดน้อยลง หากไม่มีการนำเสนอประโยชน์หรือความจำเป็นในการพัฒนาที่ชัดเจนและไม่มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาพยาบาลในอนาคต อาจส่งผลกระทบต่อการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลได้ (มานิช เกษมมล, 2542; สุริยะ วงศ์คงคาเทพและคณะ, 2543; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

ละเอียด แจ่มจันทร์ (2540) เสนอแนวทางการจัดการศึกษาพยาบาลไว้ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาพยาบาล ควรร่วมกันวางแผนผลิตกำลังคนและสร้างหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ง่าย
2. พัฒนาการสอนการปฏิบัติการพยาบาลและการวิจัยให้มีลักษณะสหสาขาวิชา เพื่อการส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชน และควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือกับทีมสุขภาพอื่น ๆ เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกัน และเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยใช้ศาสตร์หลายสาขา รวมทั้งมีการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาลด้วยกัน
3. จัดแผนการศึกษาเพื่อการดูแลบุคคล ครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน รวมทั้งพัฒนาการเรียนการสอนที่แสดงให้เห็นบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนซึ่งหมายถึง ความร่วมมือของสถาบันศึกษากับองค์กรชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรม และหน่วยงานสุขภาพที่ตั้งอยู่ในชุมชน

4. สถาบันการศึกษาพยาบาลควรไวต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบรับกระแสสังคม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่สามารถปรับตัวได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จัดสิ่งแวดล้อมในสถาบันให้เปิดรับเทคโนโลยีการสื่อสาร การส่งเสริมการอ่าน การสื่อสารกับผู้ให้บริการ การใช้ภาษาสากล การสืบค้นความรู้ การสร้างพฤติกรรมบริการ การทำงานร่วมกัน แบบแข่งขันและร่วมมือ การมีพฤติกรรมสุภาพดี รวมทั้งความรับผิดชอบต่อการเรียนและภาระหน้าที่ของตน

5. แนวโน้มการแข่งขันเชิงคุณภาพจะทวีขึ้น ทุกองค์การในสังคมจะไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้อีกต่อไป สถาบันการศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องสร้างฐานความร่วมมือภายในองค์กร เพื่อแสดงว่าภารกิจที่ปฏิบัตินั้นมีคุณภาพ นอกจากนั้นควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันภายนอกเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเรียนรู้จากกันและกัน

6. สถาบันการศึกษาพยาบาลจะมีการบริหารทรัพยากรในลักษณะที่พึ่งตนเองและในอนาคตสถาบันการศึกษาพยาบาลต้องมีการปรับตัวและแสดงความสามารถของคุณค่าคุ้มเงิน (Value of money) ให้ปรากฏด้วยความเข้มงวดต่อการลงทุน ประหยัดและฉลาดใช้ ซึ่งหมายถึงการคงคุณภาพของบัณฑิตตามความต้องการของสังคมไว้ให้ได้ในภาวะฝืดเคือง และในอนาคตควรจะก้าวสู่สถาบันพึ่งตนเองทางการเงินในที่สุด

คณะกรรมการ PEW Health Professions (Tomyay, 1992) ได้เสนอแนะในเรื่องการผลิตพยาบาลในอนาคต ดังนี้ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต้องมีความหลากหลายหลายระดับ สามารถผลิตพยาบาลให้มีความแตกต่างกันตามความต้องการด้านสุขภาพ ร่วมกันวางแผนจัดกำลังคน ปรับโครงสร้างตำแหน่งของอาจารย์ให้สัมพันธ์กับระบบการดูแลผู้ป่วยและปฏิบัติการพยาบาล นอกจากนี้การสอน การวิจัยต้องได้รับการพัฒนา ควรมีการตั้งศูนย์การสอน การปฏิบัติและการวิจัยทางการพยาบาล จัดโปรแกรมการศึกษา เพื่อการดูแลผู้ป่วยที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Patients) พร้อมทั้งพัฒนาการสอน การวิจัย การบริการที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทพยาบาล จัดการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความชำนาญเฉพาะทางสำหรับพยาบาลวิชาชีพ มีแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ในการกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย และโครงการพัฒนาอาจารย์รวมถึงการวางแผนพัฒนากระบวนการศึกษาพยาบาล

นอกจากนี้ เปรมปรีดี ธรรมยะจินดา (2540:78) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพยาบาลในอนาคตจะมีลักษณะดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาพยาบาลให้มีหลายระดับและหลากหลาย เพื่อผลิตพยาบาลให้สนองต่อการดูแลผู้ป่วยในอนาคต สถาบันผลิตพยาบาลทุกแห่งควรร่วมกันวางแผนกำลังคนและสร้างหลักสูตรที่ผลิตพยาบาลให้มีความสามารถแตกต่างกันตามความต้องการด้านสุขภาพ

2. จัดโครงสร้างตำแหน่งใหม่ให้กับอาจารย์ในสถาบันการศึกษาพยาบาลให้สัมพันธ์โดยตรงกับระบบการดูแลผู้ป่วยและปฏิบัติการพยาบาล เพราะโครงสร้างเก่า นั้นพยาบาลจะมีจุดมุ่งหมายด้านวิชาการมากกว่าการดูแลผู้ป่วย ทำให้นักศึกษาไม่เกิดการเรียนรู้ในคลินิกได้เต็มที่ สถาบันการศึกษาจึงควรให้โอกาสอาจารย์พยาบาลได้เพิ่มพูนทักษะการพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนและใช้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานนั้นเป็นแนวทางในการเข้าสู่ตำแหน่งหรือเลื่อนขั้น

3. พัฒนาการสอน การปฏิบัติ และการวิจัยให้มีลักษณะสหสาขาวิชา เพื่อการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อนมากขึ้น ควรมีการตั้งศูนย์การสอน การปฏิบัติ และการวิจัยทางการพยาบาล เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือของทีมสุขภาพทั้งแพทย์ เภสัชกร พยาบาล และวิชาชีพอื่นในเชิงสหสาขาวิชา ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นจะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีทำงานเป็นทีมและการผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา

4. จัดโปรแกรมการศึกษา เพื่อการดูแลผู้ป่วยที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Patients) พร้อมทั้งพัฒนาการสอน การวิจัย การบริการ ที่แสดงให้เห็นบทบาทของพยาบาลในการดูแลสุขภาพทั้งในสถาบัน ชุมชนและที่บ้าน การจัดโปรแกรมการศึกษาต้องสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือองค์กรในชุมชน นำนวัตกรรมมาใช้เพื่อให้ทราบถึงความต้องการด้านสุขภาพของชุมชนนั้น

5. จัดการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะความชำนาญเฉพาะทางสำหรับพยาบาลวิชาชีพเพื่อให้สามารถดูแล และรับบริการที่มีปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

6. สถาบันการศึกษาพยาบาลควรมีแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ในการกำหนดพันธกิจ (Mission) เป้าหมาย และโครงการตนเอง โดยเฉพาะเมื่อระบบบริการสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลง

7. ส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า มีการวางแผนให้เกิดการพัฒนา กระบวนการศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องพัฒนาทักษะและการร่วมรับรู้ในเป้าหมายของสถาบันในหมู่คณาจารย์ซึ่งอาจต้องอาศัยความช่วยเหลือจากสาขาวิชาชีพอื่น ๆ นอกจากสาขาสุขภาพ

ดังนั้นการศึกษาพยาบาลในอนาคต จะมีลักษณะของหลักสูตรที่หลากหลาย ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ง่าย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แนวโน้มการประกันคุณภาพจะมีมากขึ้น การจัดการศึกษาจะยึดชุมชนเป็นฐาน มาตรฐานการศึกษาพยาบาลจะสูงขึ้นด้วย

4. พระราชบัญญัติการศึกษาและแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับล่าสุด ประกาศใช้อย่างเป็นทางการในเดือนสิงหาคม 2540 ได้เกิดกระแสตื่นตัวให้มีการจัดทำกฎหมายแม่บททางการศึกษาของชาติ เนื่องจากมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ โดยหวังว่ากฎหมายการศึกษานี้จะเป็นกฎหมายแม่บทที่จะกำหนดกลไกและกระบวนการต่างๆ ในการปฏิรูปการศึกษา ส่งเสริมให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอสรุปเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และประเด็นผลกระทบของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

4.1.1 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.1.1.1 วัตถุประสงค์ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 พบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการบริหารการศึกษามีเอกภาพด้านนโยบาย และให้มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชน สถาบันสังคม สถาบันศาสนา องค์กรเอกชนและสถานประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4.1.1.2 โครงสร้างและหลักการ โครงสร้างของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 9 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล โดยมีหลักการสำคัญในแต่ละหมวด ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

เป็นหมวดที่แสดงปรัชญา แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องของ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้สังคมและองค์กรอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดการการศึกษาต้องมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจ การกำหนดมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมไปถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ การศึกษาสำหรับคนพิการให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ บิดามารดาหรือผู้มีหน้าที่ จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

หมวด 3 ระบบการศึกษา

กำหนดให้มี 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้ง 3 รูปแบบให้มีการเทียบโอนผลการเรียนได้ การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี ให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถานสงเคราะห์ องค์กรเอกชน สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ แต่การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ อาจจัดการศึกษาตามความต้องการของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะมีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

หมวดนี้เน้นกระบวนการที่ยึดผู้เรียนเป็น *ศูนย์กลาง* โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสเข้าศึกษาต่อและพัฒนากระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษา

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ เป็นจุดที่สำคัญคือให้ “กระทรวงใหม่” ที่เกิดจากการรวมกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรียกว่า “กระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” มีอำนาจหน้าที่ กำกับดูแลการศึกษา *ทุกระดับทุกประเภท* กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้ง ติดตามตรวจสอบผลการจัดการศึกษา กำหนดให้กระทรวงมีองค์กรหลักที่คณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวน 4 องค์กร ได้แก่

1. สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ มีหน้าที่พิจารณาเสนอโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. คณะกรรมการอุดมศึกษา

โดยที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอ โยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แห่งชาติ

4. คณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เสนอโยบายแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลป และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมแห่งชาติ

นอกจากนี้ได้กำหนดให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นนิติบุคคล การบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา ในแต่ละเขตพื้นที่ การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลรวมทั้งพิจารณาจัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษา ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการในเขตพื้นที่โดยตรง

ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาได้ทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการในท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชน ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภท โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชน

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

ให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่ประเมินภายนอก สถานการศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี หากผลการประเมินไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงต่อหน่วยงานต้นสังกัด

หมวด 7 ครูและบุคลากรทางการศึกษา

หมวดนี้มีเจตนารมณ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ยกเว้นคณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับปริญญา ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา

ให้มีการระดมทรัพยากรของรัฐและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้ง จากรัฐ ครอบครัวยุ ชุมชน เอกชน และให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา อสังหาริมทรัพย์ที่ได้จากการมีผู้ยกให้ หรือโดยการซื้อแลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษาไม่ถือเป็นราชพัสดุ ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา รัฐยังคงมีหน้าที่จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้การศึกษานานาชาติที่มีความสำคัญสูงสุดในการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ให้จัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นๆ เพื่อการศึกษา

บทเฉพาะกาล

ให้บรรดากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไป จนกว่าจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปี ให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยการศึกษาที่มีอยู่ ยังคงมีอำนาจหน้าที่เช่นเดิม จนกว่าจะได้มีการจัดระบบการบริหารตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้มี “สำนักงานปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนเฉพาะกิจ ทำหน้าที่จัดโครงสร้างองค์กร จัดระบบครูและบุคลากรทางการศึกษา ระบบทรัพยากร และเสนอแนะเกี่ยวกับร่างกฎหมาย ปรับปรุงกฎหมายต่างๆ เพื่อรองรับการดำเนินการ

กล่าวโดยสรุปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีเอกภาพด้านนโยบาย คำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ จัดตั้งกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำหน้าที่ดูแลการศึกษาทั้งหมดของประเทศ มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป จากส่วนกลางไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาเต็มที ให้องค์กรส่วน

ปกครองท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น กำหนดให้มีมาตรฐานและระบบประกันคุณภาพการศึกษา

4.1.2 ประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีผลกระทบ (มาโนช เกษกมล , 2542) ดังนี้

4.1.2.1 จะมีการกำกับดูแลการผลิตและพัฒนากำลังคนจากกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ (มาตรา 21, 31, 38, 39) ซึ่งกระทรวงนี้จะเข้ามาดูแลการบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาลด้วย

4.1.2.2 สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการ หรือหน่วยงานในกำกับรัฐ (มาตรา 36) ผลกระทบเรื่องนี้จะทำให้วิทยาลัยพยาบาลต้องมีการปรับรูปแบบการบริหารให้สอดคล้องกับมาตรานี้ด้วย

4.1.2.3 กำหนดระบบมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งเดิมไม่มีการกำหนดเป็นกฎหมายให้ต้องปฏิบัติ (มาตรา 46 –50) ส่งผลให้ต่อไปวิทยาลัยพยาบาลต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการประกันคุณภาพ และให้ได้มาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.1.2.4 การจัดสรรงบประมาณ กำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับระบบมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในเรื่องนี้ กระทรวงสาธารณสุขควรมีหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาไว้ด้วย (มาตรา 59, 60)

4.1.2.5 พระราชบัญญัติการศึกษา กำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินจากหน่วยงานภายนอก ทำให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ (มาตรา 62)

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาพยาบาลนั้น จะมีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในด้านของนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการวิทยาลัยต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับนโยบายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาตรฐานการประกันคุณภาพจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาพยาบาล

4.2 แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2543 – 2557)

แผนอุดมศึกษาระยะยาวหรือแผนแม่บท (Master Plan) คือแผนที่กำหนดทิศทางเพื่อกำกับการพัฒนาการอุดมศึกษาให้เป็นสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้มีระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ (Knowledge – Based Economy) เศรษฐกิจ ความมั่นคง ความเป็นอยู่และคุณภาพของประชาระนั้นเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับศักยภาพการแข่งขันระหว่างประเทศในด้านต่างๆ ดังนั้นเป้าหมายของแผนพัฒนาการอุดมศึกษาในระยะยาวจึงมุ่งยกระดับความสามารถของประเทศ ซึ่งจะไม่พัฒนาเพียงเฉพาะศาสตร์ที่เกี่ยวกับการผลิตและบริการโดยตรงเท่านั้น แต่รวมถึงศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วย

การจัดทำแผนระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2543 – 2557) ฉบับนี้มุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้ประเทศมีระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนฐานความรู้และเป็นสังคมการเรียนรู้ (Learning Society) มุ่งหวังให้บุคคลในชาติมีความเชื่อว่าบุคคลต้องผ่านกระบวนการศึกษา การฝึกหัด หรือการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างฐานกำลังคน (Work – force) ให้เหมาะสมเพียงพอกับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาอุดมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาประเทศ 5 เป้าหมาย ดังรายละเอียดของแต่ละเป้าหมายดังนี้

4.2.1 เป้าหมายด้านกำลังคน

มุ่งเน้นการสร้างกำลังคนทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพดังนี้ โดยเป้าหมายด้านปริมาณตั้งไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เพียงพอสำหรับประชากรของประเทศ และเมื่อสิ้นสุดแผนประชากรจะได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 เป้าหมายด้านคุณภาพ ตั้งไว้ว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน ได้รับการรับรองจากสถาบันรับรองมาตรฐานทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ สามารถจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศในอนาคต โดยมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีและพัฒนาไปสู่ความสามารถในระดับการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ สามารถผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นให้มีความสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพควบคู่ไปด้วย

4.2.2 เป้าหมายด้านการวิจัย

ในการพัฒนาวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคตจะมุ่งเน้นเป้าหมายการสร้างงานวิจัยทั้งในระดับบัณฑิตศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย ดังนี้

4.2.2.1 งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอื่นๆอย่างเต็มที่ ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลผลิต การพัฒนา

คุณภาพการบริการในสังคมมากยิ่งขึ้น และผลงานวิจัยเหล่านี้ได้รับการยอมรับมีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ หรือเผยแพร่ในรูปแบบอื่นที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาสาขานั้นๆ ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

4.2.2.2 งานวิจัยระดับมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ละแห่งกำหนดทิศทางการวิจัยของตนเองอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไปสนับสนุนการวิจัยของแต่ละสถาบันที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศที่แตกต่างกันได้ มีการกำหนดเป้าหมายในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับสาขาที่สถาบันนั้น ๆ จัดการเรียนการสอนอยู่ เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและความรู้ให้เกิดขึ้นในวงการอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการศึกษาวิจัยทั้งทางด้านการศึกษาพื้นฐาน (Basic Research) และการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) โดยร่วมมือกับองค์กรวิจัยอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ผลงานวิจัยที่ออกมามีความสอดคล้องตรงกับความต้องการของประเทศชาติ และทิศทางการพัฒนาวิชาการในระดับชาติและระดับนานาชาติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เป็นผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมวิชาการระดับนานาชาติ มีการตีพิมพ์และนำไปใช้อ้างอิงอย่างกว้างขวางทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

4.2.3 เป้าหมายการพัฒนาาระบบอุดมศึกษา

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ในสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวในการปฏิบัติการทั้งในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาโครงสร้างการบริหารและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับระบบต่างๆทั้งภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมภายในสถาบันอุดมศึกษาจึงกำหนดเป้าหมายสำคัญ ดังนี้

4.2.3.1 เป้าหมายการพัฒนาาระบบอุดมศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบภายนอก รัฐบาลมีระบบและวิธีการในการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรอื่นๆ แก่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยให้อิสระในการบริหารงานภายในอย่างเต็มที่ แต่จะมีระบบการตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานจากองค์กรภายนอก เปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนภาคธุรกิจอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษา

4.2.3.2 เป้าหมายการพัฒนากระบวนการบริหารภายในสถาบัน สถาบันอุดมศึกษา มีการพัฒนาระบบการบริหารภายใน ให้มีประสิทธิภาพมีอิสระและความคล่องตัว มีความชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ มีการกำหนดนโยบาย ทิศทางการพัฒนาสถาบัน ระบบและวิธีการจัดสรรงบประมาณและการเงินของสถาบันวิธีการการพัฒนาวิชาการ รวมถึงกำหนดระบบ

วิธีการพัฒนาบุคลากรของสถาบันด้วยตนเอง มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารที่เน้นผลลัพธ์มากกว่าเน้นองค์กรบริหาร เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเต็มที่ โดยมีระบบการใช้ทรัพยากรต่างๆร่วมกัน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นสังคมวิชาการอย่างแท้จริง และเป็นองค์กรที่ยอมรับการตรวจสอบและการประเมินจากภายนอกได้

4.2.4 เป้าหมายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนการผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถในการวิจัยและการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ รวมทั้งสนับสนุนการบริหารภายในสถาบันให้มีประสิทธิภาพ จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน กล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และอุปกรณ์การศึกษาอย่างเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดสอน มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ส่งเสริมการใช้สื่อวัสดุร่วมกันระหว่างสถาบันเพื่อให้เกิดประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการจัดสรรทรัพยากรด้านต่าง ๆ ได้แก่ อาคารสถานที่ อุปกรณ์การศึกษาและบุคลากร ให้เน้นตามภารกิจมากกว่าตามโครงสร้างการบริหาร มุ่งเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตและส่งเสริมการวิจัยเป็นหลัก มีการพัฒนาห้องสมุดและเครือข่ายห้องสมุดระหว่างสถาบันให้ทันสมัยในระดับสากล สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Access Learning Center) เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาและประชาชนใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.2.5 เป้าหมายด้านทรัพยากร

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมายของแผนอุดมศึกษาระยะยาวที่กำหนด รัฐบาลจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความอิสระคล่องตัวในการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรัฐบาลจะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการติดตามตรวจสอบผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามนโยบาย จึงกำหนดเป้าหมายด้านทรัพยากรไว้ดังต่อไปนี้

4.2.5.1 รัฐบาลใช้ระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเงินก้อน (Block Grant) หรือการจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐบาล ในส่วนที่เป็นงบดำเนินการจัดให้ในลักษณะที่เป็นสูตรสำเร็จ (Formula Based Budgeting) โดยนำค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิตที่เป็นมาตรฐาน (Standard Unit Costs) มาใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 เป็นต้นไป

4.2.5.2 รัฐบาลใช้ระบบการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีความชัดเจนและโปร่งใส ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ควบคู่ไปกับการใช้ระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเงินก้อน

4.2.5.3 สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐบาลจัดตั้งกองทุนคชยอดเงินต้น เพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาโดยรัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินเข้าสมทบในกองทุน ในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 เป็นต้นไปตามความพร้อมของแต่ละสถาบัน

4.2.5.4 รัฐบาลปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเงินก้อน (Block Grant) ให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดกรอบวงเงินเพื่อการเตรียมแผนดำเนินการได้ล่วงหน้า 3 – 5 ปี (Rolling Budget) ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น เมื่อมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 เป็นต้นไป

4.2.5.5 สถาบันอุดมศึกษาพึงระดมทรัพยากรจากแหล่งอื่นมาสนับสนุนการจัดการอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ นอกเหนือจากการได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

4.2.5.6 รัฐบาลจัดตั้งกองทุนอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่ไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายด้านอุดมศึกษาที่เพิ่มขึ้นได้ หรือผู้ที่ไม่ประสงค์จะชำระค่าใช้จ่ายให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในขณะนั้น โดยให้นักศึกษาเหล่านั้นชำระคืนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วและมีเงินเดือนเพียงพอที่จะชำระคืนรัฐบาลโดยผ่านระบบภาษีรายได้ส่วนบุคคลภายในปี 2545

4.2.5.7 รัฐบาลจัดให้มีอุปถัมภ์การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสมได้ภายในปี 2545

4.2.5.8 สถาบันอุดมศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานหรือโครงการตามนโยบายของรัฐ ในรูปแบบของการเสนอโครงการเข้ารับการพิจารณาคัดเลือก ด้วยหลักเกณฑ์ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐพึงให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนหรือการวิจัย ในสาขาวิชาที่มีการลงทุนสูงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งทางวิชาการ ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 เป็นต้นไป

กล่าวโดยสรุปว่าในอนาคตประชาชนจะได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นและสถาบันอุดมศึกษาจะมีอิสระในการบริหารสถาบัน รวมถึงการบริหารสถาบันต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มุ่งให้การจัดการศึกษาได้รับมาตรฐาน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีการจัดหาอุปกรณ์การศึกษา ทรัพยากรทำการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับ

การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สถาบันอุดมศึกษาจะได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมการทำวิจัย เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลต้องมีการบริหารสถาบันที่สอดคล้องกับแผนนี้ด้วย

4.3 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)

การวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เป็นการวางแผนในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปจากการวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับก่อน ๆ เนื่องจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการศึกษา ดังนั้น การวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นการวางแผนในระบบเปิดที่จัดให้มีการระดมความคิดและรับฟังความเห็นของประชาชน เพื่อนำความคิดเหล่านั้นมาสรุปเป็นแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.3.1 หลักการสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มีหลักการในการจัดทำแผน 4 ประการคือ

- 1) มีความสอดคล้องและสนองตอบต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล
- 2) สอดคล้องกับแผนปฏิรูปอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยนำหลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาอุดมศึกษาที่ปรากฏมากำหนดเป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สมบูรณ์
- 3) ก่อให้เกิดการวางแผนที่ดีของสถาบันอุดมศึกษา มีการบริหารแผนการติดตามประเมินผลแผนที่มีประสิทธิภาพ
- 4) สอดคล้องกับหลักการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มหาวิทยาลัย/สถาบันทุกแห่งมีระบบการบริหารที่คล่องตัว มีอิสระสมบูรณ์

4.3.2 วัตถุประสงค์การพัฒนาอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย , 2543)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มีวัตถุประสงค์ของแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังนี้

- 1) เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ชุมชนและท้องถิ่น มีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึกแบบผู้ประกอบการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้อย่าง

ต่อเนื่องด้วยตนเองตลอดชีวิต มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2) เพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้และภูมิปัญญาไทย มีการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ชุมชน และท้องถิ่น สร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ และส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก

3) เพื่อสร้างรากฐานการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงของชุมชน และท้องถิ่นให้มีความรับผิดชอบตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้รู้ทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและมีการศึกษาที่พอเพียง

4) เพื่อปรับปรุงระบบบริหารจัดการอุดมศึกษาทั้งในระดับรัฐบาลและระดับสถาบันให้มีความอิสระคล่องตัวเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี โดยให้ภาคเอกชน ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น

สรุปได้ว่าการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างให้คนไทยที่มีคุณภาพ มีทั้งความรู้และคุณธรรม สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ส่งเสริมการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์ความรู้และภูมิปัญญาไทย และให้สถาบันอุดมศึกษามีส่วนในการช่วยแก้ไขปัญหาของสังคม สร้างความมั่นคงให้กับสังคมและประเทศชาติ รวมถึงการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการอุดมศึกษามากขึ้น

4.3.3 เป้าหมายการพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9

4.3.3.1 เป้าหมายหลัก

ในการพัฒนาอุดมศึกษาให้เป็นไปตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาประเทศและวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้น จึงมีการกำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับสถาบันอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้

1) มุ่งปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาอุดมศึกษา จากที่เคยมุ่งเน้นในเชิงปริมาณไปสู่การพัฒนาในเชิงคุณภาพ มุ่งลดความสูญเปล่าทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการขยายตัวในเชิงปริมาณจากทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นหลัก

2) มุ่งปรับฐานความรับผิดชอบต่อจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

3) มุ่งกระจายโอกาสการได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กว้างขวางทั่วถึง มีโดยเฉพาะกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงกำลังแรงงานปัจจุบันทั้งในและนอกสถานประกอบการ ในภาคการเกษตรและรับจ้าง โดยปราศจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และสถานที่

4) มุ่งปรับบทบาทและพันธกิจของอุดมศึกษาโดยนำชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ เป็นรากฐานกรอบแนวคิดในการพัฒนาอุดมศึกษา

5) มุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐานการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถตรวจสอบได้

6) มุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีความหลากหลายในการปฏิบัติการกิจตามนโยบาย ทั้งที่มุ่งพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ เพื่อการแข่งขันของประเทศและสถาบัน เพื่อพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น

4.3.3.2 เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

1) เป้าหมายการสร้างคนไทยให้มีคุณภาพ ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีความสามารถในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้ทั้งในสถานประกอบการ และสามารถสร้างงานให้ตนเองได้อย่างมีทักษะ เป็นผู้มีความรู้ ใฝ่รู้ รับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้ มีความคิดในการพัฒนาประยุกต์แนวทางใหม่ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในปัจจุบัน โดยอาศัยเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้อย่างต่อเนื่อง

2) เป้าหมายด้านการสร้างสรรค์องค์ความรู้ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในประชาคมโลก ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ สร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรทรัพยากรทุนทางปัญญาและองค์กร มุ่งผลิตและพัฒนานักวิจัยและผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้มีเพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ มีระบบการประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อรองรับการขยายตัวของงบประมาณด้านการวิจัยของประเทศ มีการสร้างฐานองค์ความรู้ที่ช่วยชี้แนะการตัดสินใจของสังคมและชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้

3) เป้าหมายด้านการปรับปรุงระบบบริหารจัดการ สนับสนุนให้ระบบอุดมศึกษาเป็นระบบที่มีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐาน เป็นองค์กรที่มีขนาดเหมาะสม มีการบริหารงานที่เป็นอิสระ คล่องตัว มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีเสถียรภาพทางด้านงบประมาณเพียงพอและเหมาะสมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

4.3.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษา

จากวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักดังกล่าว จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ดังต่อไปนี้

1) เสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากลที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากรากฐานของภูมิปัญญาไทย โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนา มั่นคงของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันได้กับเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการสร้างพลังทางปัญญาให้ แก่ประเทศชาติในการคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว จัดให้มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของการแข่งขัน การจัดการทรัพยากรสินทางปัญญา การประเมินคุณภาพระดับนานาชาติ มีการวิจัยและพัฒนาที่ สมดุลทั้งการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ มีการสร้างนักวิจัยที่เพียงพอและมีคุณภาพสูง มีการปฏิรูปการบริหารการวิจัยในระดับชาติ สร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2) การเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการให้ระบบอุดมศึกษาที่ยั่งยืน โดยมุ่ง ให้ความสำคัญกับวางระบบโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษาให้เพียงพอต่อการรักษา คุณภาพการจัดการศึกษา และก่อให้เกิดผลผลิตที่เหมาะสมสอดคล้องและตรงตามความต้องการ ด้วยการเพิ่มอาจารย์รุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ปรับโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการ โดยเฉพาะโครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและโทรคมนาคม การจัดหา ครุภัณฑ์อุปกรณ์การศึกษา ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนที่จะ ส่งต่อให้อุดมศึกษา แนวทางหลักคือ การปฏิรูปการเรียนการสอนตามแนว พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งการส่งเสริมสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง

3) การเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาให้เกิดความมั่นคงแก่ชุมชนและท้องถิ่น โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการนำชุมชนและท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการสร้างแนวคิดในการ ปรับปรุงบทบาทและวิธีการจัดการให้สถาบันอุดมศึกษาให้ตอบสนองตรงตามความต้องการใน การพัฒนาของชุมชนและท้องถิ่น จึงเป็นการปรับวิธีการปฏิบัติของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในเชิง วิชาการ การจัดการศึกษา การกระจายโอกาสและความเสมอภาค กิจกรรมการส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม กิจกรรมนิสิตนักศึกษา รวมทั้งแนวคิดในการร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้วยเช่นกัน

4) การปฏิรูปการบริหารจัดการระบบอุดมศึกษาเพื่อการยกระดับคุณภาพและ ประสิทธิภาพ โดยมุ่งหมายให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส และความร่วมมือ มีการกระจายอำนาจและจัดระบบการตรวจสอบ ระบบการเงินและงบประมาณอุดมศึกษามี เสถียรภาพและสถาบันอุดมศึกษามีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คู่คุณค่าคู่ประโยชน์

ด้วยการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) การปรับบทบาทของหน่วยงานของรัฐ ในการกำกับสถาบันอุดมศึกษา การระดมทรัพยากร และการปรับปรุงระบบการบริหารงานของ สถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย

4.3.5 ความมุ่งหมายและมาตรการสำคัญตามแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การบริหารสถาบันการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ทบวงมหาวิทยาลัย (2543) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะส่งเสริม การพัฒนาอุดมศึกษา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : สร้างคุณภาพระดับสากลและการพึ่งพาตนเองได้จากภูมิปัญญาไทย

มุ่งสร้างความหลากหลายให้เกิดขึ้นในระบบอุดมศึกษา พัฒนาสถาบันสู่มาตรฐาน การศึกษาระดับนานาชาติ ส่งเสริมการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านการบริหารบุคคล บริหารการเงิน และบริหารวิชาการ กำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพ ส่งเสริมการสร้าง งานวิจัยให้มีทิศทางที่ชัดเจน สามารถนำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนา ประเทศ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและระหว่าง สถาบันศึกษากับภาคเอกชน มีการติดตามและประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง ส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาไทย โดยให้มีการศึกษาและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่สถาบัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่สากลต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : สร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการให้กับระบบอุดมศึกษาที่ยั่งยืน

มุ่งสร้างความพร้อมของระบบอุดมศึกษา ให้สามารถปฏิบัติการกิจที่ก่อให้เกิดคุณภาพ และประสิทธิภาพ เพิ่มจำนวนอาจารย์ที่มีคุณภาพเข้ามาในระบบอุดมศึกษาให้เพียงพอ สนับสนุนให้อาจารย์ได้รับการพัฒนาทางวิชาการทั้งการสอนและการวิจัย รวมทั้งสร้าง บรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นในระบบอุดมศึกษา มีการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการ พิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสารมวลชนและระบบโทรคมนาคมให้ เอื้อประโยชน์ในการจัดการศึกษา จัดหาฐานข้อมูลองค์ความรู้และสื่อความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อ การใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ให้สถาบันอุดมศึกษา ทุกแห่งสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้โดยเท่าเทียมกัน ปฏิรูปการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีการตรวจสอบ การใช้เครื่องมืออุปกรณ์การศึกษา และอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ ปรับปรุงแนวความคิดการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้ยึดฐานชุมชนและสังคมเป็นหลัก สำหรับงบประมาณและทรัพยากร ทางการศึกษาให้จัดสรรโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ ในส่วนของวิทยาลัยพยาบาลซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง ได้มีการกำหนดหลักสูตร

วิธีการและเงื่อนไขในการจัดการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานที่มีศักยภาพสามารถจัดการผลิตพยาบาลได้เองอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรการศึกษาของชาติและต้องมีการประเมินสถานภาพการจัดการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพ มาตรฐาน ความพร้อมและความจำเป็นในการจัดการศึกษา รวมถึงส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการ มีการสร้างงานวิจัยและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยพยาบาลกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การปฏิรูปการบริหารจัดการอุดมศึกษาเพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพ

เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการอุดมศึกษาที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาคมในองค์กร ตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ปรับปรุงบทบาทขององค์กรภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจ และกำกับด้วยนโยบายและการประเมินคุณภาพ มุ่งสร้างเสถียรภาพทางการเงินให้แก่ระบบอุดมศึกษา มีการระดมทรัพยากรและปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณ เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาบริหารจัดการทรัพยากรโดยอิสระคล่องตัวที่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งปรับปรุงการบริหารสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จัดระบบบริหารแบบเครือข่าย รวมถึงการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้ชุมชนและท้องถิ่น

จากการปรับแนวคิดในการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่นำชุมชนและสังคมเป็นฐานหลักที่สำคัญในการกำหนดกลไกและมาตรการในการพัฒนา ดังนั้นความมั่นคงและความเข้มแข็งของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองและมีความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถพัฒนาตนเองให้ไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ เป็นจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์นี้ กลไกหลักจึงประกอบด้วย การปรับปรุงวิธีการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาโดยยึดชุมชนและท้องถิ่นเป็นหลัก ปรับบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมการจัดตั้งสถาบันการศึกษาของท้องถิ่น

จะเห็นว่าแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับนี้ ซึ่งเป็นแผนกำกับการอุดมศึกษาทั้งหมดได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีเป็นความอิสระในการบริหารจัดการตนเองทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารธุรการ การเงิน อาคารสถานที่และการบริการ และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการอุดมศึกษาในการใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลซึ่งจัดเป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภทหนึ่ง จึงต้องยึดแนวนโยบายปฏิบัติของแผนนี้ด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงอนาคตภาพการบริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9

5. แนวคิดเรื่องการวิจัยอนาคต (Futures Research)

นักอนาคตนิยมมีพื้นฐานความเชื่อว่า มนุษย์สามารถสร้างอนาคตได้เอง และสามารถศึกษาอนาคตได้อย่างเป็นระบบ ความเชื่อจะมีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์ และเชื่อว่ามนุษย์สามารถควบคุมอนาคตได้ ความเชื่อเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดของการคิดระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคตทั้งหมด ศิริชัย ศิริภายะ (2525) กล่าวว่า การกระทำใดๆ ที่ปราศจากการคาดการณ์ถึงอนาคตการกระทำนั้นจะเป็นสิ่งที่ไร้คุณค่า การวิจัยอนาคตจะช่วยให้สังคมมีทางเลือกที่ดี และช่วยสร้างจิตสำนึกของบุคคลที่พึงมีต่อสังคมหรือทางเลือกในอนาคตของสังคมนั้นด้วย ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มจะรวดเร็วยิ่งขึ้นในอนาคต ดังนั้นการวิจัยอนาคตจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นการวิจัยที่มีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นดังที่ สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (2525) คาดการณ์ว่าแนวโน้มการวิจัยการศึกษาในอนาคตจะเน้นเรื่องการวิจัยอนาคต (Futuristic Research)

5.1 ความหมายของการวิจัยอนาคต

เทียนฉาย กิระนันท์ (2525: 2) ให้ความหมายของการวิจัยอนาคตว่า เป็นการศึกษาเพื่อมองถึงเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่น่าจะเป็นในอนาคต รวมถึงปฏิสัมพันธ์และผลกระทบในระหว่างเหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ ที่น่าจะเกิดขึ้นด้วย

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529: 24) กล่าวว่า การวิจัยอนาคต เป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทางเลือกอนาคตต่างๆ ที่เป็นไปได้ หรือน่าจะเป็นของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง

พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร (2539 : 65) ให้ความหมายว่า การวิจัยอนาคตเป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อทำนาย คาดการณ์ หรือพยากรณ์แนวโน้ม เหตุการณ์หรือภาพของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประชากรหรือสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในอนาคต โดยอิงพื้นฐานข้อมูลจากอดีต ปัจจุบันไปสู่อนาคต

Textor (1980: 7 อ้างถึงใน จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529) กล่าวว่า การวิจัยอนาคต เป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทางเลือกในอนาคตที่ชนกลุ่มหนึ่งหรือประชาชนกลุ่มหนึ่งคิดว่าเป็นไปได้ (Possible) หรือน่าจะเป็น (Probable)

กล่าวโดยสรุปความหมายของการวิจัยอนาคตได้ว่า เป็นวิธีการศึกษาเหตุการณ์ปรากฏการณ์ต่างๆ ในอนาคตอย่างเป็นระบบมีแบบแผนเพื่อทำนาย คาดการณ์ หรือพยากรณ์แนวโน้มเหตุการณ์ ภาพในอนาคต รวมถึงผลกระทบของเหตุการณ์นั้นๆ โดยมีการอ้างอิงข้อมูลพื้นฐานจากอดีต ปัจจุบันไปสู่อนาคต

5.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต

นักวิจัยอนาคตกล่าวถึงจุดมุ่งหมายการวิจัยอนาคต ดังนี้

จุมพล พุทธิพรชีวิน (2529) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยอนาคตมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อบรรยายทางเลือกในอนาคตรูปแบบต่างๆ (Alternative Futures) ที่เป็นไปได้ของกลุ่มประชากรที่ศึกษา
2. เพื่อประเมินสถานการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้
3. เพื่อป้องกันผลกระทบและผลต่อเนื่องที่อาจเกิดขึ้นจากอนาคตที่เป็นไปได้ในแต่ละอนาคต
4. เพื่อเตือนให้ทราบถึงอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นได้
5. เพื่อให้เข้าใจเบื้องหลังของกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

พรชูลี อาชวบำรุง (2537) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคตคือ

1. เพื่อป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
2. เพื่อการวางแผนที่เป็นไปได้และเหมาะสม
3. เพื่อประเมินและพัฒนาสถาบันต่างๆ ให้เข้ากับบริบทของอนาคต

Amare (1974 อ้างถึงใน นาดยา ปิรันธนนันท์, 2526) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต ดังนี้

1. เพื่อจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับมโนภาพและเป้าหมายของอนาคต
2. เพื่อจัดเตรียมเครื่องมือใช้ในการสำรวจและเป็นเครื่องนำทางสิ่งที่มีมนุษย์จะกระทำ
3. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนสังคม

ดังนั้นการวิจัยอนาคตจึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสำรวจและศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์นั้นๆ มิได้คาดหวังถึงการทำนายที่ถูกต้อง แต่เป็นการจัดเตรียมภาพรวมที่เกี่ยวกับปัญหานั้นไว้ล่วงหน้ามากกว่า ผลการศึกษาจะบรรยายถึงอนาคตรูปแบบต่างๆของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ที่พึงประสงค์ และเป็นการวางแผนเพื่อป้องกันปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดจากเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์

5.3 ลักษณะของการวิจัยอนาคต

การวิจัยอนาคต ไม่ว่าจะกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้อย่างไรก็ตาม แต่สาระสำคัญจะอยู่ที่การทำนาย (Prediction) การฉายภาพ (Projection) และการพยากรณ์เหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ในอนาคต แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของอนาคตศาสตร์ที่นักการศึกษา

กล่าวไว้ (นาตยา ปิรันธนานนท์, 2526; เทียนฉาย กิระนันท์, 2525; จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529) ประมวลได้ดังนี้

1. การวิจัยอนาคตมีหลักการเบื้องต้นที่จะขยายความคิดเกี่ยวกับสังคม และมุ่งพัฒนาแนวทาง วิธีการคิดถึงอนาคต ในลักษณะที่เป็นวิชาการ

2. นักการศึกษาหลายสาขาให้ความสนใจต่อการศึกษาศาสตร์แขนงนี้ จึงทำให้อนาคตศาสตร์ มีลักษณะที่เป็นที่ยอมรับของทุกสาขาวิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ได้

3. อนาคตศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับการทำนายและการพยากรณ์อนาคต ช่วยให้ผู้บุคคลได้พัฒนาความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลเข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสังคม มีความรับผิดชอบต่อการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเทคโนโลยี

4. พื้นฐานของการวิจัยอนาคตมาจากคำกล่าวอ้างที่ว่า อนาคตเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถทำนายได้อย่างถูกต้อง แต่เราก็สามารถสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับอนาคตได้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

5. การศึกษาทางเลือกต่าง ๆ โดยพื้นฐานความคิดว่าไม่มีอนาคตเพียงด้านเดียวแต่อนาคตของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเป็นไปได้หลายอย่าง แต่ละบุคคลและกลุ่มบุคคลล้วนมีบทบาทสำคัญที่จะมีอิทธิพลต่อการทำให้อนาคตแต่ละอย่างเกิดขึ้น

6. อนาคตศาสตร์ช่วยให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลต่อบุคคล ต่อสังคม เป็นศาสตร์ที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจ และอธิบายความสัมพันธ์ของระบบที่ซับซ้อนต่าง ๆ ในโลกทั้งกายภาพและสังคม เช่น ระบบรัฐและชาติ ระบบนิเวศวิทยา และระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น

7. องค์ประกอบที่สำคัญของอนาคตศาสตร์ คือการมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับโลกโดยมีความเชื่อว่า เราอาศัยอยู่ในโลกที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งต้องการการอนุรักษ์ความร่วมมือและสันติสุข องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ด้านนิเวศวิทยา ซึ่งสะท้อนให้เห็นความตื่นตัวที่จะต้องกระทำอย่างหนึ่งกับสภาพแวดล้อม

8. อนาคตศาสตร์อาศัยเทคนิค และกระบวนการในการวิเคราะห์อนาคตแบบต่าง ๆ หลายวิธีการ เช่น วิธีการทางสถิติ และทางสังคมศาสตร์ การตรวจสอบแนวทางเลือก ผลที่เกิดขึ้นและเป้าหมาย

9. อนาคตศาสตร์มีลักษณะของการเชิญชวนที่แฝงอุดมการณ์ ด้วยการใช้อุบายชักจูงให้เห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

10. อนาคตศาสตร์มีรากฐานที่ทำให้เกิดเจตคติในทางบวก มุ่งให้คนมองโลกในแง่ดี งานวิชาการในด้านอนาคตศาสตร์หลายเรื่องได้พยายามชี้ให้เห็นว่า แม้ปัญหาต่าง ๆ จะปรากฏอยู่แต่มนุษย์ก็สามารถใช้ความฉลาด และสติปัญญา ดัดแปลงแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ หรือสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางปัญหาเหล่านั้นได้ ในหลายกรณีเราจะสังเกตได้ว่า ปัญหาเหล่านั้นทำ

ให้มนุษย์เกิดความต้องการที่จะวางแผนอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้อนาคตที่มนุษย์พึงประสงค์ และหลีกเลี่ยงอนาคตที่มนุษย์ไม่พึงปรารถนา

11. การวิจัยอนาคตเป็นแนวความคิดใหม่ ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจในสภาพปัจจุบัน ดียิ่งขึ้น อาจมองอนาคตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่จะใช้วินิจฉัยประกอบการรู้แจ้งของเรา เกี่ยวกับธรรมชาติของโลกที่เราอาศัยอยู่ได้ แม้ว่าผลงานเกี่ยวกับอนาคตศาสตร์ส่วนมากจะเน้น อนาคตในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่การเล็งเห็นความสำคัญของอนาคตในด้านอื่น ๆ ก็ นับวันจะเพิ่มมากขึ้น

5.4 วิธีการทำนายอนาคต

วิธีการทำนายอนาคตมีหลายวิธี (เทียนฉาย กิระนันท์, 2525 ; นาดยา ปิรันธนานนท์ , 2526) ดังนี้

1) **Trend Extrapolation** เป็นการศึกษาอนาคตจากแนวโน้มโดยการตรวจสอบ อดีตที่เพิ่งผ่านมา ซึ่งอาจใช้ร่องรอยที่จะศึกษาปัจจุบันและนำไปสู่สิ่งที่เราค้นหาในอนาคต แนวโน้มจะเห็นได้ชัดเจนขึ้น นำมาแสดงในรูปของกราฟสามารถมองเห็นได้โดยไม่ต้อง ใช้เครื่องวัด วิธีการนี้นิยมใช้ในทางสังคมศาสตร์ โดยมีความเชื่อว่าแนวโน้มของสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่ง ที่ต่อเนื่องกันไป

2) **Delphi Forecasting** วิธีนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังเรื่องอนาคตจากบุคคลที่เราเห็นว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขา วิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการศึกษาอนาคตที่เป็นอิสระที่จะสร้างอนาคตใหม่ โดยไม่ต้องคำนึงถึง แนวโน้มที่เป็นมาในอดีตและปัจจุบัน ผลที่ได้จากการศึกษานี้ช่วยให้ง่ายต่อการตัดสินใจมากขึ้น เพราะสามารถนำไปทดแทนการตัดสินใจทางเลือกอื่น ๆ ได้ นิยมใช้ในการพยากรณ์ด้าน เทคโนโลยีการศึกษา และสาขาวิชาอื่น

3) **Matrix Forecasting หรือ Cross Impact Matrix** เป็นเทคนิคที่แสดงให้เห็น ว่าแนวโน้มหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อกันและกัน วิธีการนี้เป็นการแยกแยะ อนาคตที่มีความซับซ้อนเป็นองค์ประกอบย่อย โดยแต่ละองค์ประกอบมีอิสระจากกันและให้องค์ ประกอบแต่ละอย่างหรือทางเลือกอนาคตแต่ละอย่างมีการเปรียบเทียบกันและกันในลักษณะ ต่าง ๆ กัน ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันระหว่าง 2 เหตุการณ์หรือ 2 สิ่ง

4) **Futures Wheel** เป็นเทคนิคการประเมินความคงที่ภายในของการพยากรณ์ แนวโน้ม โดยเริ่มปัญหาที่ศูนย์กลางแล้วจากปัญหาจะทำให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เชื่อมโยงต่อไป

5) **Simulation Technique** เป็นการสร้างอนาคตจำลองหรือแบบจำลองโดยเลียนแบบระบบของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่ต้องการมุ่งประเด็นศึกษาโดยเฉพาะ และใช้พยากรณ์ความเป็นไปได้ของอนาคต เทคนิคนี้โดยปกติมักใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาประกอบ

6) **Scenario Technique** เป็นการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับอนาคต เป็นแนวทางในการแสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้ และกระบวนการสร้าง Scenario จะทำให้ผู้เขียนหรือผู้อ่านได้แนวทางในการตรวจสอบอนาคตและตัดสินใจในแนวทางต่าง ๆ

7) **Ethnographic Future Research** คือ อนาคตภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เพียงรอบเดียว โดยเลือกเอาแนวโน้มที่มีฉันทามติ (Consensus) ระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์ จุดอ่อนของวิธีนี้ คือ การขาดระบบที่น่าเชื่อถือในการพิจารณาแนวโน้มไม่มีฉันทามติ

8) **Ethnographic Delphi Future Research** คือ ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้การสัมภาษณ์รอบแรกแล้วตามด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่สอง และสาม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวิธีการทำนายอนาคตโดยใช้วิธี Delphi Forecasting ซึ่งเป็นการศึกษาถึงอนาคตโดยไม่ต้องคำนึงถึงอดีตและปัจจุบันว่าจะเป็นการกำหนดอนาคต โดยนำมาศึกษาถึงอนาคตภาพการบริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9

5.5 เทคนิคเดลฟาย

เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยอนาคต ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2495 ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับราชการทหารของสหรัฐอเมริกา แต่ในครั้งนั้นเทคนิคนี้ได้ถูกปิดเป็นความลับ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2505 จึงได้ถูกนำมาเปิดเผย โดย Helmer และ Dalkey นักวิจัยของบริษัท Rand Corporation ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา โดยทั้งสองได้เขียนบทความเรื่อง An Experimental Application of the Delphi Method to the Use of Experts ตีพิมพ์ในวารสาร Management Science ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน พ.ศ. 2506 บทความนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่เทคนิคเดลฟายให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย (สุวดี ทวีบุตร, 2540) เทคนิคนี้มีแนวคิดพื้นฐานมาจากภาษิตที่ว่า “สองหัวดีกว่าหัวเดียว” กล่าวคือการพิจารณาสรุปหรือตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรเป็นการพิจารณาของกลุ่มบุคคลมากกว่าการพิจารณาตัดสินใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

5.5.1 ความหมายของเทคนิคเดลฟาย

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟาย ดังนี้

สุวดี ทวีบุตร (2540 :1) กล่าวว่าเทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่เกิดขึ้นในอนาคต

Ducanis (1970 อ้างถึงใน ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2530: 25) กล่าวว่าเทคนิคเดลฟาย เป็นการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะเป็นไปได้ในอนาคต เทคนิคนี้มุ่งลดผลกระทบหรืออิทธิพลจากบุคคลอื่น

Judd (1970 อ้างถึงใน ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2530: 25) กล่าวว่า เมื่อใดก็ตามที่ต้องการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อนั้นควรใช้เทคนิคเดลฟาย

สรุปว่า เทคนิคเดลฟาย คือ กระบวนการที่จะหาคำตอบของเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆที่จะเป็นไปได้ในอนาคต เป็นการหาความคิดที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อสรุป เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นเอกฉันท์ เพื่อการตัดสินใจ

5.5.2 คุณลักษณะของเทคนิคเดลฟาย (ขนิษฐา วิทยานุมาส , 2530 : 25-26)

1.เทคนิคเดลฟายมุ่งหาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญต้องตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในแต่ละตอน

2.เทคนิคเดลฟายไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ความคิดเห็นของผู้อื่นไม่มีผลต่อการตัดสินใจ

3.เทคนิคเดลฟายประกอบด้วยคำถามซ้ำด้วยแบบสอบถามหลายรอบ ผู้เชี่ยวชาญสามารถทบทวน กลับกรองคำตอบอย่างละเอียดรอบคอบ ทำให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องหรือสิ่งที่มองข้ามไปในการตอบรอบก่อน

4. เทคนิคเดลฟายทำให้ผู้เชี่ยวชาญทราบคำตอบของกลุ่ม โดยผู้วิจัยจะส่งคำตอบให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทราบ เพื่อให้พิจารณาตัดสินใจว่าจะคงคำตอบเดิมหรือจะเปลี่ยนแปลงคำตอบ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต้องบอกเหตุผลด้วย

5. เทคนิคเดลฟายนี้ ความน่าเชื่อถือของคำตอบและความสำเร็จของการวิจัยขึ้นอยู่กับแบบสอบถามและความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม

6. เทคนิคเดลฟายนี้จะใช้สถิติวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ สถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจาย

จากคุณลักษณะดังกล่าวทำให้เทคนิคเดลฟายมีความเป็นปรนัยและแม่นยำในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมากกว่าวิธีอื่นที่จัดให้กลุ่มบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง สามารถป้องกันมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดมีอิทธิพลครอบงำการตัดสินใจ สามารถตัดสินใจให้ข้อเท็จจริงได้

5.5.3 ส่วนประกอบที่สำคัญของเทคนิคเดลฟาย

1) ลักษณะเรื่องที่จะศึกษา

เรื่องที่จะนำมาศึกษาควรเป็นเรื่องที่จะนำไปสู่การวางนโยบายหรือคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการกำหนดทางเลือกต่างๆหรือประเด็นที่มุ่งศึกษาความคิดที่สอดคล้องกัน เพื่อนำมาแก้ปัญหาที่ซับซ้อนไม่สามารถหาคำตอบด้วยการวิเคราะห์วิธีใดวิธีหนึ่งที่มีอยู่ ต้องใช้การตัดสินใจจากความรู้นักคิดในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนศึกษาความสอดคล้องต่อเนืองระหว่างเป้าหมาย (Goal) และวัตถุประสงค์ (Objective) ของสิ่งต่างๆ เพื่อรับรู้สภาพการณ์ปัจจุบัน (Perception of Current Situation) ซึ่งจะนำมาสู่การสรุปเป็นหลักการและแนวคิดร่วมกัน ดังนั้นปัญหาที่นำมาศึกษาจึงควรเป็นปัญหาในเชิงคุณภาพซึ่งไม่อาจหาคำตอบได้ในเชิงสถิติ

2) ผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากเทคนิคเดลฟายเป็นการรวบรวมความคิดเห็นที่สอดคล้องกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นผลการวิจัยจะมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ จึงควรเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงหรือเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีประสบการณ์ในเรื่องที่ศึกษาและควรเป็นผู้ที่สามารถอุทิศเวลาและเห็นความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

จำนวนผู้เชี่ยวชาญขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มและประเด็นปัญหาที่ศึกษาเป็นสำคัญหากผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) อาจใช้เพียง 10- 15 คน แต่ถ้ากลุ่มมีความแตกต่างกัน คือมีลักษณะวิวิธพันธ์ (Heterogeneous Group) อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญมาก Macmillan (1971, อ้างถึงใน สุวดี ทวีบุตร, 2540) พบว่าหากจำนวนผู้เชี่ยวชาญมีตั้งแต่ 17 คนขึ้นไปอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมากจนคงที่ (ดังตารางที่ 1)

เมื่อกำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้เชี่ยวชาญแล้ว ต้องมีการเชิญบุคคลนั้นโดยตรง การเชิญนั้นอาจเป็นการเชิญด้วยจดหมายหรือโทรศัพท์ก็ได้ ผู้วิจัยต้องอธิบายหัวข้อการวิจัยประเด็นปัญหาวิจัย เวลาที่เริ่มศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาระหน้าที่ที่ท่านต้องปฏิบัติรวมถึงขอความร่วมมือในการเข้าร่วมเป็นผู้เชี่ยวชาญการวิจัยด้วย

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ (Panel size)	การลดลงของความคลาดเคลื่อน (error reduction)	ความคลาดเคลื่อนของการลดลง (net change)
1-5	1.20-0.70	0.50
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

ตารางที่ 1 แสดงการลดลงของความคลาดเคลื่อนเมื่อจำนวนผู้เชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นของเทคนิคเดลฟาย
ที่มา : Thomas T. Macmillan, 1971 อ้างถึงใน สุวดี ทวีบุตร, 2540: 18

3) แบบสอบถาม

แบบสอบถามนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญของเทคนิคเดลฟาย เนื่องจากเทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่ต้องรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสอบถาม โดยทั่วไปแบบสอบถามในเทคนิคเดลฟายมี 2 ชนิด คือแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตรฐานประมาณค่า การตอบแบบสอบถามจำเป็นต้องมีการสอบถาม 3 รอบหรือมากกว่า เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ถ่วงถองความคิดอย่างละเอียด รอบคอบ และมั่นใจในคำตอบของตนเอง ลักษณะแบบสอบถามในแต่ละรอบจึงมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

3.1) รอบที่ 1 ในขั้นแรกผู้วิจัยต้องกำหนดกรอบ (Frame) ของการวิจัย เนื่องจากประเด็นปัญหาที่ศึกษาเป็นประเด็นเชิงคุณลักษณะซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง การกำหนดกรอบวิจัยจะช่วยให้เห็นภาพการวิจัยชัดเจนขึ้น กรอบของการวิจัยอาจได้มาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องหรือจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน แล้วจึงนำมาสร้างแบบสอบถามรอบแรก ลักษณะแบบสอบถามในรอบแรกอาจเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อรวบรวมความคิดเห็นอย่างกว้าง ๆ บางครั้งผู้วิจัยอาจสร้างแบบถามรอบแรกเป็นแบบปลายปิด เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ กรณีเช่นนี้ควรมีช่องว่างในส่วนท้ายของคำถามท้ายประโยค เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามต้องการ (ชนิษฐา วิทยานุมาส, 2530; ตรีชดา ปุ่นสำเร็จ, 2541)

3.2) รอบที่ 2 แบบสอบถามรอบนี้พัฒนามาจากแบบสอบถามในรอบแรกเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก โดยต้องนำความคิดเห็นทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาสังเคราะห์สร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดประมาณค่า ตัดข้อความที่ซ้ำซ้อนหรือเกินไปจากกรอบที่กำหนดของการวิจัยออกไป การรวมข้อความนี้ผู้วิจัยอาจหาถ้อยคำที่ครอบคลุมข้อความทั้งหมดและต้องคงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญไว้ การประเมินค่าในแบบสอบถามรอบนี้จะเน้นการจัดลำดับความสำคัญหรือความเป็นไปได้ของเหตุการณ์หรือข้อความที่กำหนดขึ้นเป็นข้อคำถาม ข้อความในแบบสอบถามรอบนี้ต้องชัดเจนและผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนต้องเข้าใจตรงกันในคำถามหรือข้อความเดียวกัน

3.3) รอบที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทั้งหมดหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยใช้ข้อคำถามเหมือนรอบที่ 2 และเพิ่มตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนกับคำตอบของกลุ่มและสามารถเปลี่ยนแปลงคำตอบของตนให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มได้ กรณีคำตอบของตนไม่สอดคล้องกับของกลุ่ม หากยืนยันคำตอบเดิมต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย

4) การรวบรวมข้อมูล

เริ่มตั้งแต่การติดต่อขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญต้องตอบแบบสอบถามทุกรอบ การเก็บข้อมูลแต่ละรอบต้องใช้เวลาแก่ผู้เชี่ยวชาญให้พอเหมาะไม่เร่งรัดเกินไปและไม่ทิ้งระยะเวลายาวนานเกินไปสำหรับแบบสอบถามในแต่ละรอบ เพราะผู้เชี่ยวชาญอาจลืมคำตอบไปแล้วหรือเกิดความไม่แน่ใจ เสียเวลาในการทบทวน ขาดความต่อเนื่องทางความคิด เกิดความเบื่อหน่าย จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ พบว่ากลุ่มที่กำหนดส่งภายใน 7 วันจะมีการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มที่ไม่กำหนดวันส่งกลับ (เจษฎา กิตติสุนทร, 2536 อ้างถึงใน สุวลี ทวีบุตร, 2540:20) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าอัตราการตอบกลับจะมากในช่วง 7 วันหลังจากส่งแบบสอบถาม เป็นเวลามาตรฐานที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดวันตอบกลับแบบสอบถาม (Navin and Ford, 1976 อ้างถึงใน สุวลี ทวีบุตร, 2540: 20) การส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ในเวลาต่างกันจะทำให้เกิดความแตกต่างที่จะได้รับ (Weatherman and Swenson, 1974 อ้างถึงใน ตรีชดา ปุ่นสำริง, 2541: 65)

ในด้านการเตือนและการติดตามการตอบกลับแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มที่ได้รับการเตือนและการติดตามด้วยโทรศัพท์มีอัตราการตอบกลับแบบสอบถามสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเตือนและการติดตามด้วยการ์ดและไปรษณีย์บัตร ถึงร้อยละ 6-9 เพราะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ตอบได้ด้วยการทักทาย น่าเสียดาย ตลอดจนเปิดโอกาสให้ซักถามในประเด็นที่ยัง

ไม่เข้าใจ ส่งผลให้ผู้ตอบกระตือรือร้นและมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย (กอบแก้ว ภูติชนารักษ์ , 2537; Heberlein and Baumgartner, 1978 อ้างถึงใน สุวดี ทวีบุตร, 2540: 20-21)

5) สถิติที่ใช้

สถิติที่นำมาใช้ในการพิจารณาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 คือ สถิติการวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) เพื่อแสดงตำแหน่งของความคิด เนื่องจากมาตราที่ใช้กับคำตอบมีเพียงเล็กน้อย ดังนั้นการใช้ค่าเฉลี่ยจึงไม่เหมาะสม ซึ่งจะมีการใช้มัธยฐานมากกว่าในกรณีที่เป็นความคิดเห็นในเรื่องเวลาและปริมาณ สำหรับกรณีที่แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการณ์ในอนาคตมักใช้ฐานนิยมมากกว่า

นอกจากสถิติการวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลางแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลยังใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อพิจารณาการกระจายของความคิดเห็น หากข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง คือมากกว่า 1.5 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่างกันมาก หากข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 1.5 ลงมาแสดงถึงความสอดคล้องกันของความคิดเห็น อย่างไรก็ตามหากข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง อาจเป็นข้อความที่มีประโยชน์หรือเป็นการเตือนล่วงหน้าถึงประเด็นความคิดที่ไม่สอดคล้อง ดังนั้นการวิเคราะห์ต้องพิจารณาเหตุผลของคำตอบซึ่งผู้เชี่ยวชาญระบุไว้ประกอบด้วย

5.5.4 ข้อดีของเทคนิคเดลฟาย

1. สามารถรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องจัดการประชุม ลดข้อจำกัดในด้านสภาพภูมิศาสตร์ในการเดินทาง ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
2. คำตอบที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมีความน่าเชื่อถือ เพราะผู้เชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำทางความคิด
3. ข้อสรุปที่ได้จากเทคนิคเดลฟาย ผ่านการไตร่ตรองอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน ทำให้คำตอบที่ได้มีความน่าเชื่อถือมาก
4. เป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนการดำเนินการไม่ซับซ้อนเกินไปและให้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.5 ข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

1. ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดกรอบให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ นอกจากจะขัดกับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยอนาคตที่ว่า พยายามหาทางเลือกของแนวโน้มทุกทางที่เป็นไปได้ แล้วยังเป็นการจำกัดกรอบความคิดของผู้เชี่ยวชาญ เป็นการปิดบังความคิดทำให้ความคิดที่ได้ถูกจำกัดในกรอบ
2. การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะศึกษาอย่างแท้จริง มีความสามารถและประสบการณ์ตลอดจนเห็นความสำคัญและยินดีให้ความร่วมมือ จึงจะทำให้ข้อมูลที่ได้น่าเชื่อถือ
3. การตอบแบบสอบถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้เกิดความเที่ยงของคำตอบ แม้จะเป็นวิธีการที่ดีแต่อาจทำให้ผู้เชี่ยวชาญรู้สึกถูกรบกวนมากเกินไป เกิดความเบื่อหน่ายและอาจไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามรอบต่อ ๆ ไป
4. การวิจัยแบบเดลฟายนั้นมุ่งทำนายเหตุการณ์อนาคต คำตอบของผู้เชี่ยวชาญอาจเป็นการแสดงความหวังหรืออุดมคติของผู้ตอบเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ มากกว่าการทำนายความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ในอนาคต
5. ผู้วิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบ
6. แบบสอบถามที่ส่งไปสูญหายระหว่างทางหรือไม่ได้รับคำตอบกลับมาครบในแต่ละรอบ
7. ผลการวิจัยเป็นความรู้สึก (Intuition) มากกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ (Science)
แม้ว่าเทคนิคเดลฟายจะมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถแก้ไขได้หมด แต่การที่รู้ถึงข้อจำกัดจะเป็นการช่วยให้สามารถพิจารณานำเทคนิคนี้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม และหาทางป้องกันและลดข้อจำกัดนั้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ครองนวล จรณะหุต (2536) ศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล : ทักษะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของนโยบายในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐไปสู่การเป็นอิสระนอกระบบราชการ ในทักษะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผลการศึกษาพบว่า แนวโน้มการศึกษาต่อไปจะเป็นระบบที่เรียกว่าธุรกิจการศึกษา ถือว่าการศึกษาคือการลงทุน นักศึกษาที่จบจากสาขาที่มีความต้องการสูงก็จะได้ค่าตอบแทนสูง และเสียค่าหน่วยกิตสูงตามไปด้วย แต่นักศึกษาที่จบ

สาขาที่ความต้องการน้อย ก็จะได้ค่าตอบแทนน้อยและเสียค่าหน่วยกิตน้อยตามไปด้วย การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารมหาวิทยาลัยจะเกิดขึ้นจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม ตลาดที่รองรับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะเป็นภาคเอกชนมากกว่าราชการ ซึ่งตรงข้ามจากในอดีตที่ผ่านมาที่ผลิตบัณฑิตเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบราชการ ในระบบการบริหารนอกระบบราชการจะมีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ช่วยแก้ปัญหาการบริหารงานได้ การแข่งขันที่เกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนระบบจะเกิดผลดี เกิดการแข่งขันเชิงวิชาการ ช่วยให้มีการพัฒนาทางวิชาการที่ดียิ่งขึ้น

ทบวงมหาวิทยาลัย (2536) ได้มีรายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ ได้ข้อสรุปว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการจะมีฐานะเป็นองค์กรนิติบุคคล มีความเป็นอิสระ การดำเนินงานทุกอย่างสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย รัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่มหาวิทยาลัยให้เพียงพอต่อการดำเนินงานและการพัฒนามหาวิทยาลัย เงินอุดหนุนดังกล่าวให้ถือเป็นเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการดูแลรักษา ใช้จ่ายและจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน รายได้ต่างๆจากการดำเนินการของมหาวิทยาลัยไม่ต้องส่งคืนกระทรวงการคลัง ตามกฎหมายว่าด้วยการเงินคงคลัง นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมีระบบการเงิน ระบบบัญชีของตนเอง โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของมหาวิทยาลัยในลักษณะตรวจสอบภายหลัง บุคลากรของมหาวิทยาลัยไม่ใช่ข้าราชการแต่เป็นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในด้านวิชาการสภามหาวิทยาลัยมีอำนาจอนุมัติการเปิดสอนและอนุมัติหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษา

พรทิพย์ ดีสมโชค (2537) ได้ทำการศึกษาวิจัยแนวคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์พบว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการบริหารมหาวิทยาลัย ให้มีความเป็นอิสระในการดำเนินภารกิจ เป็นผลมาจากการสัมมนาซึ่งสภาการศึกษาแห่งชาติจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2507 พ.ศ.2510 และ พ.ศ.2513 ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเห็นตรงกันว่า ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยน่าจะเป็นอิสระและคล่องตัวมากกว่าที่เป็นอยู่ จึงเสนอให้มีการจัดระบบการบริหารมหาวิทยาลัย ที่เรียกว่า “ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ” โดยมีจุดมุ่งหมายให้มหาวิทยาลัยเป็นระบบอิสระ ไม่เป็นส่วนราชการ มีฐานะคล้ายกับรัฐวิสาหกิจที่ยังคงรับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล แต่มีรูปแบบและโครงสร้างของระบบบริหารที่เหมาะสมกับลักษณะงานของสถาบันอุดมศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นเลิศทางวิชาการและสนองตอบความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บัณฑิต คงอินทร์ (2537) ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ของตัวแบบโครงสร้างองค์การมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่รองรับแนวความคิดมหาวิทยาลัยอิสระ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาหลักในการบริหารมหาวิทยาลัยไทยคือ ปัญหาสถานภาพของมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ ขัดต่อหลักการสำคัญในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาคือ หลักการความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) และเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) และผู้วิจัยยังได้เสนอว่า ความเป็นไปได้สูงที่สถาบันอุดมศึกษาจะมีรูปแบบการบริหารแบบมหาวิทยาลัยอิสระ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2536) ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อศึกษาระบบการบริหารการศึกษาด้านการเงิน ด้านวิชาการ และด้านงานบุคคล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในด้านการเงินสถาบันควรเพิ่มการหารายได้จากบริการทางวิชาการ รัฐควรมีส่วนในการให้กองทุนสนับสนุนแก่สถาบันให้สถาบันได้มีการบริหารการใช้จ่ายด้วยตนเอง ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของสถาบัน ด้านการบริหารวิชาการ ควรมีสภาวิชาการในการกำหนดหลักการและมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ควรมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยตามความจำเป็น และควรมีความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ฟ้ามู่ย เรื่องเลิศบุญ (2539) ทำการศึกษาแนวโน้มการบริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีการวิจัยตามกระบวนการอนาคตปริทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในศตวรรษที่ 21 มีแนวโน้มการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ยึดหลักการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ มีการมอบอำนาจการตัดสินใจตามภารกิจและหน้าที่ในสายงาน ใช้ระบบการประเมินเป็นกลไกในการตรวจสอบ เพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพการศึกษา สถาบันต้องสร้างระบบภายในให้เกิดความคล่องตัวและมีส่วนร่วมในการบริหาร รวมทั้งผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ

พรเพ็ญ สิงหวรรณกุล (2541) ศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพในปี พ.ศ.2545-2549 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ศึกษาลักษณะหลักสูตร กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน คุณสมบัตินักศึกษาที่พึงประสงค์ และการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณของหลักสูตรอบรมระยะสั้นเฉพาะทาง หลักสูตรมหาบัณฑิตและคุณวุฒินักศึกษาพยาบาล พบว่า ทั้ง 3 หลักสูตรมีลักษณะเป็นหลักสูตรบูรณาการ จัดการ

ศึกษาเพื่อการดูแลสุขภาพของประชาชน มีการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดการประเมินผลของตนเอง นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอน

พิศมัย อานัญจวนิชย์ (2541) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่าวิทยาลัยมีการดำเนินการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ภายในหลักสูตรมีความสอดคล้องกันของปรัชญา วัตถุประสงค์ และโครงสร้างของหลักสูตร มีการแบ่งสัดส่วนหมวดวิชาในหลักสูตร และจะมีการประเมินหลักสูตรด้วยการประเมินสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และประเมินจากเอกสารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในวิชาเลือกเสรีจะจัดตามความพร้อมของวิทยาลัยในด้านวัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและครูสอน รวมถึงจัดสำรวจตามความต้องการของนักศึกษา มีช่วงเวลาเพื่อให้นักศึกษาได้มีการค้นคว้าด้วยตนเอง จัดหาอาจารย์พิเศษมาช่วยสอน ส่งเสริมการจัดทำตำราและเอกสารประกอบการเรียนการสอน วิทยาลัยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและอำนวยความสะดวกในการจัดพิมพ์ จัดซ่อมเสริมให้แก่นักศึกษาในเรื่องการประสานเรื่องการจัดการเรียนการสอนจะมีปฏิทินกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน และมีบุคลากรทำหน้าที่ในการประสานโดยเฉพาะ จัดปฐมนิเทศแก่อาจารย์ใหม่รวมถึงการจัดอบรมบุคลากรประจำการ มีการติดตามควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ โดยจัดประชุมเพื่อให้อาจารย์รายงานการปฏิบัติงานและปัญหาต่าง ๆ สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจากนักศึกษา จัดการศึกษาดูงานวิทยาลัยพยาบาลอื่น ๆ รวมถึงมีการสนับสนุนการเรียนการสอนในเรื่องสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน

ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2542) ศึกษาทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาโลกในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา จากรายงานการประชุมที่องค์การยูเนสโกจัดขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และข้อมูลจากการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างนักบริหารการศึกษา นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในการอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ส่งผลให้การอุดมศึกษาต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิรูประบบ ในอนาคตพันธกิจของการอุดมศึกษาจะมุ่งสู่การพัฒนา แก้ปัญหาของบุคคลและสังคม สามารถขึ้นอนาคตที่ดีให้แก่สังคมได้ การบริหารจัดการจะมีการกระจายอำนาจการบริหารจากรัฐบาลไปสู่องค์กรอื่น พร้อมทั้งให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการบริหาร รัฐบาลเพียงแต่กำหนดนโยบายการปฏิบัติ มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถาบันว่าเป็นไปตามนโยบายหรือไม่ เปิดโอกาสให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางนโยบาย และตัดสินใจในกิจการของสถาบันอุดมศึกษาด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการอุดมศึกษา ด้านการเงินและงบประมาณ สถาบันอุดมศึกษาจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพียงบางส่วน และในส่วนตัวขาดไปสถาบัน อุดมศึกษาต้องมีการดำเนินการจัดหางบประมาณมาเพิ่มเติมเอง

อุทุมพร จามรมาน (2542) ศึกษา การเตรียมพร้อมของมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ผลการศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า องค์กรบริหารสูงสุดของสถาบัน อุดมศึกษาควรเป็นองค์กรที่ช่วยให้ฝ่ายบริหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะบทบาทของ ผู้บริหารจะมีลักษณะการทำงานเป็นทีม มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ค่าตอบแทนได้ ตามความสามารถและภาระงาน เน้นบทบาทให้เป็นผู้จัดการ (Manager) มากกว่าผู้ปกครอง ลักษณะอาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี ผ่านกระบวนการคัดเลือกที่สถาบันกำหนด ทำงานเป็น ทีมตามสัญญา 3 – 5 ปี จะถูกประเมินทั้งจากผู้เกี่ยวข้องและจากนักศึกษา ถ้าผลการประเมินอยู่ ในระดับที่พอใจติดต่อกัน จะได้เป็นอาจารย์ประจำ ไม่ต้องต่อสัญญาแต่ต้องถูกประเมินต่อไป ได้ เงินเดือนตามความสามารถและภาระงาน ด้านทรัพยากรและการเงิน ต้องมีการวางแผนการใช้จ่าย ใช้ตามวัตถุประสงค์ เงินที่ได้จากรัฐอยู่ในรูป Block Grant

สุริยะ วงศ์คงคาเทพ และคณะ (2543) ศึกษาทิศทางการปรับภารกิจ บทบาท ของ สถาบันพระบรมราชชนกพบว่า การผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่ผ่านมา ถูกกำหนดจากฐาน ของอัตรากำลังที่ ก.พ.เห็นชอบ แทนที่จะพิจารณาจากความจำเป็นของหน่วยบริการและ ความต้องการของสังคม ส่งผลให้ขาดความสมดุลของบุคลากร มีปัญหาการกระจายบุคลากรไม่ทั่วถึง ในเรื่องภารกิจด้านนโยบายและแผนกำลังคนของกระทรวงสาธารณสุข มีการดำเนินการ น้อยที่สุด ขาดการพิจารณาถึงความต้องการกำลังคนในภาพรวม ภารกิจด้านการพัฒนาบุคลากร ยังมีน้อยและไม่ครอบคลุมบุคลากรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการพัฒนาระหว่างประจำการ ซึ่งมีความ จำเป็นมากในเรื่องมาตรฐานการศึกษาและวิชาการพึงจะได้รับการพัฒนาในภายหลัง เนื่องจาก ข้อจำกัดด้านอาจารย์และสถานที่ นอกจากนี้ยังพบว่าความสามารถขององค์กรในการปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้า เนื่องจากวิทยาลัยต่าง ๆ เคยชินในระบบปิดและยังดำเนินการกิจที่ แคล ขาดความยืดหยุ่นคล่องตัว

จากการศึกษาทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพการบริหารวิทยาลัย พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยได้นำมาจัดเป็นกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

<p>ผู้เชี่ยวชาญด้าน การพยาบาลศึกษา</p>	<p>อนาคตภาพการบริหาร วิทยาลัยพยาบาล</p>
<p>1. ผู้บริหารระดับสูงสถาบัน พระบรมราชชนก 2. ผู้อำนวยการหรือรักษาการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล</p>	<p>1. ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. ด้านการบริหารงานบุคลากร 3. ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา 4. ด้านการบริหารงบประมาณ และอาคารสถานที่ 5. ด้านการบริหารงานความ สัมพันธ์กับชุมชน</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำนายอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ครอบคลุมการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้การวิจัยอนาคต (Future Research) แบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและผู้เชี่ยวชาญ

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารวิทยาลัยพยาบาล ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนก ที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล รวมทั้งคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล จำนวน 14 คน และผู้อำนวยการหรือรักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 31 คน รวมเป็นประชากรที่จะศึกษาทั้งสิ้น 45 คน

ผู้เชี่ยวชาญ ในการศึกษาในครั้งนี้เลือกจากประชากรที่ศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารวิทยาลัยพยาบาล โดยมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายการบริหารงานภายในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดำรงตำแหน่งในการบริหารมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการเลือกผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลาง ผู้บริหารระดับสูงมีจำนวน 14 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก 1 ท่าน ที่ปรึกษาสถาบันพระบรมราชชนก 2 ท่าน รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก 3 ท่าน ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก 3 ท่าน และผู้อำนวยการส่วนต่าง ๆ ของสถาบันพระบรมราชชนก 5 ท่าน ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญให้ครอบคลุมตำแหน่งบริหารต่างๆ ได้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน

2. ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีจำนวน 31 ท่าน ผู้วิจัยเลือกเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 ท่าน ดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญภาคเหนือได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสลำปาง และ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสพะเยา

2.2 ผู้เชี่ยวชาญภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสสุรินทร์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสนครราชสีมา และ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสอุดรธานี

2.3 ผู้เชี่ยวชาญภาคกลางและภาคตะวันออกได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสสระบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสนพรัตน์วัชรวิสาหกิจ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสศรีธัญญา และ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสสุพรรณบุรี

2.4 ผู้เชี่ยวชาญภาคใต้ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสสุราษฎร์ธานี และ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสตรัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย มีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถามรอบที่หนึ่ง เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 8 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 6 ข้อ ครอบคลุมการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 3 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 1 ข้อ

ด้านการบริหารงานบุคลากร เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 2 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 1 ข้อ

ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 1 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 1 ข้อ

ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 2 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 1 ข้อ

ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 1 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 1 ข้อ

และแบบสอบถามรอบนี้จะมีข้อคำถามปลายเปิด(Open Ended)ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเรื่อง อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาลดับที่ 9 จำนวน 1 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามรอบแรก มีดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในเรื่องการอุดมศึกษา การบริหารการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาระดับ อุดมศึกษาลดับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) รวมถึงเรื่องการวิจัยอนาคต

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดสร้างแบบสัมภาษณ์ ชนิดกึ่งโครงสร้าง ได้แนวสัมภาษณ์จำนวน 12 ข้อ ครอบคลุมการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ยึดหลักการบริหารการศึกษาของ Fisk (1957) และหลักการบริหารการศึกษาของทบวง มหาวิทยาลัย (2543) แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภายหลังการปรับแก้แบบสัมภาษณ์แล้ว จึงนำไปใช้เป็นหลักในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ต่อไป

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิทยาลัยพยาบาล สังกัด กระทรวงสาธารณสุขจำนวน 4 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงจากสถาบันพระบรมราชชนก ส่วนกลางจำนวน 2 ท่านและผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 2 ท่าน ดังนี้

นายแพทย์สุริยะ วงศ์คงคาเทพ ผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก

นางสาววิพรรณ วัฒนศัพท์ ที่ปรึกษาสถาบันพระบรมราชชนกด้านการจัดการศึกษา

นางนิษฐิตา สีนะขุนนางกูร ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช

นางสาวพันธุ์เรือง อมิตาภา ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองทั้ง 4 ท่าน ในการติดต่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการ แนะนำตัวทางโทรศัพท์ เพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และติดต่อขอนัดเวลารวมถึง สถานที่ในการให้สัมภาษณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านกำหนดให้ หลังจากนั้นผู้วิจัยส่งหนังสือ ขอความร่วมมือพร้อมส่งแนวทางคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญก่อนการสัมภาษณ์ ขณะทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญบันทึกเทป ระยะเวลาในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลา 40 - 50 นาที

4. นำข้อมูลทั้งจากการศึกษาดำรง เอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 1

แบบสอบถามรอบที่สอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 126 ข้อ ครอบคลุมการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ	จำนวน 46 ข้อ
ด้านการบริหารงานบุคลากร	จำนวน 29 ข้อ
ด้านการบริหารงานกิจการนักศึกษา	จำนวน 15 ข้อ
ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่	จำนวน 13 ข้อ
ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน	จำนวน 10 ข้อ
ด้านการบริหารวิทยาลัยพยาบาลทั่วไป	จำนวน 13 ข้อ

การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 นั้น สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 โดยที่แบบสอบถามจะมีคำตอบให้เลือกตอบในลักษณะประเมินค่า 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด
- 4 หมายถึง ข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้มาก
- 3 หมายถึง ข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้ปานกลาง
- 2 หมายถึง ข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้น้อย
- 1 หมายถึง ข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้น้อยที่สุด

แบบสอบถามรอบที่สาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่มีข้อคำถามเหมือนแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐานช่วงของพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านที่ได้ตอบในรอบที่ผ่านมา เกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยมีการแปรผลคะแนนดังนี้

ค่ามัธยฐาน

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแปลความหมายดังนี้ (ขนิษฐา วิทยานุมาส , 2530)

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด
ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 3.50-4.49	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้มาก
ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 2.50-3.49	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้ปานกลาง

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 1.50-2.49	หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้น้อย
ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 ลงมา	หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อความนั้นมีโอกาสเป็นไปได้น้อยที่สุด

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ถ้าค่าของข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน แต่ถ้ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน (จุมพล พุกภักทวิชวิน, 2530. ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2530)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามรอบที่ 1 ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหา และการใช้ภาษา ภายหลังปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้ง 4 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความรัดกุมในการใช้ภาษา การตีความของข้อคำถาม ความครอบคลุมในประเด็นของเนื้อหาคำถาม รวมทั้งคำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แล้วจึงนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยใช้เกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันร้อยละ 80 ของจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามที่ต้องปรับปรุง ดังนี้

1. แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 8 ข้อ แต่ละข้อนี้มีข้อความให้เลือกเป็นรายข้อ มีจำนวนรายข้อที่ต้องปรับปรุง ดังนี้

ปรับปรุงการใช้ภาษา	จำนวน 11 ข้อ
ปรับความชัดเจนของภาษา	จำนวน 7 ข้อ
ปรับข้อคำถามให้เป็นข้อเดียวกัน	จำนวน 4 ข้อ

2. แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 6 ข้อต้องปรับปรุงการใช้ภาษา และปรับความชัดเจนของภาษา 2 ข้อ

แบบสอบถามรอบที่ 2 ภายหลังจากสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหาและการใช้ภาษา ภายหลังจากปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความรัดกุมในการใช้ภาษา การตีความของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหา รวมทั้งคำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แล้วจึงนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยใช้เกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันร้อยละ 80 ของจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงดังนี้

ปรับปรุงการใช้ภาษา	จำนวน 17 ข้อ
ปรับความชัดเจนของภาษา	จำนวน 5 ข้อ
ปรับข้อคำถามให้เป็นข้อเดียวกัน	จำนวน 3 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ในส่วนของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลาง ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อขออนุมัติบุคลากร สำหรับผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลนั้น ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลโดยตรง

2. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 1 โดยในส่วนของผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลาง ผู้วิจัยติดต่อและขอเข้าพบเป็นรายบุคคล เพื่อนำแบบสอบถามไปให้ด้วยตนเองพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด กำหนดนัดวันเวลาในการขอรับแบบสอบถามคืน และขออนุญาตติดต่อขอรับคืนอีกครั้งในกรณีที่เกิดเกินกำหนดที่นัดไว้ โดยผู้วิจัยติดต่อรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ในส่วนของผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งจดหมายขอความร่วมมือจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางไปรษณีย์ ภายหลังจากที่ติดต่อทางโทรศัพท์เรียบร้อยแล้ว และขอความร่วมมือให้ส่งแบบสอบถาม ภายในวันที่ 26 มกราคม 2544 ใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 5 – 28 มกราคม 2544 โดยผู้วิจัยได้แนบซองที่เจ้าหน้าที่ซองถึงผู้วิจัย พร้อมค่าใช้จ่ายสำหรับการส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วยวิธีไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS)

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบรอบที่ 1 โดยส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา ในส่วนที่เป็นแบบสอบถามเลือกตอบวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ใช้เกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันในข้อนี้ ๆ ร้อยละ 80 ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมดเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2

4. จัดส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญตอบด้วยวิธีการเดียวกับรอบที่ 1 ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 ประมาณ 2 สัปดาห์ ในระหว่างวันที่ 12 – 26 กุมภาพันธ์ 2544

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบรอบที่ 2 โดยการหาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่าง ควอไทล์ในแต่ละข้อความ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3

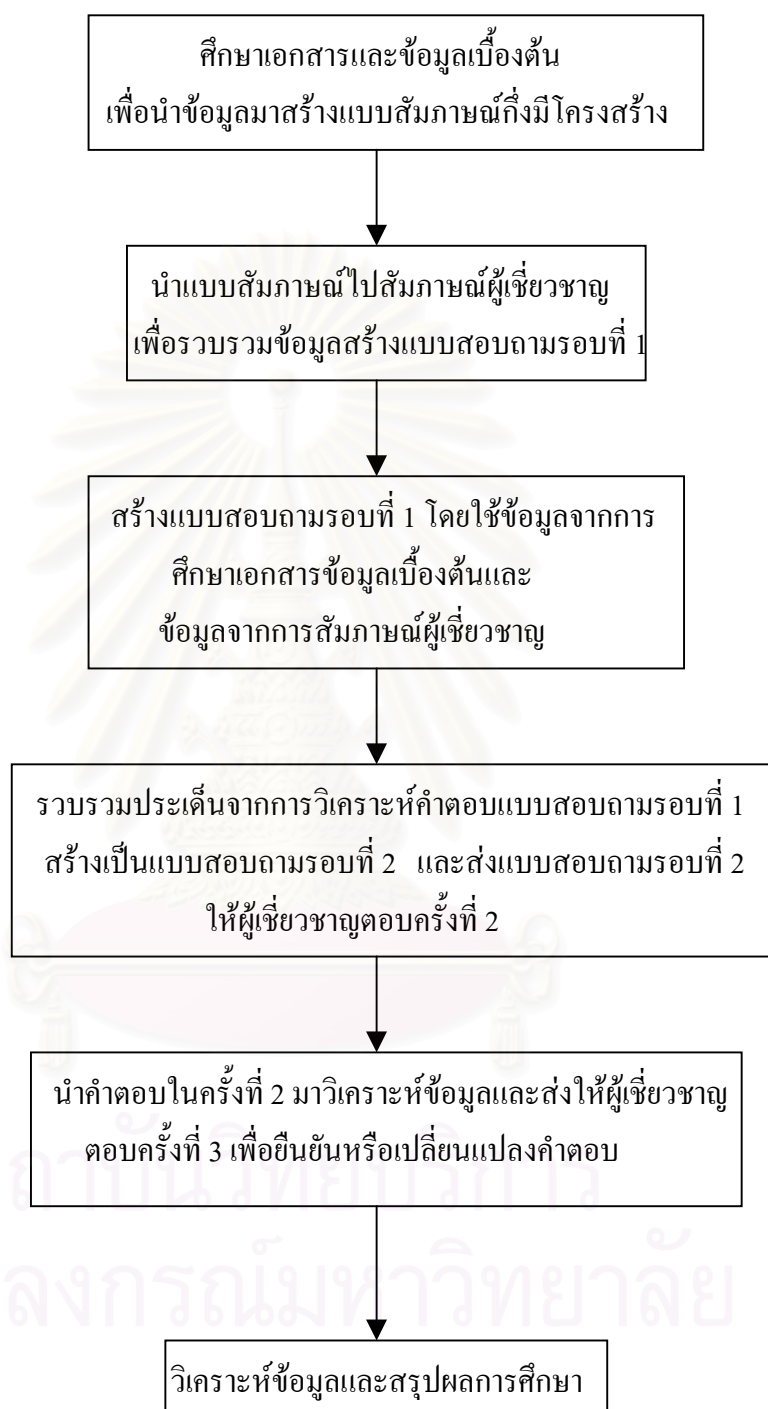
6. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วยวิธีการเดียวกับรอบที่ 1 และ 2 ใช้ เวลารวบรวมข้อมูลในรอบนี้ประมาณ 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 14 – 23 มีนาคม 2544

7. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ และสรุปเป็นอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง สาธารณสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยใช้เทคนิคการวิจัยเดลฟาย รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลาง และผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทำการวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัยในรูปของข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ หากค่ามัธยฐานมีค่าตั้งแต่ 3.5 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในข้อความนั้น การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงเป็นลำดับ ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ

1. วัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์	นำเสนอใน ตารางที่ 2
2. ลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์	นำเสนอใน ตารางที่ 3
3. การดำเนินการจัดการเรียนการสอน	นำเสนอใน ตารางที่ 4

ด้านการบริหารงานบุคลากร

นำเสนอใน ตารางที่ 5

ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา

นำเสนอใน ตารางที่ 6

ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

นำเสนอใน ตารางที่ 7

ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

นำเสนอใน ตารางที่ 8

ด้านการบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล

นำเสนอใน ตารางที่ 9

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 วัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์

วัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ใฝ่รู้รักในการศึกษา	4.9	0.6
ให้นักศึกษาตระหนักในความเป็นไทยสามารถนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	4.85	0.69
นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพอื่น ๆ ได้	4.81	0.75
นักศึกษาสามารถให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพแก่คน ในชุมชนได้	4.81	0.77
ให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล	4.81	0.77
ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ	4.68	1.09
ส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการระบบบริการพยาบาล	4.6	0.99
ให้นักศึกษามีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล	4.6	1.13
ให้นักศึกษามีทักษะการใช้ศาสตร์ทางการพยาบาลในบริบทของ สังคมไทย	4.5	1.14
ส่งเสริมการสร้างความรู้จากภูมิปัญญาไทย	4.44	1.06
ให้นักศึกษาตระหนักในหน้าที่และบทบาทของสมาชิกสังคม	4.25	0.25
ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากด้าน การพยาบาล	4.06	1.12
ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะและสามารถสร้างผลงานวิจัยจากการ ปฏิบัติงานพยาบาล	4	1.55

จากตารางที่ 2 พบว่าแนวโน้มวัดดูประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมี 12 วัดดูประสงค์ โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ระหว่าง 0.6 – 1.14 ส่วนวัดดูประสงค์ที่เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะ และสามารถสร้างผลงานวิจัยจากการปฏิบัติงานพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 1.55 และตามความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญนั้นพบว่า วัดดูประสงค์ที่มีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด (ค่ามัธยฐาน 4.5) มีจำนวน 9 ข้อ ได้แก่ วัดดูประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์จะส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ใฝ่รู้ รักในการศึกษา ให้นักศึกษาตระหนักในความเป็นไทย สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพอื่น ๆ ได้ นักศึกษาสามารถให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนในชุมชนได้ นักศึกษามีคุณธรรมและ จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ ส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการระบบบริการพยาบาล ให้นักศึกษามีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ให้นักศึกษามีทักษะการใช้ศาสตร์ทางการแพทย์ในบริบทของสังคมไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาล

ตารางที่ 3 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์

ลักษณะเนื้อหาของหลักสูตร	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
เนื้อหาหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับชุมชนและประชาชนในชุมชน	4.86	0.64
หลักสูตรให้ความสำคัญเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.81	0.82
เน้นการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพของประชาชนมากขึ้น	4.79	0.84
เน้นการเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงของชุมชนที่วิทยาลัยนั้นตั้งอยู่	4.79	0.9
เป็นหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบคุณภาพได้	4.77	0.89
หลักสูตรเกิดจากการบูรณาการศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน	4.75	0.93
หลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษามีการศึกษาด้วยตนเอง	4.75	1
เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.73	1.05
หลักสูตรมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคม	4.68	1.21
เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยในสภาพความเป็นจริงของชุมชน	4.56	1.15
เนื้อหาหลักสูตรได้รับการกำหนดร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับฝ่ายบริการทางการแพทย์	4.17	1.48
เนื้อหาหลักสูตรได้รับการกำหนดร่วมกันระหว่างวิทยาลัยฝ่ายบริการทางการแพทย์ และผู้รับบริการ	4.08	1.54
เนื้อหาหลักสูตรได้รับการกำหนดร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับผู้รับบริการ	3.75	1.43

จากตารางที่ 3 พบว่าแนวโน้มลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมี 12 ข้อความ โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ระหว่าง 0.64 – 1.48 ส่วนข้อความที่ว่าเนื้อหาหลักสูตรได้รับการกำหนดร่วมกันระหว่างวิทยาลัย ฝ่ายบริการทางการแพทย์ และผู้รับบริการ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 1.54 และตามความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญนั้นพบว่า ลักษณะเนื้อหาหลักสูตรที่มีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด (ค่ามัธยฐาน 4.5 ขึ้นไป) มีจำนวน 10 ข้อ คือ ข้อที่ว่าเนื้อหาหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับชุมชน และประชาชนในชุมชนหลักสูตรให้ความสำคัญเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพของประชาชนมากขึ้น เน้นการเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงของชุมชนที่วิทยาลัยนั้นตั้งอยู่ เป็นหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบคุณภาพได้ หลักสูตรเกิดจากการบูรณาการศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ส่งเสริมให้นักศึกษามีการศึกษาด้วยตนเอง เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข หลักสูตรมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมได้เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยในสภาพความเป็นจริงของชุมชน นอกจากนี้พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เนื้อหาหลักสูตรได้รับการกำหนดร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับผู้รับบริการมีแนวโน้มความเป็นไปได้มาก (ค่ามัธยฐาน 3.75)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ของการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

การดำเนินการจัดการเรียนการสอน	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
จัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละวิชา	4.75	1
จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชาให้เข้ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียน	4.75	1.13
ผลการจัดการเรียนการสอนจะประเมินจากการยอมรับหรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ	4.5	1.25
ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน	4.38	1.13
การดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะความร่วมมือทางวิชาการระหว่างวิทยาลัยในสังกัดเดียวกัน	4.36	1.23
มีคณะกรรมการดำเนินการประเมินการจัดการเรียนการสอน	4.36	1.23
ส่งเสริมวัฒนธรรมการประเมินผลงานในวิทยาลัย	4.28	1.08
นักศึกษาจะเป็นผู้ประเมินผลการสอนของอาจารย์มากขึ้น	4.25	1.17
อาจารย์เป็นผู้ประเมินผลการเรียนของนักศึกษา	4.23	0.93
จัดให้มีโสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน	4.21	1.29
จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชาให้เข้ากับชีวิตประจำวัน	4.21	1.29
หลักสูตรมีลักษณะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตไปวิทยาลัยอื่น ๆ ในสังกัดเดียวกันได้	4.21	1.29
นักศึกษาจะมีโอกาสประเมินผลซึ่งกันและกันมากขึ้น	4.17	1.08
คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ สามารถดำเนินงานภายใต้ขอบเขตที่กำหนดได้อย่างอิสระ	4.17	1.08

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การดำเนินการจัดการเรียนการสอน	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
การดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาต่างสังกัด	4.13	1.19
ผลการจัดการเรียนการสอนจะประเมินจากสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา	4.13	1.19
ผลการจัดการเรียนการสอนจะประเมินจากความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว	4.13	1.19
หลักสูตรมีลักษณะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตไปสถาบันอุดมศึกษาต่างสังกัดได้	3.94	1.06
มีคณะกรรมการบริหารงานโดยเฉพาะ	3.94	1.11
การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มีลักษณะความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ	3.5	1.28

จากตารางที่ 4 พบว่าแนวโน้มการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาล สังกัด กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อความ โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ระหว่าง 0.93 - 1.29 และพบว่าแนวโน้มการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่มีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุดมี 3 ข้อ โดยมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.5 ขึ้นไป ได้แก่ จะมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละวิชา จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการให้เข้ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียน และผลการจัดการเรียนการสอนจะประเมินจากการยอมรับหรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ รวมถึงพบว่าแนวโน้มการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้มากมีจำนวน 17 ข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน 3.5 ขึ้นไป

2. ด้านการบริหารบุคลากร

ตารางที่ 5 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารงานบุคลากร

การบริหารงานบุคลากร	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
มาตรฐานและภาระงานของอาจารย์ได้รับการกำหนดชัดเจนมากขึ้น	4.5	1
เน้นให้บุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้หลายหน้าที่	4.39	1.05
การสรรหา บรรจุ ปรับอัตราตำแหน่งอาจารย์สอดคล้องกับนโยบาย การปรับลดกำลังคนของรัฐ	4.3	1.01
ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคสำหรับการบริหารงานบุคลากรจะ ได้รับการแก้ไข	4.14	0.87
บุคลากรทุกคนต้องได้รับการประเมินผลงานก่อนบรรจุเข้าทำงาน	4.14	0.87
มีระบบการประเมินผลงานทางวิชาการของอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง	4.08	0.75
วิทยาลัยแต่ละแห่งในสังกัดเดียวกันมีการใช้อาจารย์ร่วมกัน	4.06	1.04
มาตรฐานและหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และพนักงาน ธุรการ ได้รับการกำหนดชัดเจนมากขึ้น	4.05	0.81
อาจารย์จะได้รับการสนับสนุนด้านเวลาในการลาศึกษาต่อ	4	1.22
นำผลงานทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นเครื่องมือใน การประเมินอาจารย์	3.94	1.06
ภาระงานของอาจารย์ในวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับภาระงานของ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	3.94	1.19
อาจารย์จะได้รับการสนับสนุนด้านเวลา สำหรับการสร้างผลงาน ทางวิชาการ	3.88	1.24
อาจารย์ต้องมีผลงานทางวิชาการจึงจะเข้าสู่ตำแหน่งบริหารได้	3.88	1.31

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การบริหารงานบุคลากร	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
เจ้าหน้าที่และพนักงานธุรการจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อเข้ารับการอบรมและสัมมนาเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในวิทยาลัย	3.83	1.13
มีการหมุนเวียนให้อาจารย์นิเทศได้นิเทศนักศึกษาทุกแผนก	3.83	1.2
คณะกรรมการบริหารงานบุคลากรสามารถดำเนินงานภายใต้ขอบเขตที่กำหนดได้อย่างอิสระ	3.79	1.76
มีกองทุนสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์	3.77	1.18
อาจารย์จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนอุดหนุนในการสร้างผลงานทางวิชาการ	3.75	1.31
มีคณะกรรมการการบริหารงานบุคลากรโดยเฉพาะ	3.64	1.49
ใช้ระบบสัญญาจ้างอาจารย์ โดยพิจารณาผลงานทางวิชาการเป็นรายปี	3.5	1.2
มีการใช้อาจารย์ร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างสังกัด	3.5	1.2
อาจารย์จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนอุดหนุนในการลาศึกษาต่อ	3.5	1.65
วิทยาลัยแต่ละแห่งมีนโยบายการบริหารบุคลากรที่เป็นอิสระภายใต้กำกับของรัฐ	3.5	2.4
อาจารย์จะอยู่ในสถานะพนักงานในกำกับของรัฐ	3.38	1.27
ใช้ระบบสัญญาจ้างเจ้าหน้าที่และพนักงานธุรการ โดยพิจารณาผลงานเป็นรายปี	3.36	1.49
เจ้าหน้าที่และพนักงานธุรการจะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนอุดหนุนในการลาศึกษาต่อ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับงาน	3.33	1.5

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การบริหารงานบุคลากร	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
อาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัยจะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ	3.33	1.62
อาจารย์จะอยู่ในสถานะข้าราชการประจำของกระทรวงสาธารณสุข	3.2	1.13
เจ้าหน้าที่และพนักงานธุรการจะได้รับการสนับสนุนด้านเวลาในการลาศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวข้องกับงาน	2.63	1.39

จากตารางที่ 5 พบว่าแนวโน้มการบริหารงานบุคลากร ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมี 23 ข้อความ โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.75 - 1.49 การบริหารงานบุคลากรตามความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญนั้นมีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด(ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.5 ขึ้นไป)มีเพียงข้อเดียวคือ มาตรฐานและภาระงานของอาจารย์ได้รับการกำหนดชัดเจนมากขึ้น และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นไปได้มาก (ค่ามัธยฐาน 3.5-4.5) มีทั้งสิ้น 22 ข้อความ

3. ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา

ตารางที่ 6 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารกิจการนักศึกษา

การบริหารกิจการนักศึกษา	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการส่งเสริมสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา	4.68	1.01
เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจสภาพความเป็นจริงของชุมชน	4.68	1.42
นักศึกษามีอิสระในการเลือกดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ	4.6	1.13
หลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมคือ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชุมชน	4.6	1.25
หลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมคือ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับนักศึกษา	4.6	1.42
กิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นการประสานงานร่วมกัน ระหว่างวิทยาลัยกับชุมชน	4.5	1.25
กิจกรรมที่จัดขึ้นส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	4.5	1.25
กิจกรรมที่จัดขึ้นมีลักษณะบูรณาการร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	4.38	1.13
กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาสุขภาพของนักศึกษา	4.33	1.36
มีรองผู้อำนวยการหรือผู้ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ดูแลงานกิจการนักศึกษาในระดับปฏิบัติการ	4.28	1.08
กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของนักศึกษา	4.25	1.17
ผู้อำนวยการวิทยาลัยดูแลตัดสินใจการบริหารกิจการนักศึกษาในงานระดับนโยบาย	4.2	1
กิจกรรมที่จัดขึ้นยึดหลักความสัมพันธ์ชุมชน	4.1	0.95

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การบริหารกิจการนักศึกษา	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
งบประมาณสนับสนุนการบริหารกิจการนักศึกษาจะลดลง จนต้องมี การหางบประมาณสนับสนุนจากที่อื่น	2.3	1.48
บทบาทการบริหารกิจการศึกษาลดลงสอดคล้องกับนโยบายการ ผลิตนักศึกษาที่ลดลง	2	0.75

จากตารางที่ 6 พบว่าแนวโน้มการบริหารงานกิจการนักศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.75 – 1.48 มีการบริหารกิจการนักศึกษาที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุดมีจำนวน 7 ข้อโดยมีค่ามัธยฐาน 4.5 ขึ้นไป คือกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการส่งเสริมสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจสภาพความเป็นจริงของชุมชน นักศึกษามีอิสระในการเลือกดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมคือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชุมชน ระหว่างวิทยาลัยกับนักศึกษา กิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นการประสานงานร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับชุมชน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดพิจารณาจากค่ามัธยฐานระหว่าง 3.5-4.5 มีจำนวน 6 ข้อคือ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีลักษณะบูรณาการร่วมกับ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาสุขภาพของนักศึกษา มีรองผู้อำนวยการหรือผู้ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ดูแลงานกิจการนักศึกษาในระดับปฏิบัติการ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของนักศึกษา ผู้อำนวยการวิทยาลัยดูแลตัดสินใจการบริหารกิจการนักศึกษาในงานระดับนโยบาย กิจกรรมที่จัดขึ้นยึดหลักความสัมพันธ์ชุมชน

4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

ตารางที่ 7 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

การบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
นักศึกษาจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเรียนของตนเองเพิ่มขึ้น	4.5	1.06
อาคารสถานที่จะถูกนำมาใช้เพื่อจัดหาประโยชน์ในหลายรูปแบบ	4.5	1.25
การจัดสรรงบประมาณจะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลผลิต	4.38	1.13
วิทยาลัยมีอิสระในการบริหารจัดการ เกี่ยวกับอาคารสถานที่	4.33	1.36
วิทยาลัยดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง แต่ยังคงได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรอื่น ๆ	4.33	1.36
งบประมาณของวิทยาลัยจะอยู่ในรูปของเงินก้อน (Block Grant) หรือในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป	4.25	1.17
การจัดสรรงบประมาณจะคำนึงถึงผลงานของวิทยาลัย	4.17	1.08
การจัดสรรงบประมาณจะคำนึงถึงความจำเป็น และความเหมาะสมของภาระงานแต่ละงาน	4.17	1.08
การบริหารจัดการสถานที่ภายในวิทยาลัยจะอยู่ในรูปแบบเชิงธุรกิจมากขึ้น	4.05	0.81
วิทยาลัยต้องหาวิธีการในการหางบประมาณดำเนินงานเพิ่มเติมด้วยตนเอง	3.86	1.02
การจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิตบัณฑิตจะลดลง คงไว้แต่ในส่วนการพัฒนาวิชาการให้กับบุคลากร	3.8	1.25
ลดการใช้สถานที่ภายในวิทยาลัยบางแห่งลง เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย	3.64	1.91
องค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนให้งบประมาณ	3.17	2.12

จากตารางที่ 7 พบว่าแนวโน้มการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมีจำนวน 11 ข้อ โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.81 – 1.36 ส่วนในข้อที่ว่าองค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนให้งบประมาณ และมีการลดการใช้สถานที่ภายในวิทยาลัยบางแห่งลง เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เท่ากับ 2.12 และ 1.91 ตามลำดับ และตามความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญนั้น แนวโน้มการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ ที่ไปได้มากที่สุด พิจารณาจากค่ามัธยฐาน 4.5 ขึ้นไป มีจำนวน 2 ข้อ คือนักศึกษาจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเรียนของตนเองเพิ่มขึ้นและ อาคารสถานที่จะถูกนำมาใช้ เพื่อจัดหาประโยชน์ในหลายรูปแบบ นอกจากนี้พบว่าแนวโน้มการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ ที่มีความเป็นไปได้มาก พิจารณาจากค่ามัธยฐาน 3.5 – 4.5 มีด้วยกันทั้งสิ้น 9 ข้อ คือ การจัดสรรงบประมาณจะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลผลิต วิทยาลัยมีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณ ด้วยตนเอง แต่ยังคงได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรอื่น ๆ งบประมาณของ วิทยาลัยจะอยู่ในรูปของเงินก้อน (Block Grant) หรือในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป การจัดสรรงบประมาณจะคำนึงถึงผลงานของวิทยาลัย คำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของภาระงานแต่ละงาน การบริหารจัดการสถานที่ภายในวิทยาลัยจะอยู่ในรูปแบบเชิงธุรกิจมากขึ้น วิทยาลัยต้องหาวิธีการในการหางบประมาณดำเนินงานเพิ่มเติมด้วยตนเอง การจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิตบัณฑิตจะลดลง คงไว้แต่ในส่วนการพัฒนาวิชาการให้กับบุคลากร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

ตารางที่ 8 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับวิทยาลัยให้ชุมชนได้ทราบสม่ำเสมอ	4.75	1
มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพให้แก่สมาชิกในชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง	4.75	1
ผู้นำชุมชนส่วนหนึ่งจะเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารวิทยาลัย	4.5	1.14
มีการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน	4.5	1.4
มีการถ่ายทอดความรู้และผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อชุมชนให้สมาชิกในชุมชน	4.36	1.23
สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าชมและรับรู้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย	4.36	1.23
วิทยาลัยมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรือพัฒนาสมาชิกภายในชุมชน	4.28	1.08
การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยจะคำนึงถึงชุมชนเป็นหลัก	4.25	1.17
ผู้นำชุมชนจะมีโอกาสเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิทยาลัยมากขึ้น	4.25	1.17
ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา	4.21	1.29

จากตารางที่ 8 พบว่าแนวโน้มการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน ของวิทยาลัยพยาบาล ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) นั้นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในทุกข้อ โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์อยู่ 1- 1.29 โดยตามความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญนั้น พบว่ามีแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด พิจารณาจากค่ามัธยฐาน 4.5 ขึ้นไป มีจำนวน 4 ข้อ คือ วิทยาลัยต้องมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับวิทยาลัย ให้ชุมชนได้ทราบสม่ำเสมอ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพให้แก่สมาชิกในชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนส่วนหนึ่งจะเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยมีการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน และพบว่าแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุดพิจารณาจากค่ามัธยฐาน 3.5 –4.5 มีจำนวน 6 ข้อ คือ มีการถ่ายทอดความรู้และผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อชุมชนให้สมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าชมแลรับรู้การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของวิทยาลัย วิทยาลัยมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรือพัฒนาสมาชิกภายในชุมชน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยจะคำนึงถึงชุมชนเป็นหลัก ผู้นำชุมชนจะมีโอกาสเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิทยาลัยมากขึ้น ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ของลักษณะการบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล

การบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
ยังคงมีการผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ต่อไป แต่มีจำนวนลดลง	4.28	1.08
เป็นสถาบันในสังกัดกระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	3.5	1.85
เป็นองค์กรอิสระในกำกับของกระทรวงสาธารณสุข	3.33	1.62
มีการปรับเปลี่ยนฐานะบุคลากรเพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นพนักงานในกำกับรัฐ	3.3	1.67
รวมทุกวิทยาลัยเป็นองค์กรมหาชน	3.3	1.7
โอนไปเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	3.3	1.75
เป็นสถาบันร่วมผลิตกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	3.17	1.59
ปรับเปลี่ยนให้เป็นสถาบันทางวิชาการเพื่อให้บริการวิชาการแก่ชุมชน	3.07	1.55
เป็นสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	2.64	1.92
วิทยาลัยไม่มีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ แต่ทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากร	2.21	1.76
มีการยุบวิทยาลัย โดยโอนย้ายบุคลากรไปเป็นข้าราชการในหน่วยงานอื่น ๆ	2.1	1.67
มีการถ่ายโอนภารกิจการบริหารจัดการวิทยาลัย ไปสู่องค์กรส่วนท้องถิ่น	2.07	1.48
โอนไปพร้อมกับหน่วยบริการสาธารณสุข	1.67	1.6

จากตารางที่ 9 พบว่าแนวโน้มการบริหารจัดการของวิทยาลัยพยาบาล ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมีเพียง 1 ข้อ เท่านั้นคือ วิทยาลัยพยาบาลยังคงมีการผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ต่อไป แต่มีจำนวนลดลง โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 1.08 และในเรื่องนี้มีแนวโน้มความเป็นไปได้มาก พิจารณาจากค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.28

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ครอบคลุม ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique)

ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลาง จำนวน 7 ท่าน และผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 12 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 3 รอบ แบบสอบถามรอบแรกได้จากการศึกษาดำรง เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารสถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลาง 2 ท่านและผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 2 ท่าน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended Form) แบบสอบถามรอบที่ 2 ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สำหรับแบบสอบถามรอบที่ 3 ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 2 โดยเป็นแบบสอบถามที่มีข้อความเหมือนแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งมัธยฐาน (Median) พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญตอบ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยพิจารณาข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ค่ามัธยฐาน (Median) ไม่ต่ำกว่า 3.5 พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.5 แล้วนำมาสรุปเป็นอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง สาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในแนวโน้มด้านการบริหาร งานวิชาการของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับ อุดมศึกษาฉบับที่ 9 นั้นจะมีวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ ใฝ่รู้ รักในการศึกษา รู้จักแสวงหาความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ ใช้ได้อย่างเหมาะสม ตระหนักในหน้าที่และบทบาทของสมาชิกสังคม สามารถให้คำแนะนำและ เป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนในชุมชนได้ ทำงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพอื่น ๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และแนวโน้มวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการคือการส่งเสริมให้นักศึกษามี คุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล รวมถึงนักศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่ กว้างไกล

ลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ จะให้ความสำคัญกับชุมชนและ ประชาชนในชุมชน เน้นการเรียนรู้และสร้างผลงานวิจัยจากสภาพจริงของชุมชนที่วิทยาลัยตั้งอยู่ เนื้อหาหลักสูตรเกิดจากการบูรณาการศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เน้นการส่งเสริมและป้องกัน สุขภาพของประชาชน มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม มุ่งส่งเสริมให้มีการศึกษาด้วยตนเอง ให้ความสำคัญเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนเรียนได้อย่างมีความสุข หลักสูตรจะเป็นหลักสูตร ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

ในเรื่องการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาล สังกัด กระทรวงสาธารณสุขนั้น มีแนวโน้มของการเป็นอิสระมากขึ้น มีคณะกรรมการบริหารงานวิชา การโดยเฉพาะและคณะกรรมการ สามารถดำเนินงานภายใต้ขอบเขตได้อย่างอิสระ การดำเนิน การจัดการเรียนการสอนจะมีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละวิชา รวมถึงมีการ บูรณาการเนื้อหาวิชาให้เข้ากับวิถีชีวิตของชุมชนและเข้ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยจะถูกนำมาใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนมาก ขึ้น นอกจากนี้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนจะมีลักษณะความร่วมมือทางวิชาการกับ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งในสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด รวมถึงมีความร่วมมือทางวิชาการกับ สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตไปสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ได้

แม้ว่าจะไม่ใช่สังกัดเดียวกัน วัฒนธรรมการประเมินผลงานจะได้รับการส่งเสริมให้มีมากขึ้น รวมถึงจะมีคณะกรรมการดำเนินการประเมินการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ด้วย

2. ด้านการบริหารงานบุคลากร

จากการวิจัยพบว่าแนวโน้มการบริหารงานบุคลากรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 จะมีทิศทางการบริหารงานบุคลากรที่เป็นระบบมากขึ้นทั้งในเรื่องการวางแผน การจัดการ การควบคุมดูแล และการประเมินผลการจัดการกล่าวคือ จะมีคณะกรรมการบริหารงานโดยเฉพาะ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการงานบุคลากรของวิทยาลัย โดยคณะกรรมการจะมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานต่าง ๆ ภายใต้ขอบเขตที่กำหนด มาตรฐานภาระงานของบุคลากรแต่ละคนรวมถึงขอบข่ายของงานในตำแหน่งต่าง ๆ จะมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน มีการพิจารณาปรับแก้ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการงานบุคลากรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น แนวทางการสรรหา บรรจุ และปรับอัตราตำแหน่งของอาจารย์จะสอดคล้องกับนโยบายการปรับลดอัตรากำลังคนของภาครัฐ แนวทางการบริหารจัดการมุ่งส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ในหลายหน้าที่ สนับสนุนการศึกษาหาความรู้และฝึกทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ โดยเฉพาะการส่งเสริมการสร้างผลงานทางวิชาการของอาจารย์ เนื่องจากพบว่ามีแนวโน้มของการใช้ผลงานทางวิชาการเป็นสิ่งประเมินคุณภาพของอาจารย์ เป็นเกณฑ์ในการปรับอัตราตำแหน่งของอาจารย์ เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางการบริหารหรือตำแหน่งที่สูงขึ้นไป มีการนำระบบสัญญาจ้างมาใช้มากขึ้น บุคลากรทุกคนต้องได้รับการประเมินผลงานก่อนการบรรจุเข้าทำงาน และจะมีการประเมินผลงานของแต่ละบุคคลไปอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ แลกเปลี่ยนอาจารย์กันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ รวมถึงมีแนวโน้มสนับสนุนให้พนักงานธุรการได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา

จากการวิจัยพบว่าแนวโน้มการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มีแนวโน้มการบริหารจัดการที่เด่นชัดมากในประเด็นของความสัมพันธ์กับชุมชน นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับตัวนักศึกษา ซึ่งยังคงเป็นประเด็นหลักของการบริหารจัดการกิจการนักศึกษาในอนาคต กล่าวคือมีแนวโน้มของการบริหารจัดการโดยยึดหลักการที่สำคัญคือ การจัดกิจกรรมเพื่อสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชุมชน และการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับนักศึกษา โดยในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชุมชนนั้นมุ่งให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจสภาพความเป็นจริงของชุมชน ให้ความสำคัญในเรื่องการประสานงานกับชุมชน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับศึกษานั้น มีแนวโน้มการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะการบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของนักศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์ รวมถึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นประชาธิปไตย โดยที่โครงสร้างการบริหารกิจการนักศึกษาจะมีผู้อำนวยการวิทยาลัยดูแลตัดสินใจในงานระดับนโยบาย และมีผู้ช่วยซึ่งอาจเป็นรองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ดูแลงานกิจการนักศึกษาในระดับปฏิบัติการ

4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

จากการวิจัยพบว่าแนวโน้มการบริหารงบประมาณของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาลบปีที่ 9 มีแนวโน้มการบริหารจัดการงบประมาณที่เป็นอิสระมากยิ่งขึ้น วิทยาลัยจะดำเนินการบริหารงบประมาณด้วยตนเอง โดยที่รัฐจะให้งบประมาณแก่วิทยาลัยในรูปแบบเงินก้อน (Block Grant) หรือเงินอุดหนุนทั่วไป แต่การใช้จ่ายงบประมาณยังคงต้องได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรอื่น ๆ วิทยาลัยต้องหาวิธีดำเนินการทางงบประมาณเพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งการที่รัฐจะจัดสรรงบประมาณให้กับวิทยาลัยนั้น รัฐจะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิต ผลงานของวิทยาลัย รวมถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของงานในแต่ละวิทยาลัย ผลการวิจัยยังพบว่าแนวโน้มที่นักศึกษาต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนตนเองเพิ่มมากขึ้น งบประมาณเพื่อการผลิตบัณฑิตมีแนวโน้มที่จะลดลงไว้แต่ในส่วนการพัฒนาวิชาการให้กับบุคลากร ในส่วนการบริหารจัดการอาคารสถานที่นั้นมีแนวโน้มของการบริหารจัดการที่มีอิสระมากขึ้น มีการบริหารในรูปแบบเชิงธุรกิจมากขึ้น อาคารสถานที่ที่จะได้รับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวิทยาลัย

5. ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

การวิจัยพบว่าแนวโน้มการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาลบปีที่ 9 มีแนวโน้มที่ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการบริหารการพยาบาลศึกษา โดยที่จะมีผู้นำชุมชนเป็นคณะกรรมการในการบริหารงานการศึกษา มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับบุคลากรในวิทยาลัย การดำเนินงานจะให้ความสำคัญกับชุมชน ช่วยเหลือ

พัฒนาสมาชิกภายในชุมชน ถ่ายทอดความรู้และผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่วิทยาลัยจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานใดนั้นยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจน มีความแตกต่างกันทางความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ บางท่านมีความเห็นว่าวิทยาลัยจะมีการโอนไปเป็นสถาบันในสังกัดกระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม บางท่านมีความเห็นว่าวิทยาลัยจะเป็นสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นสถาบันร่วมผลิตกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการโอนภารกิจการบริหารไปสู่องค์กรส่วนท้องถิ่น หรือมีการรวมกลุ่มวิทยาลัยเป็นองค์กรมหาชน หรือผู้เชี่ยวชาญบางท่านมีความเห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลควรปรับเปลี่ยนเป็นสถาบันวิชาการ ซึ่งมีหลากหลายความคิดมาก มีเพียงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ว่า วิทยาลัยพยาบาลจะยังคงมีการผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ต่อไปแต่จำนวนการผลิตจะลดลง ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเป็นไปได้มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 พบว่ามีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ

จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึง แนวโน้มของวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545- 2549) (ตารางที่ 2) อธิบายได้ว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ จะกำหนดขึ้นโดยยึดข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลัก ๆ คือ ปรัชญาการศึกษาพยาบาล คุณลักษณะหรือสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาชีพพยาบาล (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร , 2541) สำหรับแนวโน้มปรัชญาการศึกษาพยาบาลในอนาคตนั้น Bevis (1978, อ้างถึงในละเอียด แจ่มจันทร์, 2540) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการศึกษาพยาบาลในอนาคตจะให้ความสำคัญกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม รวมทั้งครอบครัวและชุมชนของผู้รับบริการด้วย ดังนั้นแนวโน้มของวัตถุประสงค์พยาบาลศาสตรบัณฑิต ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 จึงพบว่ามุ่งให้นักศึกษาสามารถให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนในชุมชน ตระหนักในหน้าที่และบทบาทของ

สมาชิกสังคม มีทักษะการใช้ศาสตร์ทางการแพทย์ในบริบทของสังคมไทย ซึ่งใกล้เคียงกับ ผลการศึกษาคุณลักษณะหรือสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาของ ตรีชดา ปุ่นสำเร็จ (2541) ที่ ศึกษาพบว่าในอนาคตสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัย พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้นมีสมรรถนะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ สมรรถนะด้านวิชาการ สมรรถนะด้านคุณธรรมและจริยธรรม และสอดคล้องกับผลการศึกษา ที่พบว่าสมรรถนะบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่พึงประสงค์ในปี 2544-2549 มีสมรรถนะด้านคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะด้านวิชาการ รวมถึงสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล (พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร, 2539) ดังนั้นผลการศึกษาครั้งนี้จึงพบว่า แนวโน้มวัตถุประสงค์พยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ใฝ่รู้ รักในการศึกษา มีคุณธรรมและ จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

โดยที่วิชาชีพพยาบาลต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพอื่น ๆ ในการดูแล ช่วยเหลือชีวิตของผู้ป่วย ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรได้แก่ การมุ่งหวังให้นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพอื่น ๆ ได้ สำหรับเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิตระดับวิชาชีพ พ.ศ.2539 นั้นมุ่งให้นักศึกษามีความรู้ อย่างกว้างขวางมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล สามารถคิดได้อย่างมีเหตุผล ใช้ทักษะด้านอื่น ๆ ติดต่อกับ ประสานทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จะเห็นว่าผลการ วิจัยที่ได้สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกับเกณฑ์ในการกำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร พยาบาลศาสตร์บัณฑิต

เนื่องจากการศึกษาทางพยาบาลศาสตร์ เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักสูตรจึงต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายและแผนการจัดการศึกษาระดับ อุดมศึกษาของชาติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิตเป็นไปใน ทิศทางเดียวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่มุ่งหมายให้การจัดการศึกษาเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม รวมถึงส่งเสริมเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ในส่วนของแผนพัฒนาการ ศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) ได้มุ่งให้การจัดการเรียนการสอนใน ระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ นักศึกษา มีสติปัญญา มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในเรื่องนี้ สถาบันพระบรมราชชนก (2543 ก) ได้มีการดำเนินการวางแผน สำหรับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักศึกษา สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการออกแบบกำหนดกรอบโครงสร้าง และดำเนินการพัฒนา

หลักสูตรแบบบูรณาการที่เน้นชุมชน ปรับเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่เดิมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการบริหารงานด้านวิชาการให้มีคุณภาพต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาคณาจารย์ด้านสุขภาพที่ว่า บุคลากรของกระทรวงสาธารณสุขจะเป็นผู้มีภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงานและเป็นคนดีมีคุณธรรม (สุจริต ศรีประพันธ์, 2542)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึง แนวโน้มของลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545- 2549) (ตารางที่ 3) ซึ่งอธิบายได้ว่าจากนโยบายของแผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540- 2549 (สภาการพยาบาล, 2541) ที่เน้นด้านการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกควบคู่ไปกับการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มภายใต้ระบบการพยาบาลที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการทำกรวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาอนามัยสุขภาพของประชาชน และในการจัดการศึกษาพยาบาลยึดหลักสำคัญในการมุ่งผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพ สามารถให้บริการพยาบาลที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้พบว่าแนวโน้มลักษณะเนื้อหาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตต้องมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ให้ความสำคัญกับการวิจัยในสภาพความเป็นจริงของชุมชน เน้นการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพของประชาชน รวมถึงต้องเป็นหลักสูตรที่ได้มาตรฐานตรวจสอบคุณภาพได้ นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาพบว่า ในอนาคตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เน้นไปที่การผสมผสานหลายสาขาวิชา โดยท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่แตกต่างกัน จัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อดูแลสุขภาพของชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และมีการประกันคุณภาพของหลักสูตร (พรเพ็ญ สิงหวรรณกุล, 2541)

ในส่วนของแนวโน้มการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545- 2549) (ตารางที่ 4) อธิบายได้ว่า วิทยาลัยมีแนวโน้มในการบริหารงานด้านวิชาการที่มีอิสระมากขึ้น มีคณะกรรมการเฉพาะสำหรับการบริหารงาน และสามารถดำเนินการบริหารงานภายใต้ขอบเขตได้อย่างอิสระ นักศึกษาสามารถโอนหน่วยกิตไปเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั้งในสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศบุญ (2539) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคตจะมีความเป็นอิสระจากการควบคุมจากรัฐ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนจะมีลักษณะความร่วมมือทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันซึ่งแผนพัฒนาการศึกษา

ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ก็ให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างความร่วมมือทางวิชาการด้วยเช่นกัน เห็นได้จากความมุ่งหมายและมาตรการสำคัญการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาร่วมกันทุกด้าน(ทบวงมหาวิทยาลัย ,2543) นอกจากนี้ผลของนโยบายปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลในเรื่องนี้ด้วย สถาบันพระบรมราชชนกจึงมีแผนพัฒนาเครือข่ายวิทยาลัยขึ้นเพื่อเตรียมการขยายผลไปสู่เครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยในภาคเดียวกัน (สถาบันพระบรมราชชนก, 2543 ก) อีกทั้งผลการวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าในอนาคตเรื่อง การประเมินผลงาน จะเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญในการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งในเรื่องของการประเมินผลงานนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ก็ให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน ได้มีการกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา ดังนั้นในประเด็นนี้จึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ดังที่ ฟามูย เรื่องเลิศบุญ (2539) ศึกษาพบว่าในอนาคตจะมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการประเมินผลงานมากขึ้นในสถาบัน อุดมศึกษา

2. ด้านการบริหารงานบุคลากร

จากแนวโน้มการบริหารงานบุคลากรที่ได้จากการวิจัย (ตารางที่ 5) พบว่ามีความ สอดคล้องกับ สภาวะการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการ เมือง ซึ่งส่งผลให้เกิดนโยบายการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ต้องมีการจัดการบริหารงานบุคลากร ที่สอดคล้องกับปัจจัยนี้ด้วย นโยบายการปฏิรูประบบราชการมีประเด็นที่สำคัญคือ หน่วยงานต้อง มีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานบุคลากรให้สอดคล้องกับระบบบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ พัฒนารูปแบบการจ้างงานให้มีความหลากหลาย มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน กำหนดแนวทางการ ปรับลดกำลังคนของภาครัฐ และมีระบบพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ทำงานอย่างมืออาชีพ มีความ สามารถสูง ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้สนับสนุนการดำเนินงานตามระบบบริหารจัดการภาครัฐ (คณะทำงานศึกษาทิศทาง การปรับบทบาทและโครงสร้างสถาบันพระบรมราชชนก , 2543) การที่ รัฐบาลมีนโยบายปรับขนาดหน่วยงานของรัฐให้มีขนาดเล็กส่งผลกระทบต่อสถาบันพระบรมราชชนก ที่ต้องเร่งปรับองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายนี้ทำให้ต้องมีการพัฒนาคนและองค์กรให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด บุคลากรของหน่วยงานต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ใน หลายหน้าที่ การปฏิบัติงานต้องมีผลงานที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐานเพื่อเป็นการประกัน คุณภาพของบุคลากรและมาตรฐานและภาระงานของบุคลากรแต่ละตำแหน่งจึงต้องมีการกำหนด ใ้ไว้อย่างชัดเจน

ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 นั้นเรื่องการบริหารงานบุคลากรมีแนวทางที่จะสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีความสามารถเกิดความเต็มใจเข้าสู่การเป็นอาจารย์ จัดตั้งกองทุนผลิตและพัฒนาอาจารย์ สนับสนุนการพัฒนาวิชาการทั้งทางด้านการสอนและการวิจัยแก่อาจารย์ ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณากำหนดตำแหน่งของอาจารย์ รวมถึงมีการปรับระบบบริหารงานบุคลากรให้สอดคล้องกับมาตรการการปรับลดอัตราค่าจ้างของรัฐ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) สอดคล้องกับการศึกษาของ เรืองจิตร กลั่นปุระ (2540) ที่เสนอแนวคิดว่าการบริหารงานบุคลากรของมหาวิทยาลัย ควรดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารงานบุคคลโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ฟ้ามูย เรื่องเลิศบุญ (2539) กล่าวว่า การบริหารงานบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต จะให้ความสำคัญในเรื่องการใช้บุคลากรร่วมกันข้ามสถาบันทั้งภายในและภายนอก สามารถโอนย้ายบุคลากรข้ามสถาบันองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างคล่องตัว ทั้งในลักษณะการจ้างงานร่วมและการหมุนเวียนเข้ามาทำบางเวลา

3. ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา

จากผลการวิจัยที่ได้ (ตารางที่ 6) พบว่าวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีแนวโน้มการบริหารกิจการนักศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ที่มีแนวคิดการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้ยึดฐานชุมชนและสังคมเป็นหลัก ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพอนามัยและร่างกายของนักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ มีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) สอดคล้องกับการศึกษาของพนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร (2539) และการศึกษาของ ศรีชดา ปุ่นสำเร็จ (2541) ที่ศึกษาพบว่าสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลควรมีสมรรถนะในด้านบุคลิกภาพ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านบริหาร ด้านภาวะผู้นำ ด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์และมวลชน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการวิจัย ด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข ด้านกฎหมายและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านศิลปและสุนทรียภาพ ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องมีการจัดที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลด้วย

และผลการวิจัยพบว่าแนวโน้มหลักการการจัดกิจกรรมนักศึกษา คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับนักศึกษา และระหว่างนักศึกษากับชุมชน นักศึกษาจะมีอิสระในการเลือกดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผู้อำนวยการวิทยาลัยจะดูแลตัดสินใจงานในระดับนโยบาย

มีรองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดูแลงานในระดับปฏิบัติการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศบุญ (2539) ที่พบว่า หลักในการบริหารกิจการนิสิตของสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสมในอนาคต เน้นอย่างมากในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา กับสถาบัน การกระจายอำนาจไปตามระบบย่อย ใช้รูปแบบการประสานงาน การไว้เนื้อเชื่อใจ นักศึกษาเป็นสำคัญ และควรมีการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาให้มีลักษณะบูรณาการกับกิจกรรม การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน และกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลป เพิ่มมากขึ้น

4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

จากผลการวิจัยพบว่าแนวโน้มการบริหารงบประมาณ ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (ตารางที่ 7) เป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้รัฐจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยที่สถานศึกษานั้นมีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้คำนึงถึงคุณภาพทางการศึกษาแต่ยังคงต้องมีระบบตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณ โดยหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ อีกทั้งแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) มุ่งส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและผลการพัฒนาคุณภาพเป็นสำคัญ มีการนำค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิตมาตรฐานมาใช้ประกอบในการจัดสรรงบประมาณ สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบและวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาจากแหล่งอื่น ๆ ได้ และมีแนวทางที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงระบบการบริหารงบประมาณตามแนวทางของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ

นอกจากนี้จากการที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี 2540 ทำให้รัฐต้องหาแนวทางลดภาระเงินของประเทศลง มีการกำหนดมาตรการเพื่อปรับปรุงระบบการทำงานในด้านงบประมาณ สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูประบบราชการ ส่งผลให้กระทรวงสาธารณสุขต้องดำเนินการโครงการนำร่องปรับปรุงงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของ จิตรา เตมียี (2543) ที่พบว่า จากหลักการและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลาย ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาควรมีหลักการจัดการงบประมาณที่มีความคล่องตัวพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันกับสถานการณ์ รัฐบาล สถาบันอุดมศึกษาและนักศึกษา จะต้องมีส่วนร่วมในการรับภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการศึกษา ในสัดส่วนที่เป็นธรรม สถาบันอุดมศึกษามีอิสระ

ในการวางระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการบริหารได้โดยสมบูรณ์ ภายใต้ความรับผิดชอบในการตรวจสอบตนเองและพร้อมที่จะให้สังคมตรวจสอบได้

5. ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 8) พบว่าแนวโน้มการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีความสอดคล้องกันกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในชุมชน รวมถึงจากการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนทั่วทั้งประเทศสะท้อนให้เห็นความต้องการของประชาชนที่ประสงค์จะให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและชุมชนที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปทั้งในบทบาทการชี้นำ การร่วมมือพัฒนาและการพึ่งพาอาศัยกัน (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการนำชุมชนและท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการสร้างแนวคิดเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่โปร่งใสรวมถึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องความมีส่วนร่วมของประชาชน ปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาเพื่อชุมชนและท้องถิ่น ให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้สึกรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ และพร้อมที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้วยเหตุที่ในอนาคตแนวโน้มการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีลักษณะของการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรส่วนท้องถิ่น ชุมชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทสำคัญในการวางแผนจัดการศึกษา ดังนั้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต รวมถึงการที่ชุมชนจะเข้ามามีบทบาทในการประเมินคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย ทำให้การดำเนินงานภายในวิทยาลัยต้องเปิดเผยให้ชุมชนทราบ อีกทั้งในอนาคตวิทยาลัยต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง ต้องหางบประมาณสนับสนุนด้วยตนเอง ชุมชนจะเป็นแหล่งสนับสนุนงบประมาณที่สำคัญแก่วิทยาลัย ดังนั้นวิทยาลัยจึงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น

และจากผลการวิจัยที่พบว่าวิทยาลัยพยาบาล ยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจนในเรื่องหน่วยงานที่จะไปสังกัด อธิบายได้ว่า ในช่วงที่กำลังดำเนินการวิจัยนี้เป็นช่วงที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในการบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะสถาบันพระบรมราชชนกเอง กำลังทำการศึกษาหาทิศทางในเรื่องนี้อยู่ ดังมีรายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ต่อภารกิจของวิทยาลัย สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในภาคระหว่างเดือน มกราคม – มีนาคม 2544 ที่ผ่านมาพบว่า มีเพียงร้อยละ 39.5 ที่เห็นด้วยว่าวิทยาลัยพยาบาลควรมีการปรับโอนไปสังกัดกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่เห็นด้วยร้อยละ 15.4 มีถึงร้อยละ 43.2 ที่ไม่แน่ใจ และไม่แสดงความคิดเห็นร้อยละ 1.9 โดย

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามนี้เป็นบุคลากรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (คณะทำงานศึกษาทิศทางการปรับบทบาทและโครงสร้างสถาบันพระบรมราชชนก , 2544) ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้จึงสอดคล้องกับการศึกษาดังกล่าว นอกจากนี้ในการศึกษาประเด็นที่ว่า กระทรวงสาธารณสุขยังจำเป็นต้องผลิตบุคลากรสาขาพยาบาลศาสตร์ต่อไปหรือไม่พบว่า มีผู้เห็นด้วยว่ายังคงต้องมีการผลิตต่อไป ร้อยละ 48 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 37.8 และไม่แน่ใจร้อยละ 14.2 มีข้อสังเกตว่ามีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 69.5 ที่เห็นด้วยว่าวิทยาลัยพยาบาลควรมีบทบาทด้านการพัฒนาบุคลากรประจำการเพิ่มขึ้น (คณะทำงานศึกษาภารกิจและโครงสร้างสถาบันพระบรมราชชนก , 2544) จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยนี้ ที่พบว่าวิทยาลัยพยาบาลจะยังคงมีการผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ต่อไป แต่จำนวนการผลิตจะลดลง และมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรประจำการมากขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้ผลการวิจัยในเรื่องนี้จะยังไม่พบทิศทางที่ชัดเจนของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในที่สุดไม่ว่าผลจะออกมาว่าวิทยาลัยจะไปอยู่ในสังกัดใด แต่ทิศทางแนวโน้มการบริหารงานการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ก็มีแนวโน้มความเป็นไปได้ของการบริหารวิทยาลัยตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีแนวโน้มของการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการบริหารที่ต้องมีความคล่องตัวและมีความเป็นอิสระมากขึ้น การบริหารจัดการต่าง ๆ จะให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรมีการเตรียมการปรับรูปแบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับแนวโน้มดังกล่าว โดยที่ควรมีการปฏิรูประบบบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว ปรับปรุงแก้ไขระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหาร และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป เพื่อหาทิศทางแนวโน้มความเป็นไปได้ที่ชัดเจนของสถานะ สังกัดของวิทยาลัยพยาบาลในอนาคต

รายการอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข, สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข. (2537). **หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2537**. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2542). **ผลงานกึ่งทศวรรษ (พ.ศ. 2537-2541) การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข ของสถาบันพระบรมราชชนก**. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- กอบแก้ว ภูธรนารักษ์. (2537). **ผลของเทคนิคการเตือนและติดตามที่มีต่ออัตราการตอบกลับและความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ของक्रमัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกริกพงษ์ บุญราชม. (16 พฤษภาคม 2543) **บุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่นขอเวลาออกนอกระบบราชการ. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์**. 12 .
- ขนิษฐา วิทยานูมาส.(2530) . **การวิจัยแบบเดลฟาย : เทคนิคและปัญหาที่พบในการวิจัย**. **รวมบทความเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปการศึกษา. (2543). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .
- คณะทำงานศึกษาทิศทางการปรับบทบาทและโครงสร้างสถาบันพระบรมราชชนก. (2543). **ทิศทางการปรับภารกิจ และโครงสร้างของสถาบันพระบรมราชชนก**. นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชชนก .
- คณะทำงานศึกษาทิศทางการปรับบทบาทและโครงสร้างสถาบันพระบรมราชชนก. (2544). **(ร่าง) รายงานผลการสำรวจความคิดเห็น ของอาจารย์เจ้าหน้าที่ ต่อภารกิจของวิทยาลัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในอนาคต (ทั่วประเทศ)**. นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก.
- ครองนวล จรณะหุด. (2536). **ความเป็นไปได้ของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล : ทัศนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- จิตรา เตมีย์. (2543). **รูปแบบงบประมาณสำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. **วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช** 13 (มกราคม – เมษายน): 128 –147.

- จุมพล พุทธิพรชีวิน. (2529). การวิจัยอนาคต. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย (มกราคม-เมษายน) : 22-24 .
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2542). องค์การมหาชน. กรุงเทพมหานคร: เมื่อดีการพิมพ์.
- ตรีชดา ปูนสำเร็จ. (2541). อนาคตภาพหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2536). การพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ. กรุงเทพมหานคร : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา. (2543). วิทยุทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 –2549) . เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- เทียนฉาย กิระนันท์. (2525). การวิจัยอนาคต. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวิจัยปัญหากรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2. ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร .
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2529). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพ .
- นาคยา ปิลาธนนันท์. (2526). อนาคตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ .
- บัณฑิต คงอินทร์. (2537). ความเป็นไปได้ของตัวแบบโครงสร้างองค์การมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่รองรับแนวคิดมหาวิทยาลัยอิสระ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2541). แนวโน้มหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ ในทศวรรษหน้า. วารสารพยาบาลศาสตร์ 10 (มกราคม-ธันวาคม) : 4-11.
- ประนอม โอทกานนท์. (2543). การประกันคุณภาพการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ และวิไลวรรณ วอนยอดพันธ์. (2536). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (ม.ป.ท.).
- เปรมปรีดี ธรรมยะจินดา. (2540). ทิศทางในการจัดการศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี 8 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 78.

- ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์และไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2542). **ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรินท์จำกัด .
- ผุสดี พลสารัมย์. (2542). กลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยไทย เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 . **Chulalongkorn Review** 11(กรกฎาคม – กันยายน): 122 – 132.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2537). การอุดมศึกษาในอนาคต. **วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและการพัฒนา** (เมษายน) : 7 – 11.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- พนรัตน์ วิสวเทพนิมิตร. (2539). **สมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ใน พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ.2549**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พรชูลี อาชวบำรุง. (2537). กลวิธีวิจัยอนาคต : กระบวนการอนาคตปริทัศน์ .**วิธีวิทยาการวิจัย** (กรกฎาคม – ธันวาคม) :76-91 .
- พรทิพย์ ดีสมโชค. (2537). **แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเพ็ญ สิงหวรรณกุล. (2541). **อนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2545 –2549**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2538).**วิชาการศึกษาทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี . ในรายงานสัมมนาวิชาการศึกษาทั่วไป ของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี**. 14-15 กันยายน 2538 ณ โรงแรมเมอเคียวร์ กรุงเทพ ฯ : หน้า 100-105.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. (2542). กรุงเทพมหานคร : พรึกหวานกราฟฟิค .
- พิศมัย อานัญจวนิชย์. (2541). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2524). **หลักการและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช .

- ฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศจนุญ. (2539). การศึกษาแนวโน้มการบริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
 อุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ สาธร. (2519). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:
 โอเดียนสโตร์.
- มาโนช เกษกมล. (2542). ผลกระทบของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติต่อการผลิตและพัฒนากำลัง
 คนของกระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี : ศูนย์พิมพ์เอกสารสถาบันพระบรมราชชนก .
- เริงจิตร กลั่นปุระ. (2540). รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ดุษฎี
 บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนประสานมิตร .
- ละเอียด แจ่มจันทร์. (2540). อนาคตภาพของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ สำหรับพยาบาลวิชาชีพ
 ของวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขา
 การอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนประสานมิตร.
- วรรณพร อรรถธรรมสุนทร. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาพยาบาลกับการ
 ปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วราภรณ์ บวรศิริ. (2540). เอกสารคำสอนวิชา 421602 การอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา . ภาควิชา
 อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2530). อุดมศึกษา . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2528). หลักการอุดมศึกษา . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช .
- วิชัย ไถสุวรรณจินดา. (2535). “พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่” ใน ความลับขององค์กร.
 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมนิติ.
- วีณา จีระแพทย์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา วิธีวิทยาการวิจัยทางพยาบาล
 ศาสตร์ รหัสวิชา 3600625 . คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย ศิริกายะ. (2525). การสื่อสาร 2525 . คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2540 ก). กิ่งศตวรรษการศึกษาและการพัฒนากำลังคนของกระทรวง
 สาธารณสุข. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ. ณ ห้องบางกอกคอนเวนชั่นเซ็นเตอร์
 ชั้น 5 เซ็นทรัลลาดพร้าว . วันที่ 21-23 พฤษภาคม 2540 .

- สถาบันพระบรมราชชนก. (2540 ข). จากวันนั้นถึงวันนี้ กิ่งศตวรรษการจัดการศึกษาและการ
พัฒนากำลังคนด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2540 ค). ปฏิทินวางแผนงานปี 2540. นนทบุรี : โครงการสวัสดิการ
วิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข .
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2543 ก). รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการกลยุทธ์สถาบันพระบรม
ราชชนก (ส่วนกลาง) ประจำปี 2544. วันที่ 9-11 สิงหาคม . ณ โรงแรมรอยัลไฮลิคส์
ริสอร์ท จ. นครนายก .
- สถาบันพระบรมราชชนก, คณะทำงานโครงการศึกษาทิศทางอนาคตสถาบันพระบรมราชชนก.
(2543 ข). การปฏิรูประบบราชการ. นนทบุรี. (ม.ป.ท.).
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. (2540). ทางเลือกเชิง
นโยบายในการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพในสองทศวรรษหน้า. นนทบุรี : กระทรวง
สาธารณสุข.
- สภาการพยาบาล. (2541). แผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540–2549 .
กรุงเทพมหานคร : บริษัทเดอะเบสท์ กราฟฟิคแอนด์ปริ้นท์ จำกัด .
- สมคิด บางโม. (2540). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. (2525). การวิจัยเชิงบรรยาย. กรุงเทพมหานคร : บารมีการพิมพ์.
- สีปพนนท์ เกตุทัต. (2532). การอุดมศึกษาไทยในอนาคต. ครุพิธีสน์ 14 (พฤษภาคม-มิถุนายน).
- สุจิริต ศรีประพันธ์. (2542). นโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านสุขภาพ. นนทบุรี :
กระทรวงสาธารณสุข.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2534). ความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับความมั่นคง
ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม . กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).
- สุริยะ วงศ์คงคาเทพ และคณะ. (2543). โครงร่างรายงานการศึกษา เรื่อง ทิศทางการปรับภารกิจ
บทบาทของสถาบันพระบรมราชชนก . นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก.
- สุวดี ทวีบุตร. (2540). การเปรียบเทียบผลการสร้างฉันทามติ และระดับการให้ความร่วมมือของ
ผู้เชี่ยวชาญ ระหว่างการใช้เทคนิคเดลฟายแบบเดิม และเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงที่ใช้
ในการประเมินความต้องการจำเป็น . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัย
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อมเรศ ศีลาอ่อน. (2543). เอกสารประกอบการเสวนา เรื่อง เอกสารประกอบการจัดตั้งสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).
- อานันท์ ปันยารชุน. (2542). ปาฐกถาพิเศษเรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัย. การบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำพล จินดาวัฒนะ. (2539). สร้างคนสร้างปัญญา. กรุงเทพมหานคร: ยุทธินทร์การพิมพ์ .
- อุทุมพร จามรมาน. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการเตรียมพร้อมของมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Barnard, Chester I. (1969). **Organization and management**. Massachusetts: Harvard University.
- Brubacher, John S. (1978). **On the philosophy of higher education**. San Francisco: Jossey – Bass.
- Campbell Roald F, John E Corabally Jr and John A.Rameyer. (1981). **Introduction to education administration**. (3rd ed.) New York: Allyn and Bacom.
- Drucker, Peter F. (1966). **The Effective Executive**. New York: Harper and Row.
- Edgar H. Schein. (1970). **Organization psychology**. Englewood Cliffs , NJ: Prentice-Hall.
- Edward W. Smith and other. (1961). **The education encyclopedia**. New York: Prentice –Hall.
- Fisk , Robert S .(1957). The Task of Education Administration in **Administration behavior in education**. R.S.Compell and R.I.Grigg, eds. New York: Harper and Row.
- Good , Carter V. (1973). **Dictionary of education**. New York: MaGraw –Hill.
- Griffith , Daniel E. (1959). **Administrative Theory**. New York: Appleton –Century- Crofs .
- Page , G. Terry and Thomas , J.B. (1977). **International dictionary of education** . London : Kogan Page.
- Simon, Herbert A. (1957). **Administrative behavior** (2 nd ed) .New York :The Free Press.

Smith , Edward w. , Kronse , Stanley W , and Athinson , Mark M. (1961). **The education encyclopedia**. New Jersey : Prentice Hall.

Tellefsen , Thomas E. (1990). **Improving college management : An indegrated system approach** . San Francisco : Jossey – Bass.

Tomyay Rhebade. (1992). Reconsidering Nursing Education : The Report of PEW Health Professions Commission. **Journal of Nursing Education** 31(September): 296 – 301.

Weber, Max. (1996). **The theory of economic and social organization** . New York : Talcott Parsons.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

1. นายแพทย์สุริยะ วงศ์คงคาเทพ ผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก
2. นางสาววิพรรณ วัฒนชีพ ที่ปรึกษาสถาบันพระบรมราชชนก ด้านการจัดการศึกษา
3. นางนิษฐิตา ถิ่นะขุนางกูร ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช
4. นางสาวพันธุ์เรือง อมิตากา ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เครื่องมือรอบที่ 2

1. นางสุภาวดี ด้านธำรงกุล ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี
2. นางสาวอำไพ ยุติธรรม ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี
3. ดร. มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยบรมราชชนนี ราชบุรี

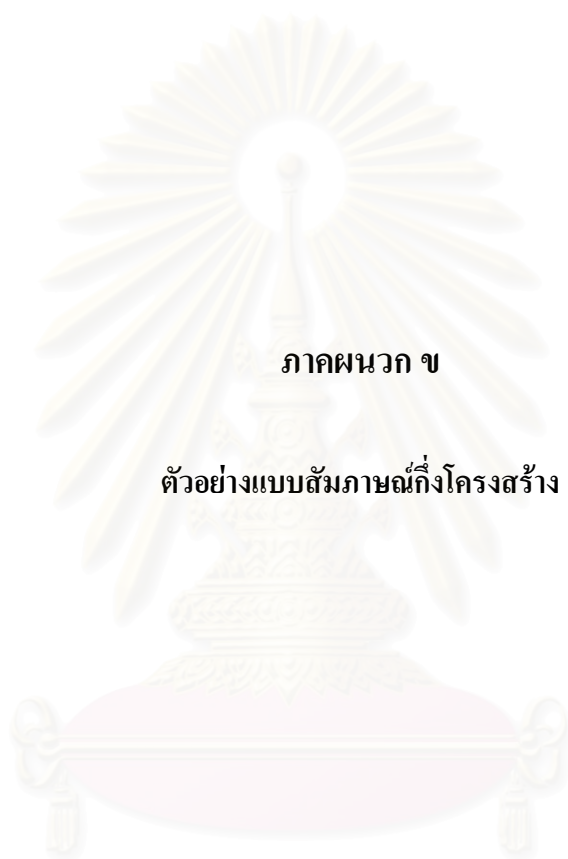
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถาม

1. นายแพทย์ธวัช ฉายนีย์โยธิน ที่ปรึกษาสถาบันพระบรมราชชนกด้านพัฒนากำลังคน
2. นายพูนศักดิ์ พุ่มวิเศษ รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนกด้านบริหารและแผนงาน
3. นายแพทย์อุกฤษฏ์ มิตินาทกูร รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนกด้านพัฒนาบุคลากรและวิเทศสัมพันธ์
4. นางสาวกาญจนา สันติพัฒนาชัย รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนกด้านพัฒนาการศึกษาและวิชาการ
5. ดร.บุษบา สงวนประสิทธิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนกด้านวิเทศสัมพันธ์
6. นายแพทย์พีระศักดิ์ ผลพฤษยา ผู้อำนวยการส่วนแผนงาน สถาบันพระบรมราชชนก
7. ดร.ไพลิน นุกุลกิจ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก
8. นางเสริมศรี เวชชะ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี
9. ดร.ละเอียด แจ่มจันทร์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์วัชรระ
10. ดร. อุษณีย์ เทพวรชัย ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีษะเกษ
11. นางคมคาย กิจวัฒนชัย ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี
12. นางสุพัชรี โสใหญ่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

13. นางสาววิภา เฟื่องเสงี่ยม	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา
14. นางกัญญา ชื่นอารมณ์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ลำปาง
15. นางจระเพ็ญ แทนนิล	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี
16. นางพิรุณ รัตนวิช	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
17. นางสาวดาราทพร คงจา	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี
18. นางสาวปราณี เทียมใจ	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา
19. นางจงจิต สุนทรซ์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
นครศรีธรรมราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เรื่อง อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 ในอนาคตเมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ในปี พ.ศ. 2545 ท่านคิดว่า วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จะมีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างไร

1.2

1.3

2. ด้านการบริหารงานบุคลากร

2.1

2.2

2.3

3. ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา

3.1

3.2

4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

4.1

4.2

5. ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

5.1

5.2 ท่านคิดว่ามีวิธีการอย่างไรในการที่จะส่งเสริมให้วิทยาลัยพยาบาล เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน และการจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาล มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 1 เรื่อง อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] หน้าข้อความที่ท่านเห็นด้วย โดยท่านสามารถเลือกได้ มากกว่า 1 ข้อ และขอให้ท่านโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างอิสระเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 9 ในช่องว่างที่เว้นไว้

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ- นามสกุล

ตำแหน่ง

ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ปี

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

ประกอบด้วยข้อคำถามความคิดเห็นในการบริหารวิทยาลัยพยาบาล 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ
2. ด้านการบริหารงานบุคลากร
3. ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา
4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่
5. ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 ท่านคิดว่าหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ควรเป็นอย่างไร

[] ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

[]

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในเรื่องของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในอนาคต

.....
.....

1.2.....

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ในอนาคต

.....
.....

1.3

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในเรื่องการส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

.....
.....

2.ด้านการบริหารงานบุคลากร

2.1 ท่านคิดว่าในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลของท่าน จะมาจากที่ใดบ้าง

[]

2.2

[]

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม ในเรื่อง การบริหารจัดการบุคลากรของวิทยาลัยพยาบาลในอนาคต

.....
.....

3. ด้านการบริหารงานกิจการนักศึกษา

ท่านคิดว่าในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 การบริหารจัดการด้านกิจการนักศึกษา จะมีลักษณะเป็นอย่างไร

[]

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในเรื่องการบริหารด้านกิจการนักศึกษา ของวิทยาลัยพยาบาลใน
อนาคต

.....

.....

4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่

4.1 ท่านคิดว่าในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 วิธีการบริหาร
จัดการในเรื่องงบประมาณของวิทยาลัยพยาบาล จะเป็นอย่างไร

[]

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในเรื่องการบริหารงบประมาณของวิทยาลัยในอนาคต

.....

.....

4.2

[]

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในการบริหารอาคารสถานที่ในอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

.....

.....

5. ด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ท่านคิดว่าวิทยาลัยพยาบาลกับชุมชนควรมีลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร
เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9

[]

ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมในเรื่องการส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับชุมชน
ในอนาคต

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (โดยภาพรวม)

ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของ
วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ฉบับที่ 9

.....

.....

ตัวอย่างแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยข้อคำถามในการถามความคิดเห็นในการบริหาร
วิทยาลัยพยาบาล 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ
2. ด้านการบริหารงานบุคลากร
3. ด้านการบริหารงานกิจการนักศึกษา
4. ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่
5. ด้านบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องแนวโน้มความเป็นไปได้ของข้อความแต่ละข้อตาม
ความเห็นของท่าน และหากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโปรดเขียนลงในช่องว่างขวามือแต่ละข้อ โดย
ที่ในการพิจารณาข้อความแต่ละข้อนั้นมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้มากที่สุด
4	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้มาก
3	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้ปานกลาง
2	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้น้อย
1	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้น้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่ 2 “ อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัด
กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ”

ข้อ	ข้อความ	แนวโน้มความเป็นไปได้					หมายเหตุ
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		5	4	3	2	1	
1.	ด้านการบริหารงานวิชาการ ท่านคิดว่าแนวโน้มวัตถุประสงค์หลักสูตร พยาบาลศาสตร์ ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผน พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ควรเป็นอย่างไร						
1.1	ให้นักศึกษามีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่ กว้างไกล						
2.						
3.						
4.	ด้านการบริหารงานบุคลากร						
5.	ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา						
6.	ด้านการบริหารงบประมาณและอาคาร สถานที่						
7.	ด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน						
8.	การบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล ท่านคิดว่าในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 วิทยาลัยพยาบาล จะมีการบริหารจัดการเป็นไปในลักษณะใด						
8.13						

ตัวอย่างแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 3

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามรอบสุดท้ายของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้อคำถามเรื่องการบริหารวิทยาลัยพยาบาล 5 ด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณและอาคารสถานที่ และด้านบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน โดยผู้วิจัยได้ระบุค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ผ่านมา พร้อมทั้งระบุตำแหน่งคำตอบของท่านในรอบที่ผ่านมาไว้ด้วย ดังเครื่องหมายต่อไปนี้

ค่ามัธยฐาน ใช้สัญลักษณ์ *

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ใช้สัญลักษณ์แสดงขอบเขตด้วย

ตำแหน่งคำตอบของท่านในรอบที่ผ่านมา ใช้สัญลักษณ์ ◆

ลำดับคะแนนที่ใช้มีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้มากที่สุด
4	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้มาก
3	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้ปานกลาง
2	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้น้อย
1	หมายถึง	ข้อความนั้นมีแนวโน้มความเป็นไปได้น้อยที่สุด

เมื่อท่านได้อ่านทบทวนแบบสอบถามแล้ว ถ้าท่านยังคงยืนยันคำตอบเดิมและคำตอบของท่านนั้นอยู่ในขอบเขตพิสัยระหว่างควอไทล์ท่านไม่ต้องแสดงเครื่องหมายใด ๆ แต่ถ้าท่านยืนยัน คำตอบเดิมแล้วคำตอบนั้นอยู่นอกขอบเขตพิสัยระหว่างควอไทล์ ขอให้ท่านแสดงเหตุผลด้วยในกรณีที่ท่านต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านเลือกใหม่ ไม่ว่าจะคำตอบที่ท่านเลือกใหม่นั้นจะอยู่ในหรือนอกขอบเขตพิสัยระหว่างควอไทล์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่ 3 “ อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัด
กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ”

ข้อ	ข้อความ	แนวโน้มความเป็นไปได้					เหตุผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
1.	ด้านการบริหารงานวิชาการ ท่านคิดว่าแนวโน้มวัตถุประสงค์หลักสูตร พยาบาลศาสตร์ ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาการ ศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ควรเป็น อย่างไร						
1.1	ให้นักศึกษามีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่ กว้างไกล		*				
1.2	ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ใฝ่รู้ รักในการ ศึกษา และรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ		*				
8.	การบริหารจัดการวิทยาลัยพยาบาล ท่านคิดว่าในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับ อุดมศึกษาฉบับที่ 9 วิทยาลัยพยาบาล จะมี การบริหารจัดการเป็นไปในลักษณะใด						
8.13	มีการปรับเปลี่ยนฐานะบุคลากร เพื่อเตรียม เข้าสู่การเป็นพนักงานในกำกับรัฐ			*			

ประวัติผู้วิจัย

เรือโทหญิง เสียงพิน อ่ำโพธิ์ เกิดวันที่ 7 พฤศจิกายน 2517 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีพยาบาลศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 ปัจจุบันปฏิบัติราชการตำแหน่งนายทหารพยาบาล ที่ตึกผู้ป่วย 100 ปี ชั้น 9 โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย